

GMINA NIELISZ

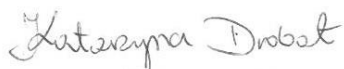

**PROGNOZA
ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
DO PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO
GMINY NIELISZ**

(Etap opiniowania i uzgadniania)

Wrocław, dnia 17 listopada 2025 r.

Zespół Autorów:

mgr inż. Katarzyna Drobot

mgr inż. Kamil Zalewski

mgr inż. Klaudia Mejnartowicz-Pawłowska

Spis treści

1. PODSTAWA PRAWNA.....	5
2. ZAWARTOŚĆ, GŁÓWNE CELE PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO ORAZ JEGO POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI.	5
2.1. Cel przystąpienia do sporządzenia projektu planu ogólnego. Zawartość dokumentu.	5
2.2. Powiązania projektu planu ogólnego z innymi dokumentami.	6
3. METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY.....	7
4. CHARAKTER I STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM.	12
4.1. Ogólna charakterystyka obszaru projektu planu ogólnego.	12
4.2. Charakterystyka środowiska obszaru projektu planu ogólnego i jego sąsiedztwa.	13
4.2.1. Położenie fizycznogeograficzne.	13
4.2.2. Geomorfologia.	14
4.2.3. Surowce mineralne oraz obszary i tereny górnicze.	15
4.2.4. Rzeźba terenu i krajobraz.	16
4.2.5. Klimat.....	17
4.2.6. Wody podziemne.	18
4.2.7. Wody powierzchniowe.....	19
4.2.8. Gleby i ich przydatność rolnicza.	21
4.2.9. Fauna i flora.....	22

4.2.10. Formy ochrony przyrody.....	23
4.2.11. Walory kulturowe.	25
4.3. Główne istniejące zagrożenia środowiska. Stan i jakość środowiska.	56
4.3.1. Powietrze atmosferyczne.....	56
4.3.2. Klimat akustyczny.....	59
4.3.3. Fauna i flora.....	61
4.3.4. Wody powierzchniowe i podziemne.....	61
4.3.5. Zagrożenie powodziowe.....	63
4.3.6. Powierzchnia ziemi. Zagrożenie osuwiskami.....	65
4.3.7. Gleby.....	65
4.3.8. Krajobraz.....	66
4.3.9. Promieniowanie elektromagnetyczne.....	66
5. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY.....	68
6. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY.....	69
7. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWANIA PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY.....	69
8. ANALIZA ROZWIĄZAŃ FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH I USTALEŃ PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO. IDENTYFIKACJA KATEGORII ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO.....	72
8.1. Ustalenia i rozwiązania projektu planu ogólnego.....	72
8.2. Identyfikacja kategorii oddziaływań na środowisko wynikających z planowanego zagospodarowania.....	78
8.3. Ocena potencjalnych oddziaływań na środowisko ustaleń i rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych projektu planu ogólnego.....	80
8.3.1. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi, rzeźbę terenu i gleby.....	80
8.3.2. Oddziaływanie na zasoby naturalne (złoża kopalin).....	82
8.3.3. Oddziaływanie na powietrze.....	83
8.3.4. Oddziaływanie na klimat akustyczny.....	84
8.3.5. Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne.....	86
8.3.6. Oddziaływanie na faunę i florę. Oddziaływanie na bioróżnorodność.....	86
8.3.7. Oddziaływanie na klimat lokalny.....	93
8.3.8. Oddziaływanie na krajobraz.....	94
8.3.9. Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne.....	94
8.3.10. Oddziaływanie na ludzi.....	95
8.3.11. Oddziaływania skumulowane.....	96
9. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO.....	96
10. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO.....	97

11. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI USTALEŃ PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA.....	98
12. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKCIE PLANU OGÓLNEGO GMINY WRAZ Z UZASADNIENIEM ICH WYBORU LUB WYJAŚNIENIE BRAKU ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH.....	99
13. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.	100
Załącznik nr 1.....	106

1. PODSTAWA PRAWNA.

Niniejszą prognozę oddziaływania na środowisko (zwana dalej **Prognozą**) dotyczącą **projektu planu ogólnego gminy Nielisz** (zwanego dalej **projektem planu ogólnego gminy** lub **projektem planu ogólnego**) sporządzono na podstawie art. 13i ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130, z późn. zm.) oraz w oparciu o art. 46 ust. 1 pkt 1 i art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112, z późn. zm.).

2. ZAWARTOŚĆ, GŁÓWNE CELE PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO ORAZ JEGO POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI.

2.1. Cel przystąpienia do sporządzenia projektu planu ogólnego. Zawartość dokumentu.

Prognozę oddziaływania na środowisko opracowano do projektu *planu ogólnego gminy Nielisz*, sporządzanego w związku z Uchwałą Nr V/18/2024 Rady Gminy Nielisz z dnia 29 sierpnia 2024 r. Przedmiotowym projektem planu objęto obszar administracyjny gminy Nielisz, zgodnie z art. 13a ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*. Na obszarze gminy nie występują tereny zamknięte inne niż ustalone przez Ministra Infrastruktury.

Plan ogólny gminy jest nowym, dotychczas nieznanym polskiemu systemowi planowania i zagospodarowania przestrzennego, aktem prawnym wprowadzonym ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. o *zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1688). Ten akt prawa miejscowego niejako zastępuje studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy - według obowiązujących przepisów (tj. ustawy z dnia 4 kwietnia 2025 r. o *zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw*; Dz. U. z 2025 r. poz. 527) studia gmin zachowują moc do dnia wejścia w życie planu ogólnego gminy w danej gminie, jednak nie dłużej niż do dnia 30 czerwca 2026 r., i stosuje się do nich przepisy dotychczasowe.

Zakres, forma i ranga tego nowego aktu planowania przestrzennego są odmienne od dotychczas obowiązujących studiów gmin. Bowiem plan ogólny gminy stanowi akt prawa miejscowego i jego ustalenia (w określonym zakresie) będą wiążące przy sporządzaniu

zarówno miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jak przy wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu.

Forma i zakres planu ogólnego gminy są ściśle określone w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* i wydanych na jej podstawie przepisach wykonawczych (mowa o tym szerzej w podrozdziale 8.1. niniejszej Prognozy).

W związku z powyższym podjęcie prac nad projektem planu ogólnego gminy Nielisz było niezbędne dla zapewnienia możliwości rozwoju funkcjonalno-przestrzennego gminy. Bowiem po wygaśnięciu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nielisz, sporządzanie zmian obowiązujących planów miejscowych oraz wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu będzie możliwe wyłącznie w przypadku uchwalenia planu ogólnego gminy.

Uwzględniając powyższe, celem projektu planu ogólnego gminy jest wskazanie zasadniczych kierunków zagospodarowania obszaru nim objętego, zgodnych z oczekiwaniami mieszkańców, lokalnych inwestorów, a także Władz Gminy Nielisz. Pozwoli to na rozwój funkcjonalno-przestrzenny gminy.

2.2. Powiązania projektu planu ogólnego z innymi dokumentami.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*, sporządzając projekt planu ogólnego gminy uwzględniono informacje zawarte w gminnych, wojewódzkich i krajowych dokumentach strategicznych. Niektóre z tych dokumentów zawierają konkretne wytyczne dla gminnych opracowań planistycznych (ale nie odnoszą się wprost do planów ogólnych gminy, gdyż dokumenty te powstawały przeważnie wcześniej, niż wprowadzono do systemu planistycznego plany ogólne gmin), inne zaś zawierają „wytyczne” bardziej ogólne. Wśród wziętych pod uwagę dokumentów, w kontekście prognozy oddziaływania na środowisko, w szczególności należy wymienić:

- *Program wodno-środowiskowy kraju* wraz z aktualizacją – w których między innymi określono programy działań mających służyć osiągnięciu celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) i jednolitych części wód podziemnych (JCWPd);
- „*Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (PZPWL)* przyjęty uchwałą Nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 r. (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego dnia 29 grudnia 2015 r., poz. 5441) – w dokumencie tym nie ma wytycznych do planu ogólnego gminy, gdyż został on

uchwalony przed wprowadzeniem do systemu planowania i zagospodarowania przestrzennego tego aktu planowania przestrzennego. Niemniej zawarto w nim ustalenia właściwe do uwzględnienia przy wyznaczaniu stref planistycznych w planie ogólnym gminy.

3. METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY.

Prognozę wykonano w pełnym zakresie, jaki określony został w art. 51 ust. 2 *ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* oraz z uwzględnieniem art. 52 ust. 1 i 2 ww. ustawy. Ponadto wystąpiono o określenie postanowienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie i Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Zamościu.

W związku z powyższym zakres informacji zawartych w Prognozie jest zgodny z art. 51 ust. 2 *ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* i jest ona wykonana w pełnym zakresie, a stopień szczegółowości Prognozy odpowiada szczegółowości właściwej dla projektu planu ogólnego gminy, jego zasięgowi oraz uwzględnia charakter dostępnych informacji.

Na potrzeby sporządzenia niniejszej Prognozy nie prowadzono odrębnych badań. Istniejący stan środowiska na obszarze gminy Nielisz opisano na podstawie wizji w terenie (inwentaryzacji urbanistycznej) oraz dzięki informacjom zawartym w wymienionych poniżej materiałach. Natomiast oceny oddziaływania na środowisko zagospodarowania planowanego w projekcie planu ogólnego gminy, dokonano poprzez analizę i konfrontację ustaleń oraz rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych zawartych w projekcie tego dokumentu (ważnych z punktu widzenia wpływu na środowisko) z charakterem (walorami i wrażliwością) elementów środowiska przyrodniczego występujących na obszarze objętym omawianym projektem i w jego sąsiedztwie. Wzięto przy tym oczywiście pod uwagę specyfikę ustaleń projektu planu ogólnego gminy (dość ogólnikowe ustalenia).

Przy sporządzeniu Prognozy wykorzystano m.in. następującą literaturę i materiały źródłowe:

- Biuro Urbanistyczne Plan Projekt, luty 2025 r., Gmina Nielisz opracowanie ekofizjograficzne podstawowe, Wrocław;

- BTSearch Baza danych oraz mapa lokalizacji stacji BTS. Gmina Nielisz. Internet (<https://beta.btsearch.pl/?dataSource=locations&network=&standards=&bands=¢er=50.800192%2C23.044035&zoom=15>);
- BirdLife International, 15 września 2003 r. Ochrona ptaków przed liniami elektroenergetycznymi: Praktyczny przewodnik na temat zagrożeń dla ptaków ze strony urządzeń do przesyłu energii elektrycznej oraz sposobów minimalizacji negatywnych konsekwencji takich zagrożeń. Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk. Internet (http://ochronaprzyrody.gdos.gov.pl/files/artykuly/5481/inf15e_2003_Birds_and_Powerlines_pl_v3.pdf);
- Babuchowski J., kwiecień 2005 r., Arkadnia Studio Projektowe, Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego gminy Nielisz, Ekofizjografia, Opracowanie podstawowe; Lublin;
- Blue Ocean Business Consulting Sp. z o.o., Słończewski Ł. I inni, 2021 r., Prognoza Oddziaływania na Środowisko Programu Strategicznego Rozwoju Transportu Województwa Lubelskiego do roku 2030 (z perspektywą do 2040 roku), Internet (<https://www.lubelskie.pl/wp-content/uploads/2021/12/Prognoza-Oddzia%C5%82ywania-na-%C5%9Arodowisko.pdf>);
- Elektrownia wodna Nielisz, Internet (<https://pgeeo.pl/nasze-obiekty/elektrownie-wodne/nielisz>);
- Foreko, maj 2014 r., Tom I, Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko pn. „ROZBUDOWA DROGI WOJEWÓDZKIEJ NR 837 PIASKI – ŻÓŁKIEWKA WIEŚ – NIELISZ – SITANIEC NA ODCINKU NIELISZ – SITANIEC OD KM 48+000 DO KM 64+389 O DŁUGOŚCI 16,389 KM”, Internet (https://zdw.bip.lubelskie.pl/upload/pliki/837_RAPORT_OOS.pdf);
- Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska (GDOŚ), geoserwis mapy, Internet (<https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/?usedesktop=true>);
- Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska (GDOŚ), Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, województwo lubelskie, powiat zamojski, gmina Nielisz (<https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf>);
- Geotyda, Synklinorium Brzeżne (Niecka Brzeżna), Internet (https://geotyda.pl/jednostki/synklinorium_brzezne.php);

- Geoportal Państwowego Instytutu Geologicznego MIDAS, złoża kopalin (<http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web/pages/index.jsf?conversationContext=2>);
- Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ), Departament Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu w Lublinie, 2024 r., Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubelskim raport wojewódzki za rok 2023. Internet (<https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/rwms/publications/card/2014>);
- Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ), Departament Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu w Lublinie, czerwiec 2023 r., Ocena poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku w roku 2022 w województwie lubelskim, Internet (<https://www.gov.pl/attachment/50ddccf5-58fe-4134-88d6-0139bb12b31d>);
- Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ), Departament Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu w Lublinie, 2021 r., Stan środowiska w województwie lubelskim raport 2020, Internet (https://www.gios.gov.pl/images/dokumenty/pms/raporty/stan_srodowiska_2020_lubelskie.pdf);
- Główny Urząd Statystyczny - Portal Informacyjny, Bank Danych Lokalnych, Internet (www.stat.gov.pl/gus);
- Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nielisz na lata 2022-2025 przyjęty uchwałą Nr XXXVI/272/2022 Rady Gminy Nielisz z dnia 27 maja 2022 r.;
- Inspekcja Ochrony Środowiska (IOŚ), Monitoring jakości wód podziemnych, JCWPd nr 90, Internet (<https://mjwp.gios.gov.pl/mapa/mapa,172.html>);
- Inspekcja Ochrony Środowiska (IOŚ), Geoportal (<https://inspire.gios.gov.pl/imap/#gpmap=gpMonit>);
- ISOK, Karta JCWPd nr 90, Internet (<https://wody.isok.gov.pl/pdf/JCW/PLGW200090.pdf>);
- ISOK – Hydroportal, Plany gospodarowania wodami (https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmap=gpPGW);
- Kondracki J., 2013 r., Geografia regionalna Polski. Warszawa;
- Mazur W., 2023 r., Program ochrony środowiska dla gminy Nielisz na lata 2024-2027 z perspektywa do roku 2031;
- Ministerstwo Klimatu i Środowiska, BIP, Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

(SPA 2020), Internet (<https://bip.mos.gov.pl/strategie-plany-programy/strategiczny-plan-adaptacji-2020/>);

- Narodowy Instytut Dziedzictwa (NID), Mapa zabytków. Gmina Nielisz. Internet (<https://mapy.zabytek.gov.pl/nid/>);
- Natura 2000 Standardowy Formularz Danych (SFD) PLB060020 Ostoja Nieliska, Internet (<https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/widok/viewnatura2000.jsf?fop=PL.ZIPOP.1393.N2K.PLB060020.B>);
- Natura 2000 Standardowy Formularz Danych (SFD) PLH060040 Dolina Łętowni Internet (<https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/widok/viewnatura2000.jsf?fop=PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH060040.H>);
- Opracowanie II aktualizacji planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy wraz z dokumentami planistycznymi stanowiącymi podstawę do ich opracowania, karty charakterystyk, wody powierzchniowe, Internet (<http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe>);
- Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Dyrektor Zarządu Zlewni w Zamościu, decyzja znak: LU.ZUZ.3.4100.3.1.2018.AT z dnia 20 sierpnia 2019 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej dla ujęcia zlokalizowanego na działce nr 2082/1, obręb 0009-Nielisz;
- Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Dyrektor Zarządu Zlewni w Zamościu, decyzja znak: LU.ZUZ.3.4100.3.2.2018.AT z dnia 20 sierpnia 2019 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej dla ujęcia zlokalizowanego na działce nr 112/14, obręb 0007-Krzak;
- Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Dyrektor Zarządu Zlewni w Zamościu, decyzja znak: LU.ZUZ.3.4100.3.3.2018.AT z dnia 20 sierpnia 2019 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej dla ujęcia zlokalizowanego na działce nr 107, obręb 0003-Kolonia Gruszka Duża;
- Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, System Osłony Przeciwosuwiskowej, Internet (<http://geoportal.pgi.gov.pl/portal/page/portal/SOPO/Wyszukaj3>);
- Państwowy Instytut Geologiczny, Szczegółowa mapa geologiczna Polski, arkusz Nielisz (Bodaczów) 861, Internet (https://geologia.pgi.gov.pl/karto_geo/);

- Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2023 r., Internet (<https://www.pgi.gov.pl/oferta-inst/wydawnictwa/serie-wydawnicze/bilans-zasobow-kopalin.html>);
- PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., Mapa interaktywna linii kolejowych, Internet (<http://mapa.plk-sa.pl/>);
- Plan rozwoju lokalnego powiatu zamojskiego, 2025 r. Internet (https://spzamosc.bip.lubelskie.pl/upload/pliki/0630_16planrozwojulokalnego.pdf);
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Nielisz na lata 2021-2027, przyjęty uchwałą Nr L/380/2023 Rady Gminy Nielisz z dnia 20 grudnia 2023 r.;
- Pracownia na rzecz Wszystkich Istot, Mapa korytarzy ekologicznych w Polsce, Internet (<http://mapa.korytarze.pl>);
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa lubelskiego, przyjęty uchwałą Nr III/44/2024 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 19 czerwca 2024 r. (https://umwl.bip.lubelskie.pl/index.php?id=829&action=details&document_id=2043206);
- Różycki S., 2011 r. Ochrona środowiska przed polami elektromagnetycznymi. Informator dla administracji samorządowej, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Internet (http://www.gdos.gov.pl/files/artykuly/5434/Ochrona_srodowiska_przed_polami_elektromagnetycznymi_Informator_dla_administracji_samorzadowej.pdf);
- Strategia Rozwoju Gminy Nielisz na lata 2021-2027, przyjęta uchwałą Nr XXXVI/271/2022 Rady Gminy Nielisz z dnia 27 maja 2022 r.;
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, przyjęte uchwałą Nr XVII/120/2020 Rady Gminy Nielisz z dnia 28 lutego 2020 r.;
- Urząd Gminy Nielisz – System Informacji Przestrzennej (SIP), (<https://nielisz.e-mapa.net/>);
- Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Lublinie, wykaz zabytków – powiat zamojski, gmina Nielisz, aktualizacja 31.10.2023 r., Internet (<https://wkz.lublin.pl/wykazy/>);
- Zakład Analiz Środowiskowych Eko-precyzja, 2021 r., Program ochrony środowiska dla powiatu zamojskiego na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028, Internet

(https://spzamosc.bip.lubelskie.pl/index.php?id=653&action=details&document_id=1728582);

- Zarząd Dróg Powiatowych w Zamościu, Mapa dróg powiatowych, Internet (<https://www.bip.zdp.zamosc.pl/page/640/mapa-drog-powiatowych.html>).

4. CHARAKTER I STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM.

4.1. Ogólna charakterystyka obszaru projektu planu ogólnego.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Nielisz jest dość czytelna. Dominuje w niej przestrzeń otwarta (około 92,33% całkowitej powierzchni gminy), w tym głównie grunty rolne (około 78,26% ogólnej powierzchni obszaru gminy), uzupełnione układami osadniczymi o stosunkowo dużym stopniu rozproszenia zabudowy (wiele zabudowy kolonijnej, w postaci długich wsi jednoulicowych, z lukami w zabudowie). Powoduje to, że na obszarze gminy Nielisz już obecnie brakuje dużych kompleksów niezabudowanej, rolniczej przestrzeni produkcyjnej. A gmina wciąż pełni głównie funkcję rolniczą.

Ważnym elementem na obszarze gminy jest „Zalew Nielisz” i związany z nim „Las pod Rudą” (na południowy wschód od zbiornika).

Rdzeń układu komunikacyjnego gminy Nielisz stanowi droga wojewódzka nr 837 (relacji: Piaski - Żółkiewka - Nielisz - Sitaniec), prowadząca przez środek gminy – z północnego zachodu na południowy wschód. W obsłudze ruchu tranzytowego szczególną rolę pełnią drogi powiatowe. Drogi powiatowe służą także, wraz z drogami gminnymi, do obsługi ruchu lokalnego. Duże możliwości dla komunikacji samochodowej, w kontekście połączeń regionalnych i międzyregionalnych, daje także droga krajowa nr 17 (relacji: Warszawa - Zamość), która prowadzi w bliskim sąsiedztwie (około 3,5 km na południe) od granicy gminy Nielisz.

Przez gminę Nielisz - jej wschodnią część - prowadzi odcinek linii kolejowej nr 69 (relacji: Rejowiec - Hrebenne; odcinek Rejowiec - Zawada). Na tej linii znajduje się przystanek osobowy i stacja techniczna Krzak oraz przystanek osobowy Złojec. Trwają prace nad modernizacją i elektryfikacją omawianej linii.

Gęstość zaludnienia gminy Nielisz (według danych GUS) w 2023 r. wynosiła 45,1 osoby/1 km². Gęstość ta była znacząco niższa niż średnia w innych gminach wiejskich powiatu zamojskiego (52,8 osoby/1 km²), ale porównywalna ze średnią w gminach wiejskich województwa lubelskiego (45,7 osób/1 km²). Charakterystyczną cechą struktury osadniczej

gminy Nielisz jest to, iż jest ona bardziej zaludniona w części wschodniej i zachodniej, natomiast cała część centralna (od zalewu „Nielisz” po północną granicę gminy wzdłuż rzeki Wieprz) obejmuje tereny: nadrzeczne, leśne, naturalne korytarze przyrodnicze, obszary nieintensywnego wykorzystania.

4.2. Charakterystyka środowiska obszaru projektu planu ogólnego i jego sąsiedztwa.

4.2.1. Położenie fizycznogeograficzne.

Obszar objęty projektem planu ogólnego, o czym wspomniano już w rozdziale 2.1., obejmuje gminę Nielisz, położoną w powiecie zamojskim, w województwie lubelskim. Obszar gminy zajmuje około 113,6 km². Administracyjnie gmina Nielisz graniczy bezpośrednio z gminami:

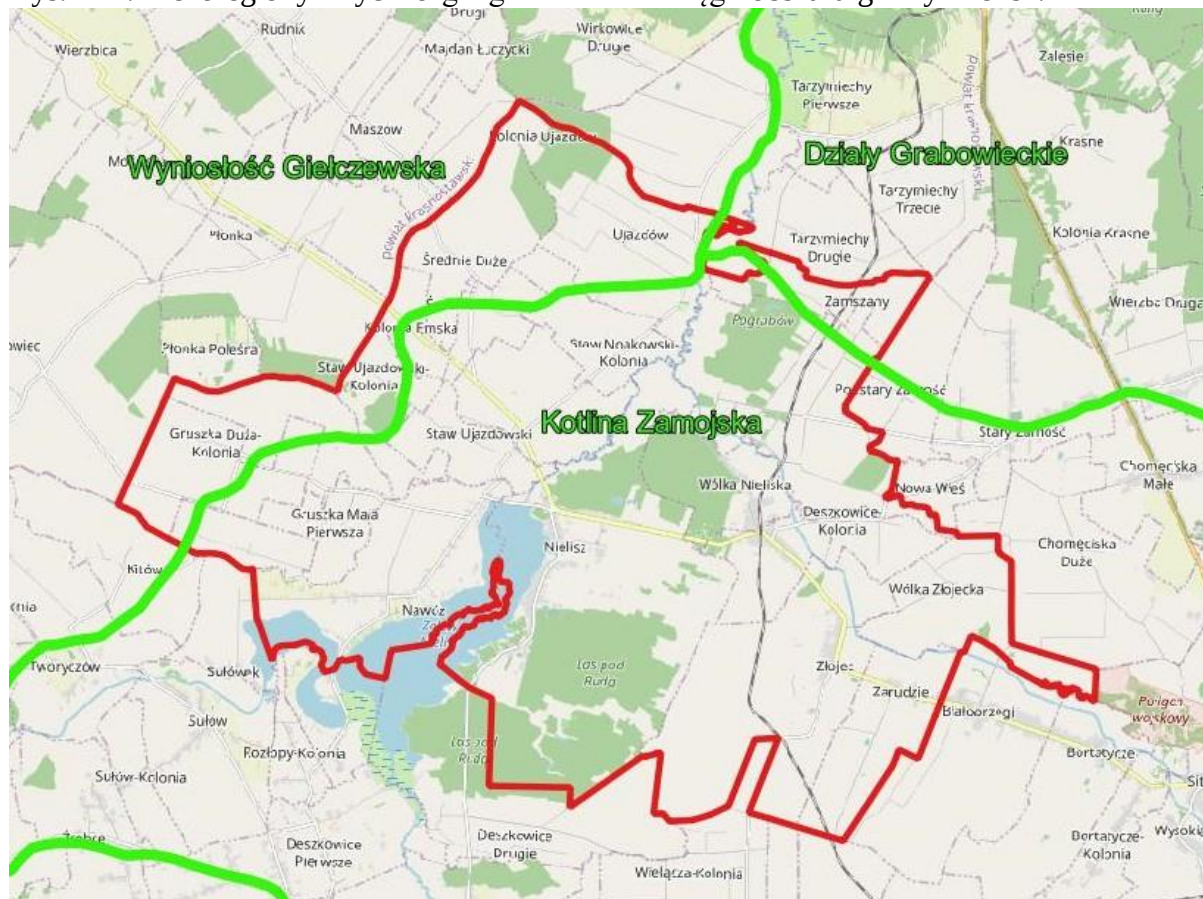
- Izbica (od północy),
- Stary Zamość (od wschodu),
- Zamość i Szczepieszyn (od południowego wschodu),
- Sułów (od południowego zachodu),
- Rudnik (od północnego zachodu).

Zgodnie z dziesiętną klasyfikacją regionalną Polski J. Kondrackiego (będącej nawiązaniem do uniwersalnej klasyfikacji Międzynarodowej Federacji Dokumentacyjnej FID), gmina Nielisz leży w przeważającej części w zasięgu mezoregionu Kotlina Zamojska (inaczej Padoł Zamojski; 343.19). Przy czym:

- północno-zachodnie krańce obszaru gminy obejmuje mezoregion Wyniosłość Giełczewska (343.17),
- fragment północno-wschodni znajduje się w zasięgu mezoregionu Działy Grabowieckie (343.18; rys. nr 1).

Każdy z tych mezoregionów wchodzi w skład makroregionu Wyżyna Lubelska (343.1), będącej częścią podprovincji Wyżyna Lubelsko-Lwowska, prowincji Wyżyny Polskie i megaregionu Pozaalpejska Europa Środkowa.

Rys. nr 1. Mezuregiony fizyczno-geograficzne w zasięgu obszaru gminy Nielisz.

4.2.2. Geomorfologia.

Pod względem geologicznym gmina Nielisz leży w zasięgu Synklinarium Brzeżnego, leżącego w marginalnej części platformy prekambryjskiej. Jednostka ta stanowi długą, wąską depresję rozciągającą się na osi północny zachód - południowy wschód.

Najgłębsze pokłady Synklinorium Brzeżnego zbudowane są ze skał paleozoicznych, tj. kompleksu skał osadowych kambru, dewonu i karbonu, wykształconych w różnych facjach. Na tym najstarszym podłożu zalegają utwory jury, triasu i permu, a nad nimi osady górnej kredy i trzeciorzędu. To osady górnej kredy mają największy udział w budowie obszaru gminy Nielisz - wykształcone są w postaci margli i margli ilastych, przewarstwiających opoki margliste. Na obszarze gminy Nielisz położenie stropu kredy jest zróżnicowane - leży on na głębokościach od 13 m (w rejonie wsi Krzak) do 69,6 m (w miejscowości Nielisz).

Nad utworami górnej kredy zalegają utwory czwartorzędowe. W zasięgu obszaru opracowania reprezentują je:

- plejstocénskie lessy wykształcone w postaci pyłów, pyłów piaszczystych i piasków gliniastych oraz piaski średnio- i drobnoziarniste; utwory te występują w zwartych kompleksach głównie w północnej i zachodniej części obszaru opracowania - po lewej stronie doliny Wieprza, a miejscami także w północno-wschodniej części przedmiotowego obszaru (w rejonie wsi Zarudzie i Krzak);
- holocénskie: torfy, namuły organiczne, mady, piaski pylaste przewarstwione piaskami średnio - i drobnoziarnistymi, piaski wydymowe oraz piaski i mułki; te utwory skalne występują głównie w dolinach rzecznych i w obniżeniach terenu [PIG, Szczegółowa mapa...].

4.2.3. Surowce mineralne oraz obszary i tereny górnicze.

Na obszarze gminy Nielisz - w jej północno-wschodniej części - udokumentowano dotychczas następujące złoża kruszywa naturalnego: „Ruskie Piaski” KN 6565 (wg kodu w systemie MIDAS PIG-PIB), „Ruskie Piaski dz. 773/2, 774” KN 19768, „Ruskie Piaski II” KN10432, „Ruskie Piaski III” KN 13392, „Ruskie Piaski IV” KN 17971, „Rusie Piaski V” KN 18393, „Ruskie Piaski-Błaszczak” KN 8024, „Wólka Niel.-Ruskie Piaski” KN 6358, „Wólka Złojcka” KN 12491 oraz złożo „Wólka Złojcka 2” KN 15988 (rys. nr 2).

Spośród powyższych złóż część podlega eksploatacji – na podstawie odpowiednich koncesji. Wydobywanie kopaliny (metodą odkrywkową) odbywa się ze złóż:

- „Ruskie Piaski dz. 773/2, 774” KN 19768 - dla wydobywania kopaliny z tego złoża ustanowiono obszar górniczy „Ruskie Piaski VI” oraz związany z nim teren górniczy „Ruskie Piaski VI”; granice omawianego złoża, obszaru i terenu górniczego pokrywają się;
- „Ruskie Piaski III” KN 13392 - dla eksploatacji tego złoża ustanowiono obszar górniczy i teren górniczy „Ruskie Piaski - Pole A”; obszar górniczy i teren górniczy „Ruskie Piaski - Pole B”, obszar górniczy i teren górniczy „Ruskie Piaski - Pole C” oraz obszar górniczy i teren górniczy „Ruskie Piaski - Pole D”; granice omawianego złoża oraz ww. obszarów i terenów górniczych pokrywają się;
- „Ruskie Piaski IV” KN 17971 - dla wydobywania kopaliny z tego złoża ustanowiono obszar górniczy „Ruskie Piaski IV-1” oraz związany z nim teren górniczy „Ruskie Piaski IV-1”, a także obszar i teren górniczy „Ruskie Piaski IV-2” oraz obszar i teren górniczy „Ruskie Piaski IV-3”; granica przedmiotowego złoża obejmuje nieco większy obszar, niż ustanowione dla jego eksploatacji obszary i tereny górnicze;

- „Ruskie Piaski-Błaszczak” KN 8024 - dla eksploatacji tego złoża ustanowiono obszar górniczy i teren górniczy „Ruskie Piaski – Pole B III” oraz obszar górniczy i teren górniczy „Ruskie Piaski – Pole B IV”; granica omawianego złoża obejmuje nieco większy obszar, niż ustanowione dla jego eksploatacji obszary i tereny górnicze.

Rys. nr 2. Udokumentowane złoża, obszary i tereny górnicze w zasięgu obszaru gminy Nielisz.

Na obszarze gminy Nielisz nie udokumentowano dotychczas kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla.

4.2.4. Rzeźba terenu i krajobraz.

Gmina Nielisz cechuje się stosunkowo mało zróżnicowaną rzeźbą terenu na przeważającej jej części. Większe zróżnicowanie widoczne jest na zachodnim i północno-wschodnim obrzeżu gminy. W tych częściach gminy występują największe wysokości bezwzględne – o średnich wysokościach w przedziale od 230 m n.p.m. do 265 m n.p.m. Lokalna kulminacja osiągająca wysokości 265,5 m n.p.m. znajduje się w rejonie Borku Noakowskiego. Tu rzeźba terenu ma charakter wyżyny falistej, miejscami pagórkowatej.

Pierwotna rzeźba terenu na obszarze gminy została przekształcona antropogenicznie. Zmiany te widoczne są przede wszystkim na terenach, na których prowadzona jest działalność górnicza oraz w miejscach przeprowadzenia niektórych dróg i rowów melioracyjnych.

Na przeważającej części obszaru gminy Nielisz występuje krajobraz osadniczy wiejski. Charakteryzuje się on występowaniem mozaiki pól uprawnych i dość rozproszonych układów osadniczych. Pozytywnymi elementami tego krajobrazu są zachowane historyczne układy rozłogów pól (głównie w rejonie wsi Gruszka Duża) oraz zadrzewienia śródpolne. Na części obszaru gminy występuje także krajobraz quasikulturowy, tj. krajobraz naturalny z widocznymi - stosunkowo niewielkimi - wpływami działalności człowieka. Istotnym, naturalnym elementem krajobrazu quasikulturowego są doliny rzeczne - zwłaszcza Wieprza i Łabuńki oraz lasy. Atrakcyjny pod względem krajobrazowym jest „Zalew Nielisz” i jego otoczenie, co czyni ten rejon atrakcyjnym także turystycznie. Wysokie walory krajobrazowe na obszarze gminy posiadają także oczka wodne, w tym śródleśne „Jezioro Sodoma”, a także wąwozy w rejonie Kolonii Ujazdów. Pozytywnie na odbiór krajobrazu wpływają także zachowane historyczne układy rozłogów pól (głównie w zachodniej części obszaru opracowania, w rejonie wsi Gruszka Duża) oraz zadrzewienia śródpolne.

Spośród elementów krajobrazu kulturowego wartościowe pod względem krajobrazowym są dawne parki, w tym zwłaszcza te położone we wsiach: Ruskie Piaski, Ujazdów (szczególnie eksponowany), Nielisz, Staw Noakowski, Gruszka Duża i Wólka Złojcka.

4.2.5. Klimat.

Pod względem klimatycznym gmina Nielisz należy do regionu lubelsko-wyżynnego, w którym przeważają wpływy kontynentalne. Klimat lokalny gminy charakteryzuje się następującymi parametrami:

- średnia temperatura roczna: +7,3°C;
- średnia temperatura w miesiącach zimowych: -2,8°C;
- średnia temperatura w miesiącach letnich: +17,0 °C;
- średnioroczna ilość opadów (w latach 1981-1990): 544,6 mm;
- czas zalegania pokrywy śnieżnej: 89 dni;
- średnie roczne zachmurzenie: od 6,3 do 6,6 (w skali 11-stopniowej);
- przeważający kierunek wiatru: zachodnie (SW, W, NW) - 47,6% sumy wszystkich kierunków;
- udział cisz atmosferycznych: 10% [Studium uwarunkowań...].

Na obszarze gminy Nielisz występują zróżnicowane warunki topo- i mikroklimatyczne, co wynika zasadniczo z rzeźby terenu i szaty roślinnej. Najlepsze uwarunkowania klimatyczne występują na obszarach wierzchwinowych (dobrze nasłonecznionych

i przewietrzanych), a najgorsze w dolinach i obniżeniach dolinnych (podwyższona wilgotność, zjawiska inwersji termicznej, zwiększona częstotliwość występowania mgieł z tendencją do ich stagnacji). Szczególne warunki bioklimatyczne występują na terenach leśnych i obszarach do nich przyległych.

Zgodnie z podziałem wprowadzonym przez Ośrodek Meteorologii IMGW, powiat zamojski, w tym zatem także gmina Nielisz, leży w strefie o mało korzystnych warunkach wiatrowych (IV), przez co obszar ten nie jest predysponowany dla lokalizowania na nim elektrowni wiatrowych. Rozwój energetyki wiatrowej jest tu znacznie ograniczony także ze względu na występowanie obszarowych form ochrony przyrody. Przedmiotowy obszar nie jest również szczególnie korzystny dla rozwoju energetyki geotermalnej, ze względu na prawdopodobnie za niską temperaturę wód podziemnych (poniżej 60 °C na głębokości 2 km, a opłacalne ekonomicznie są instalacje na wodach o temperaturze minimum 65 °C). Przy czym możliwe jest tu wykorzystanie energii wód podskórnych i ciepła ziemi, przy zastosowaniu indywidualnych pomp ciepła – zwłaszcza dla zabudowy mieszkaniowo-usługowej.

Na przedmiotowym obszarze występują natomiast korzystne - na tle Polski - warunki dla lokalizowania instalacji odnawialnych źródeł energii wykorzystujących energię słoneczną [Program ochrony środowiska dla powiatu...].

4.2.6. Wody podziemne.

Według zweryfikowanego podziału Polski na Jednolite Części Wód Podziemnych (obowiązującego w latach 2022-2027) gmina Nielisz leży w całości w zasięgu JCWPd nr 90 [ISOK, Karta JCWPd nr 90]. Na przedmiotowym obszarze znajdują się fragmenty dwóch Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, tj. GZWP nr 406 „Niecka lubelska (Lubin)” i GZWP nr 407 „Niecka lubelska (Chełm-Zamość)” (rys. nr 3).

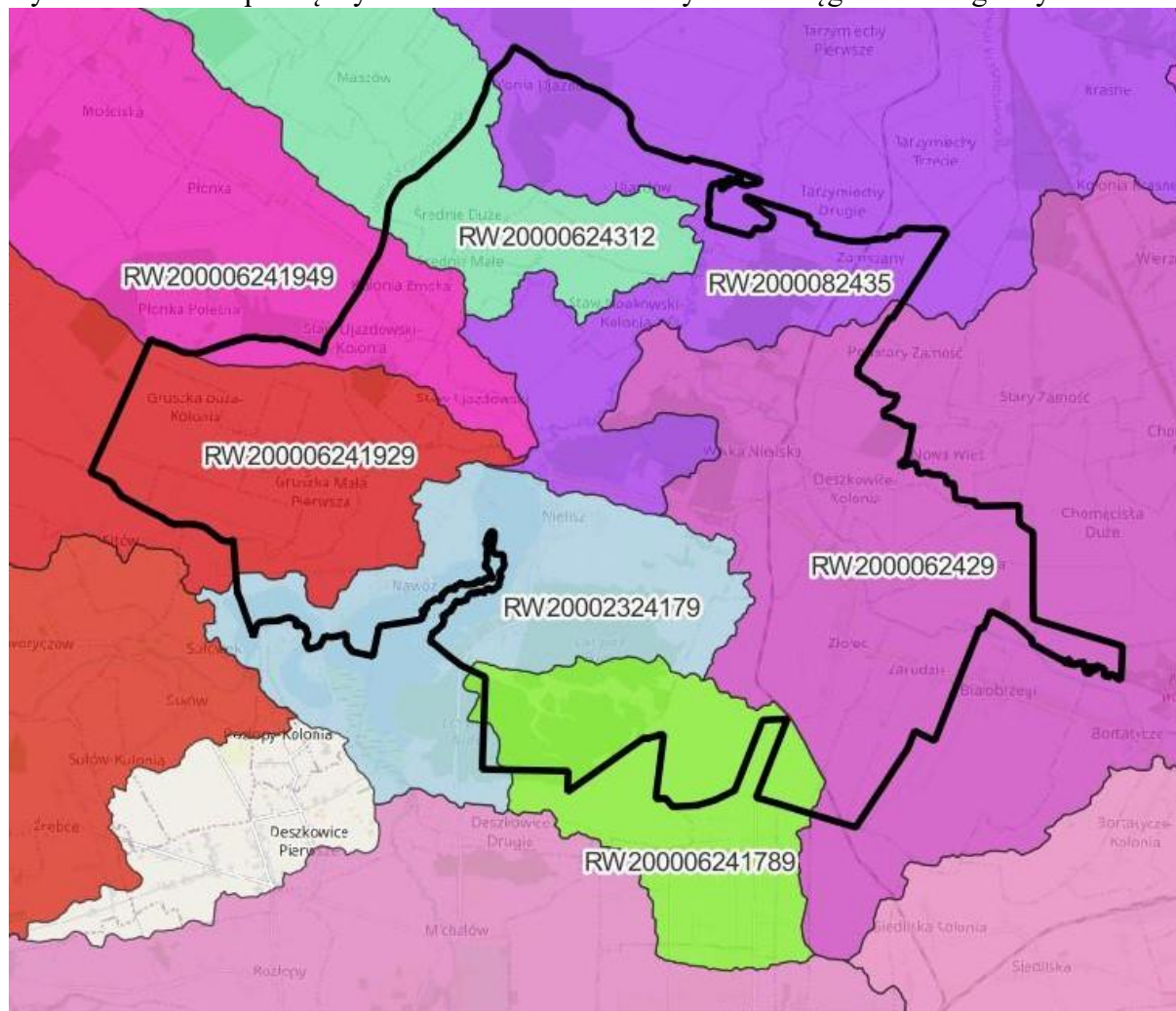
Według danych Państwowego Instytutu Geologicznego - Państwowego Instytutu Badawczego (PIG-PIB), powyższe udokumentowane Główne Zbiorniki Wód Podziemnych wymagają szczególnej ochrony.

Na obszarze gminy Nielisz funkcjonują trzy podziemne ujęcia wód - w miejscowościach: Nielisz, Krzak i Gruszka Duża – Kolonia. Z ujęć tych woda rozprowadzana jest do niemal wszystkich odbiorców w gminie Nielisz, z wyjątkiem mieszkańców wsi Ruskie Piaski (Stara Wieś) i Deszkowice Kolonia, którym woda dostarczana jest z ujęcia w gminie Stary Zamość

Dla funkcjonujących na obszarze opracowania ujęć wód podziemnych ustanowiono strefy ochronne, obejmujące wyłącznie tereny ochrony bezpośredniej.

Obszar gminy Nielisz leży w zasięgu fragmentu Jednolitej Części Wód Powierzchniowych (JCWP) zbiornikowej RW20002324179 „Zbiornik Nielisz” (wg. kodowania stosowanego w Unii Europejskiej) oraz 6-ciu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych rzecznych: RW20000624312 Rakówka, RW2000082435 Wieprz od zb. Nielisz do Żółkiewki, RW200006241949 Werbka, RW200006241929 Łętownia, RW2000062429 Łabuńka od Czarnego Potoku do ujścia oraz RW200006241789 Dopływ spod Wielacza Kolonii (rys. nr 4) [Hydroportal ISOK].

Rys. nr 4. Granica pomiędzy zlewniami JCWP rzecznych w zasięgu obszaru gminy Nielisz.

Gmina Nielisz leży w zlewni Wieprza. Rzeka ta (prawoboczny dopływ Wisły) przepływa przez gminę – od „Zalewu Nielisz” ku północnemu wschodowi, zgodnie z nachyleniem warstw skalnych. Do większych cieków naturalnych płynących przez omawiany obszar należą także dopływy Wieprza, tj.: Por (mający pierwotne źródło w „Zalewie Nielisz”), Łabuńka (płynąca przez północno-wschodnią część gminy Nielisz), Łętownia (płynąca przez południowo-zachodni fragment przedmiotowego obszaru), Rakówka i Werbka (płynące przez północno-zachodnią część gminy). Ponadto bezpośrednio do „Zalewu Nielisz” uchodzą dwa bezimienne cieki, tj. spod Deszkowic II oraz w Nieliszu. Sieć rzeczna na obszarze gminy Nielisz nie jest szczególnie dobrze rozbudowana.

Oprócz ww. cieków na obszarze gminy Nielisz występują rowy melioracyjne i sieci drenarskie – zmeliorowana jest częściowo dolina rzeki Wieprz (w rejonie ujścia Łabuńki i przy zakolach rzeki Wieprz powyżej) oraz doliny rzeki Por i Łabuńki. Pomimo występowania sieci drenarskich, miejscami utrzymują się w tych dolinach stałe podmokłości.

Na obszarze gminy Nielisz występuje kilka zbiorników wodnych. Największym z nich jest „Zalew Nielisz” (jeden z największych w Polsce zbiorników zaporowych). Większe - w skali przedmiotowego obszaru - zbiorniki wodne zidentyfikowano w rejonie wsi: Średnie Małe (zbiornik naturalny o powierzchni około 10 ha w dolinie Rakówki), Kolonia Zamszany (śródlęśny zbiornik sztuczny „Jezioro Sodomia” o powierzchni około 1 ha) oraz w okolicy wsi Ruskie Piaski (zbiornik sztuczny - staw - o powierzchni około 13 ha, położony u zbiegu doliny Łabuńki i doliny Wieprza). Ponadto na obszarze gminy znajdują się śródlęsne i (rzadziej) śródpolne oczka wodne.

4.2.8. Gleby i ich przydatność rolnicza.

W strukturze użytkowania gruntów w zasięgu gminy Nielisz dominują (wg danych ewidencyjnych z 2024 r.) użytki rolne, zajmujące około 78% powierzchni gminy. Wśród nich większość stanowią grunty orne (około 60% powierzchni obszaru gminy).

Pod względem genetycznym na przedmiotowym obszarze przeważają gleby brunatne wyługowane i kwaśne oraz gleby płowe, wykształcone z lessów i utworów lessowatych, a miejscami także z piasków gliniastych lekkich. Znaczną część obszaru gminy Nielisz zajmują także rędziny oraz gleby piaskowe (różnych typów genetycznych). W dolinach rzecznych i obniżeniach pozadolinnych z utrudnionym odpływem występują także: mady, gleby glejowe, gleby mułowo-torfowe i torfowo-mułowe, a także gleby torfowe i torfowo-murszowe.

Znajdujące się na obszarze gminy grunty rolne stanowiące w przeważającej części użytki rolne klas I-III (łącznie niemal 75% powierzchni ogółu użytków rolnych w gminie). Stosunkowo wysoki jest także udział gleb klasy IVa i IVb (niemal 21% powierzchni ogółu użytków rolnych w gminie).

Najcenniejsze gleby (I-III klasy bonitacyjnej) zajmują znaczne połacie, tworząc stosunkowo rozległe enklawy. Rozciągają się one na obszarze całej gminy, z wyjątkiem jej części centralnej (od „Zalewu Nielisz” w kierunku północno-wschodnim) i południowej (w zasięgu „Lasu pod Rudą”). Przeważająca część z tych gruntów wykorzystywana jest rolniczo, ale część została już zagospodarowana w inny sposób, w tym zabudowana (zabudową o różnych funkcjach).

Wśród użytków zielonych na przedmiotowym obszarze przeważają użytki klasy IV i V (łącznie 64% powierzchni trwałych użytków zielonych w gminie). Stosunkowo wysoki jest

także udział użytków zielonych klasy III (niemal 32% użytków zielonych w gminie). Użytków zielonych klas I na obszarze gminy Nielisz nie zewidencjonowano.

Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej w zasięgu gminy Nielisz jest dość wysoka. Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla obszaru gminy wynosi 88,8 punktów (w skali 120-punktowej skali; przy czym w Polsce nie ma obszaru, któremu przyznano tę maksymalną ilość punktów - najwyższa wartość WWRPP w Polsce wynosi 111 pkt). Jest to wartość znacznie wyższa od wielkości wskaźnika średnio-krajowego (66,6 pkt) i jednocześnie wyższa od wielkości wskaźnika dla powiatu zamojskiego (85,3 pkt). Świadczy to o bardzo dobrych warunkach dla produkcji rolnej na przedmiotowym obszarze.

4.2.9. Fauna i flora.

Szata roślinna na obszarze gminy Nielisz ma obecnie charakter: użytków rolnych i zielonych, lasów, zieleni urządzonej (w tym m.in.: cmentarzy, parków oraz ogródków przydomowych) lub zadrzewień. Ponadto, miejscami rosną „samosiejki” drzew i krzewów. „Półdziki” charakter ma tu także również roślinność trawiasta i zielna. Skład gatunkowy zbiorowisk roślinnych nie jest dobrze rozpoznany, ze względu na brak aktualnej inwentaryzacji przyrodniczej obszaru gminy. Niemniej wiadomo, że pomimo silnego antropogenicznego oddziaływania (agrokultura), na obszarze gminy zachowały się fragmenty cennych przyrodniczo siedlisk – mowa o nich szerzej w podrozdziale 4.2.10.

Tak jak roślinność, także też fauna na obszarze gminy Nielisz jest zróżnicowana. Ze względu na dominującą na tym obszarze przestrzeń rolniczą, odnotowuje się tu głównie zwierzęta preferujące siedliska pól uprawnych, dość dobrze znoszące obecność człowieka. Bogate w różne gatunki fauny są także lasy. Ostoją wielu gatunków, zwłaszcza ptaków i ryb, jest „Zalew Nielisz”.

Spośród ssaków na obszarze gminy zidentyfikowano przed wszystkim: dziki *Sus scrofa*, sarny *Capreolus capreolus*, jelenie szlachetne *Cervus elaphus*, lisy *Vulpes vulpes* i łasice pospolite *Mustela nivalis*, a wśród ptaków m.in.: orliki *Clanga pomarina*, myszołowy *Buteo buteo*, jastrzębie *Astur gentilis* i kanie rude *Milvus milvus*.

Wśród fauny występującej na przedmiotowym obszarze dominują gatunki śródkowoeuropejskie, pospolite w całej Polsce, ale zidentyfikowano tu także gatunki rzadkie i objęte ochroną – mowa o nich szerzej w następnym podrozdziale (4.2.10).

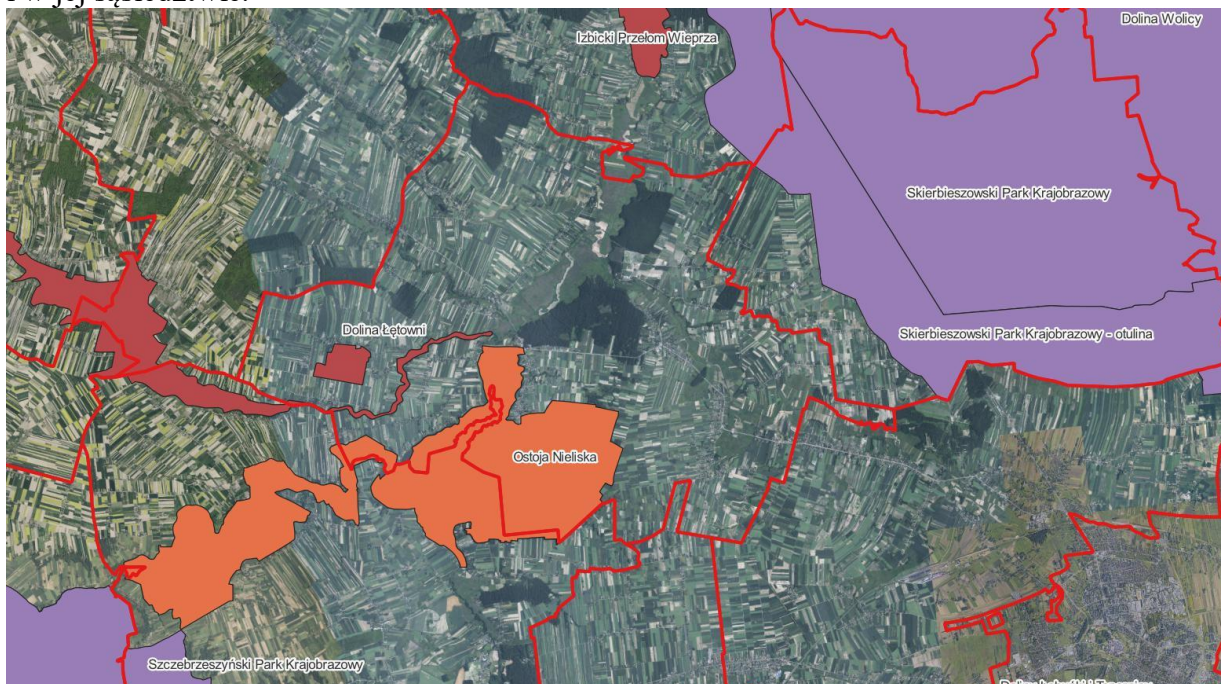
4.2.10. Formy ochrony przyrody.

W zasięgu gminy Nielisz ustanowiono dotychczas następujące formy ochrony przyrody:

- fragment Obszaru Specjalnej Ochrony ptaków (OSO) Ostoja Nieliska PLB060020;
- fragment Specjalnego Obszaru Ochrony siedlisk (SOO) Dolina Łętowni PLH060040;
- pomniki przyrody ożywionej.

Zidentyfikowano tu także stanowiska roślin i zwierząt podlegających ochronie gatunkowej oraz cenne siedliska przyrodnicze.

Rys. nr 5. Obszarowe formy ochrony przyrody ustanowione w zasięgu obszaru gminy Nielisz i w jej sąsiedztwie.

Obszar Specjalnej Ochrony ptaków (OSO) **Ostoja Nieliska PLB060020** ustanowiono rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. *zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000*, zmienionym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 r. *zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000* oraz rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. *w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków* (Dz. U. z 2011 r. Nr 25, poz. 133). Obszar ten rozciąga się na obszarze 3 gmin: Sułów, Nielisz i Radecznica. Przedmiotowy obszar powołano w celu ochrony cennych gatunków ptaków wodno-błotnych zidentyfikowanych w rejonie „Zalewu Nielisz”, w dolnym odcinku doliny rzeki Por oraz w „Lesie pod Rudą”, w tym z załącznika I

Dyrektywy Ptasiej. Dla OSO Ostoja Nieliska PLB060020 ustanowiono plan zadań ochronnych – zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 23 grudnia 2014 r. w *sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Nieliska PLB060020*. W dokumencie tym nie wskazano wytycznych do dokumentów planistycznych w gminie Nielisz. Niemniej w odniesieniu do działań podejmowanych na obszarze gminy zwrócono uwagę na potrzebę skanalizowania „turystyki kajakowej: wyznaczenie bojami trasy kajakowej wg. dawnego przebiegu koryta Wieprza”. Uwarunkowanie to nie jest możliwe do uwzględnienia w gminnych aktach planowania przestrzennego.

Specjalny Obszar Ochrony siedlisk (SOO) **Dolina Łętowni PLH060040** ustanowiono Decyzją Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. *przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039) (2009/93/WE)*. Na gruncie krajowym obszar ten powołano rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20 września 2019 r. w *sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Łętowni (PLH060040)* (Dz. U. z 2019 r. poz. 2054). Przedmiotowy obszar powołano w celu ochrony cennych siedlisk przyrodniczych, w tym wskazanych w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej, a także cennych gatunków ssaków. SOO Dolina Łętowni PLH060040 rozciąga się na obszarze 4 gmin: Nielisz, Sułów, Rudnik i Żółkiewka. W zasięgu obszaru gminy Nielisz obejmuje dwa rozłączne obszary – dolinę Łętowni oraz obszar położony pomiędzy wsiami Gruszka Duża i Gruszka Mała Pierwsza.

Dla omawianego SOO ustanowiono plan zadań ochronnych - zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 23 czerwca 2014 r. w *sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Łętowni PLH060040*. W dokumencie tym nie wskazano wytycznych do dokumentów planistycznych w gminie Nielisz. Niemniej wyeksponowano w nim konieczność ochrony cennych siedlisk przyrodniczych.

Jak wspomniano na początku niniejszego podrozdziału na obszarze gminy Nielisz ustanowiono 5 pomników przyrody ożywionej, tj.:

- 4 lipy drobnolistne *Tilia cordata* rosnące we wsi Staw Noakowski - przy drodze dojazdowej do dworku (b. szkoła podstawowa);
- lipa drobnolistna *Tilia cordata* zidentyfikowana we wsi Ujazdów - na terenie parku podworskiego (przy drodze dojazdowej do dworku);

- 2 jesiony wyniosłe *Fraxinus excelsior* rosnące w miejscowości Ujazdów - przy froncie dworku;
- lipa szerokolistna *Tilia platyphyllos* zidentyfikowana we wsi Gruszka Mała Druga - na dz. ew. nr 225, obręb Gruszka Mała cz. II, na terenie trawiastym (przy skrzyżowaniu dróg gruntowych będących dojazdem do gospodarstw rolnych); w obrębie drzewa znajduje się kapliczka betonowa;
- 2 lipy drobnolistne *Tilia cordata* rosnące w rejonie wsi Staw Ujazdowski – Kolonia.

Na obszarze gminy Nielisz mogą występować cenne gatunki zwierząt, roślin i grzybów czy cenne siedliska przyrodnicze. Bowiem według dotychczasowych inwentaryzacji przyrodniczych wysokie walory przyrodnicze mogą występować w dolinie Łabuńki – w rejonie Złojca i Wólki Złojckiej stwierdzono występowanie cennych gatunków roślin: starobduba łąkowego *Ostericum palustre* Besser, pluskwicy europejskiej *Actaea europaea* (Schipcz.) J.Compton, pierwiosnka lekarskiego *Primula veris* [L.](#), rutewki mniejszej *Thalictrum minus* L. W dolinie Łabuński stwierdzono także występowanie dwóch cennych gatunków motyli – czerwończyka nieparka *Lycaena dispar* i pazia królowej *Papilio machaon*. Ponadto w lasach państwowych odkryto liczne stanowiska kruszyny pospolitej *Frangula alnus* Mill. Za cenne na obszarze gminy uznaje się także starodrzewy (tj. drzewa ponad stuletnie) rosnące w oddziałach leśnych 12-19.

Jednak należy podkreślić, że powyższe dane pochodzą z 2004 r., zatem sprzed przeszło 20 lat i z pewnością uległy już zmianie. Dla rozpoznania aktualnego składu gatunkowego roślin i zwierząt występujących na obszarze gminy, warto byłoby przeprowadzić nową inwentaryzację przyrodniczą w zasięgu obszaru gminy Nielisz.

4.2.11. Walory kulturowe.

Na obszarze gminy Nielisz zidentyfikowano stosunkowo dużo obiektów i obszarów posiadających wartość historyczną, kulturową lub naukową. Najcenniejsze z nich wpisano do rejestru zabytków – dotyczy to 9 zabytków nieruchomych (tabela nr 1). Wśród tych zabytków najliczniejsze są parki (3) i dwory (2). Najwięcej z nich znajduje się we wsi Ujazdów (3). Do rejestru zabytków dotychczas nie wpisano żadnego z zabytków archeologicznych zidentyfikowanych na obszarze gminy Nielisz.

Tabela nr 1. Zestawienie zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków z obszaru gminy Nielisz*.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie	Numer i data wpisu do rejestru zabytków
1.	NIELISZ	Kościół parafialny drewniany pw. św. Wojciecha ob. pw. św. Wojciecha i BM Różańcowej	ok. 1859 r.	nr rej. A/185 z 04.02.1967
2.		Cmentarz wojenny z I wojny światowej	l. 20-te XX w.	nr rej. A/1523 z 30.09.1987
3.	RUSKIE PIASKI	Pałac z wieżą i basztą murowany w zespole pałacowo-parkowym; obecnie Dom Pomocy Społecznej	1906 r.	nr rej. A/1320 z 23.07.1981
4.		Park w zespole pałacowo-parkowym	pocz. XX w.	nr rej. A/1320 z 23.07.1981
5.	STAW NOAKOWSKI	Dwór murowany w zespole dworskim	k. XIX w.	nr rej. A/1446 z 03.11.1982
6.		Park w zespole dworskim	k. XIX w.	nr rej. A/1446 z 03.11.1982
7.	UJAZDÓW	Dwór murowany w zespole dworskim	1880 r.	nr rej. A/1324 z 24.02.1982 i 28.06.1998
8.		Park w zespole dworskim	k. XIX w.	nr rej. A/1324 z 24.02.1982 i 28.06.1998
9.		Oficyna murowana w zespole dworskim	1880 r.	nr rej. A/1324 z 24.02.1982 i z 28.06.1998

* rejestr zabytków podlega bieżącej aktualizacji.

Poza zabytkami wpisanymi do rejestru zabytków na obszarze gminy Nielisz znajdują się 53 niearcheologiczne zabytki nieruchome (tabela nr 2) oraz 253 stanowiska archeologiczne (tabela nr 3) ujęte wpisem do gminnej ewidencji zabytków. Większość z obiektów niearcheologicznych wpisanych do ewidencji zabytków stanowią kaplice i kapliczki (12, tj. około 23% wszystkich zabytków z obszaru gminy ujętych w ewidencji). Stosunkowo licznie występują także figury (17% wszystkich zabytków „ewidencyjnych”). Najwięcej z obiektów niearcheologicznych umieszczonych w ewidencji zabytków, bo około 32% ogółu, znajduje się w miejscowości Nielisz.

Zidentyfikowane na obszarze gminy Nielisz zabytki archeologiczne występują na sześciu obszarach AZP: 86-85, 86-86, 87-85, 87-86, 87-87 oraz 88-86. Najwięcej spośród tych zabytków odnaleziono w rejonie miejscowości Nawóz (44), a następnie w rejonie wsi Złojec (33), Gruszka Mała (30), Ruskie Piaski (17), Staw Ujazdowski – Kolonia i Ujazdów (po 15).

Na obszarze ww. stanowisk znaleziono różne obiekty archeologiczne. Wśród nich najczęściej występują ślady osadnictwa i osady. Ponadto udokumentowano: cmentarzyska, kopce ziemne oraz piec do wypieku ceramiki. Większość z ww. obiektów archeologicznych pochodzi z: epoki brązu, neolitu, okresu wpływów rzymskich oraz wczesnego średniowiecza.

Tabela nr 2. Zestawienie zabytków niearcheologicznych ujętych w ewidencji zabytków z obszaru gminy Nielisz*.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie
1.	GRUSZKA DUŻA	Pozostałości parku dworskiego	XIX w.
2.		Kapliczka domkowa św. Jana Nepomucena	XIX w.
3.		Figura przydrożna z krzyżem, kamienna	1914 r.
4.	GRUSZKA MAŁA I	Figura przydrożna św. Floriana, kamienna	XIX w.
5.	GRUSZKA MAŁA II	Figura przydrożna Matki Bożej, kamienna	1907 r.
6.	KOLONIA EMSKA	Kaplica murowana	pocz. XX w.
7.	KRZAK	Kapliczka murowana	k. XIX w., pocz. XX w.
8.		Tablica pamiątkowa	1970 r.
9.	NAWÓZ	Cmentarz wojenny z I wojny światowej	1915 r.
10.		Figura przydrożna z krzyżem, kamienna	pocz. XX w.
11.	NIELISZ	Kościół parafialny drewniany pw. św. Wojciecha ob. pw. św. Wojciecha i BM Różańcowej**	ok. 1859 r.
12.		Cmentarz przykościelny w zespole kościoła parafialnego pw. św. Wojciecha ob. pw. św. Wojciecha i BM Różańcowej	XIX w.
13.		Dzwonnica drewniana w zespole kościoła parafialnego pw. św. Wojciecha ob. pw. św. Wojciecha i BM Różańcowej	ok. 1860 r.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie
14.		Kaplica (d. altana) drewniana w zespole kościoła parafialnego pw. św. Wojciecha ob. pw. św. Wojciecha i BM Różańcowej	1906 r.
15.		Cmentarz wojenny z I wojny światowej**	lata 20-te XX w.
16.		Urząd gminy murowany, ob. siedziba Gminnego Ośrodka Kultury	1905 r.
17.		Cmentarz parafialny	XIX w.
18.		Krzyż przydrożny, drewniany	1910 r.
19.		Kapliczka domkowa, drewniana	1 ćw. XX w.
20.		Figura Matki Boskiej, kamienna	1906 r.
21.		Pomnik pamięci ofiar II wojny światowej w 1939 r., wymordowanych przez Niemców w 1943 r. mieszkańców wsi Nielisz	1971-1973
22.		Płyta nagrobna na cmentarzu parafialnym poświęcona Antoniemu Kormańskiemu, powstańcowi w latach 1963-1964	1994 r.
23.		Krzyż Tadeusza Kościuszki	rekonstrukcja krzyża z 1917 r.
24.		Tablica pamiątkowa poświęcona Edmundowi Mazurowi żołnierzowi polskiemu w latach 1918-1921	1985 r.
25.		Kapliczka domkowa, drewniana	ok. 1910 r.
26.		Figura przydrożna z krzyżem	1905 r.
27.		Krzyż św. Wojciecha	rekonstrukcja krzyża z 1860 r.
28.	RUSKIE PIASKI	Pałac z wieżą i basztą murowany w zespole pałacowo-parkowym, obecnie Dom Pomocy Społecznej**	1906 r.
29.		Park w zespole pałacowo-parkowym**	pocz. XX w.
30.		Gorzelnia murowana	1906 r., 1920 r.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie
31.	STAW NOAKOWSKI	Dwór murowany w zespole dworskim**	k. XIX w.
32.		Park w zespole dworskim**	k. XIX w.
33.		Pomnik w hołdzie wymordowanym mieszkańcom miejscowej ludności przez okupanta niemieckiego 1942-1943	1969 r.
34.		Kapliczka murowana	pocz. XX w.
35.	STAW NOAKOWSK- KOLONIA	Kapliczka murowana	1. ćw. XX w.
36.		Źródełko św. Jana	XIX/XX w.
37.	ŚREDNIE DUŻE	Kapliczka murowana	pocz. XX w.
38.	UJAZDÓW	Dwór murowany w zespole dworskim**	1880 r.
39.		Park w zespole dworskim**	k. XIX w.
40.		Oficyna murowana w zespole dworskim**	1880 r.
41.		Kaplica NMP, drewniana	1985 r.
42.		Kaplica murowana	XX w.
43.	WÓLKA NIELISKA	Kapliczka Matki Boskiej, domkowa murowana	pocz. XX w.
44.		Pomnik w hołdzie pomordowanym przez Niemców w dniu 15 listopada 1939 r.	1960-1961
45.	WÓLKA ZŁOJECKA	Pozostałości dworu murowanego	ok. 1900 r.
46.	WÓLKA ZŁOJECKA (obręb ZŁOJEC)	Park dworski	XIX/XX w.
47.	WÓLKA ZŁOJECKA	Cmentarz wojenny z I wojny światowej i II wojny światowej	1914 r.
48.	ZŁOJEC	Cmentarz parafialny katolicki (czynny) dawny cmentarz prawosławny parafii pw. Chrystusa Króla	ok. 1860 r.
49.		Cmentarz ruski przy dawnej cerkwi greckokatolickiej	ok. XIX w.
50.		Figura św. Franciszka, kamienna	1928 r.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie
51.		Figura z krzyżem, kamienna	pocz. XX w.
52.		Figura św. Jana Nepomucena, kamienna	k. XIX w.
53.		Tablica upamiętniająca 61 rocznicę pacyfikacji wysiedlonym i pomordowanym przez Niemców w grudniu 1942 r.	2003 r.

* ewidencja zabytków podlega aktualizacji.

Tabela nr 3. Zestawienie archeologicznych zabytków ujętych w ewidencji zabytków z obszaru gminy Nielisz*.

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
1.	DESZKOWICE KOLONIA	1	87-86	66	osada? – pradzieje
2.		2	87-86	67	osada? – pradzieje osada? - neolit
3.		3	87-86	68	osada? – pradzieje ślad osadnictwa - neolit
4.		4	87-86	69	osada? – neolit osada? wczesne średniowiecze
5.		5	87-86	70	ślad osadnictwa - pradzieje osada – neolit (KPL) ślad osadnictwa – k. trzciniecka
6.		6	87-87	55	ślad osadnictwa - pradzieje ślad osadnictwa – wczesny okres epoki brązu (k. mierzanowicka) osada? – okres wpływów rzymskich ślad osadnictwa –

PONŚ do projektu planu ogólnego gminy Nielisz. Listopad 2025 r.

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
					późne średniowiecze
7.		7	87-87	56	osada – pradzieje osada? – wczesny okres epoki brązu
8.		8	87-87	57	osada – pradzieje osada – neolit ślad osadnictwa – okres wpływów rzymskich osada – wczesne średniowiecze XII-XIII w. ślad osadnictwa – wczesne średniowiecze
9.	GRUSZKA DUŻA	2	86-85	88	ślad osadnictwa - pradzieje
10.		3	86-85	89	osada? – wczesne średniowiecze XII-XIII w.
11.		4	86-85	90	ślad osadnictwa - pradzieje ślad osadnictwa – wczesne średniowiecze XII-XIII w.
12.		(1)*	87-85	170	ślad osadnictwa - pradzieje
13.	GRUSZKA DUŻA KOLONIA	1	86-85	87	osada – średniowiecze
14.	GRUSZKA MAŁA	2	87-85	140	ślad osadnictwa - pradzieje

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
					śląd osadnictwa – wczesny okres epoki brązu
15.		3	87-85	141	osada? – neolit osada – wczesny okres epoki brązu
16.		4	87-85	142	osada? – pradzieje śląd osadnictwa – epoka brązu (k. trzciniecka)
17.		5	87-85	143	śląd osadnictwa - pradzieje
18.		6	87-85	144	śląd osadnictwa – wczesny okres epoki brązu osada – wczesne średniowiecze IX-X w.
19.		7	87-85	145	śląd osadnictwa - pradzieje
20.		8	87-85	146	śląd osadnictwa - pradzieje
21.		9	87-85	147	śląd osadnictwa - pradzieje
22.		10	87-85	148	śląd osadnictwa - pradzieje
23.		11	87-85	149	śląd osadnictwa – epoka brązu
24.		12	87-85	150	osada? – neolit śląd osadnictwa – epoka brązu (k. trzciniecka)
25.		13	87-85	151	osada – pradzieje osada – neolit (KPL) osada – wczesny okres epoki brązu śląd osadnictwa –

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
					okres halsztacki (k. łużycka)
26.		14	87-85	152	osada? – pradzieje osada? – neolit
27.		15	87-85	153	śląd osadnictwa - pradzieje
28.		16	87-85	154	śląd osadnictwa - pradzieje śląd osadnictwa – neolit
29.		17	87-85	155	śląd osadnictwa - pradzieje śląd osadnictwa – neolit
30.		18	87-85	156	śląd osadnictwa - pradzieje
31.		19	87-85	157	śląd osadnictwa - pradzieje
32.		20	87-85	158	śląd osadnictwa - pradzieje
33.		21	87-85	159	śląd osadnictwa - pradzieje
34.		22	87-85	160	śląd osadnictwa - pradzieje
35.		23	87-85	161	śląd osadnictwa - pradzieje
36.		24	87-85	162	śląd osadnictwa - pradzieje
37.		25	87-85	163	osada – wczesne średniowiecze IX-X w.
38.		26	87-85	164	śląd osadnictwa - pradzieje
39.		27	87-85	165	osada? – epoka brązu (k. łużycka)

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
40.		28	87-85	166	śląd osadnictwa - pradzieje
41.		29	87-85	167	śląd osadnictwa - pradzieje
42.		30	87-85	168	osada – epoka brązu (k. trzciniecka)
43.		31	87-85	169	śląd osadnictwa – epoka brązu
44.	KOLONIA EMSKA	2	86-85	104	śląd osadnictwa - pradzieje śląd osadnictwa – neolit (KLWCM)
45.		3	86-85	105	osada – średniowiecze (XIII w.)
46.		4	86-85	106	śląd osadnictwa - pradzieje osada? – wczesny okres epoki brązu
47.		5	86-85	107	osada – pradzieje osada? – wczesny okres epoki brązu śląd osadnictwa – epoka brązu (k. trzciniecka) osada – okres wpływów rzymskich?
48.		6	86-85	108	śląd osadnictwa - pradzieje
49.		7	86-85	109	śląd osadnictwa - pradzieje śląd osadnictwa – wczesny okres epoki brązu osada – epoka brązu (k. łużycka)
50.		8	86-85	110	śląd osadnictwa – wczesny okres epoki brązu

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
					śląd osadnictwa – wczesne średniowiecze
51.	KRZAK	2	87-86	31	śląd osadnictwa - pradzieje
52.		3	87-86	32	osada? – pradzieje śląd osadnictwa – k. łżycka
53.		4	87-86	33	śląd osadnictwa - pradzieje
54.		5	87-86	34	śląd osadnictwa - pradzieje
55.		6	87-86	35	osada – pradzieje
56.		7	87-86	59	osada – epoka brązu osada? - neolit
57.		(12)*	87-86	60	śląd osadnictwa - pradzieje śląd osadnictwa - neolit
58.	NAWÓZ	2	87-86	12	śląd osadnictwa - pradzieje
59.		3	87-86	13	śląd osadnictwa - pradzieje osada? – k. trzcinięcka
60.		4	87-86	14	osada? – pradzieje osada – neolit (KPL) osada? – wczesny okres epoki brązu osada? – k. trzcinięcka
61.		5	87-86	15	osada – wczesny okres epoki brązu śląd osadnictwa – wczesne średniowiecze

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
62.		6	87-86	16	śląd osadnictwa - pradzieje
63.		7	87-86	17	śląd osadnictwa – k. trzciniecka
64.		8	87-86	18	śląd osadnictwa - pradzieje
65.		9	87-86	19	osada – pradzieje osada – neolit (KPL) śląd osadnictwa – neolit (KLWCM)
66.		10	87-86	20	śląd osadnictwa – wczesny okres epoki brązu
67.		11	87-86	21	osada? – pradzieje osada? - neolit śląd osadnictwa – k. trzciniecka
68.		12	87-86	22	śląd osadnictwa - neolit osada – wczesny okres epoki brązu
69.		13	87-86	23	osada? – pradzieje osada? – wczesny okres epoki brązu osada? – k. łużycka osada? – okres wpływów rzymskich
70.		14	87-86	24	osada – pradzieje śląd osadnictwa – V okres epoki brązu – HD (k. łużycka) osada – wczesne średniowiecze
71.		15	87-86	25	osada – pradzieje śląd osadnictwa – okres wpływów rzymskich osada – wczesne średniowiecze

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
					XII-XIII w. ślad osadnictwa – średniowiecze
72.		16	87-85	171	ślad osadnictwa - pradzieje
73.		17	87-85	172	ślad osadnictwa - pradzieje
74.		18	87-85	173	ślad osadnictwa – neolit ślad osadnictwa – epoka brązu (k. łużycka?)
75.		19	87-85	174	ślad osadnictwa - neolit
76.		20	87-85	175	ślad osadnictwa - pradzieje
77.		21	87-85	176	ślad osadnictwa – epoka brązu
78.		22	87-85	177	osada? – pradzieje
79.		23	87-85	178	osada? – pradzieje
80.		24	87-85	179	ślad osadnictwa - pradzieje ślad osadnictwa – epoka brązu (k. łużycka)
81.		25	87-85	180	ślad osadnictwa - neolit osada? – pradzieje
82.		26	87-85	181	osada? – pradzieje osada? – neolit osada? – wczesny okres epoki brązu ślad osadnictwa – wczesne średniowiecze
83.		27	87-85	182	osada – pradzieje osada – neolit

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
					(KPL) osada – wczesny okres epoki brązu osada – epoka brązu (k. łużycka) ślad osadnictwa – wczesne średniowiecze
84.		28	87-85	183	osada? – pradzieje osada? – wczesny okres epoki brązu
85.		29	87-85	184	osada? – pradzieje
86.		30	87-85	185	osada – pradzieje osada? – wczesny okres epoki brązu osada – epoka brązu (k. trzciniecka)
87.		31	87-85	186	osada? – wczesny okres epoki brązu
88.		32	87-85	187	ślad osadnictwa - pradzieje
89.		33	87-85	188	ślad osadnictwa - pradzieje
90.		34	87-85	189	ślad osadnictwa - pradzieje
91.		35	87-85	190	ślad osadnictwa - neolit osada? – wczesny okres epoki brązu
92.		36	87-85	191	osada – epoka brązu (k. łużycka) osada? – wczesne średniowiecze
93.		37	87-85	192	osada – pradzieje; osada? – neolit; ślad osadnictwa – wczesny okres epoki brązu osada? – epoka

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
					brązu (k. łużycka); osada? – okres wpływów rzymskich osada – wczesne średniowiecze IX-X w. ślad osadnictwa – późne średniowiecze
94.		38	87-85	193	ślad osadnictwa - pradzieje
95.		39	87-85	194	ślad osadnictwa - pradzieje ślad osadnictwa – epoka brązu (k. łużycka) ślad osadnictwa – późne średniowiecze
96.		40	87-85	195	osada? – pradzieje osada – mezolit ślad osadnictwa – wczesny okres epoki brązu ślad osadnictwa – wczesne średniowiecze
97.		41	87-85	196	osada? – wczesny okres epoki brązu
98.		42	87-85	197	osada? – pradzieje osada – nowożytność XVI w.
99.		43	87-85	198	ślad osadnictwa - pradzieje ślad osadnictwa – późne średniowiecze
100.		44	87-85	199	ślad osadnictwa - pradzieje
101.		45	87-85	200	ślad osadnictwa -

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
					pradzieje
102.	NIELISZ	1	86-86	57	kopce ziemne - nieokreślone
103.		2	87-86	3	śląd osadnictwa - pradzieje
104.		3	87-86	4	osada? – neolit śląd osadnictwa – średniowiecze
105.		4	87-86	5	osada – nowożytność
106.		5	87-86	6	śląd osadnictwa - pradzieje osada – k. trzciniecka śląd osadnictwa – wczesne średniowiecze
107.		6	87-86	7	śląd osadnictwa – k. łużycka śląd osadnictwa – okres wpływów rzymskich osada – wczesne średniowiecze X-XIII w. osada – nowożytność
108.		7	87-86	8	śląd osadnictwa - pradzieje osada – wczesne średniowiecze XII-XIII w. śląd osadnictwa – nowożytność
109.		8	87-86	9	osada? – pradzieje śląd osadnictwa – neolit osada – późne średniowiecze

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
110.		9	87-86	10	śląd osadnictwa - pradzieje
111.		10	87-86	11	śląd osadnictwa - pradzieje śląd osadnictwa – średniowiecze
112.		11	87-86	71	śląd osadnictwa - pradzieje śląd osadnictwa – 1623 (szeląg Zygmunta III Wazy) osada? - nowożytność XIX w.
113.		12	86-86	67	cmentarzysko kurhanowe – neolit / wcz. ok. ep. brązu / wcz. średn.
114.		13	87-86	72	osada – I ok. epoki brązu (k. mierzanowicka)
115.	RUSKIE PIASKI	1	86-86	19	śląd osadnictwa - starożytność śląd osadnictwa – wczesny okres epoki brązu
116.		2	86-86	20	śląd osadnictwa – paleolit schyłkowy (k. świderska)
117.		3	86-86	21	śląd osadnictwa – wczesny okres epoki brązu śląd osadnictwa – średniowiecze
118.		4	86-86	22	śląd osadnictwa - nieokreślony
119.		7	86-86	25	śląd osadnictwa – neolit (KLWCM)
120.		8	86-86	58	śląd osadnictwa -

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
					starożytność ślad osadnictwa – okres wpływów rzymskich (k. przeworska)
121.		9	86-86	59	ślad osadnictwa – neolit / brąz
122.		10	86-86	60	ślad osadnictwa - starożytność ślad osadnictwa – k. trzciniecka
123.		11	86-86	65	ślad osadnictwa – neolit / wczesny okres epoki brązu osada – XIX-XX w.
124.		11	87-86	58	osada? – pradzieje ślad osadnictwa - średniowiecze
125.		12	86-86	66	osada? – wczesny okres epoki brązu
126.		12	86-86	70	cment. kurhanowe – neolit / wcz. ok.ep. brązu / wcz. średniowiecze
127.		13	86-86	71	cment. kurhanowe – neolit / wcz. ok.ep. brązu / wcz. średniowiecze
128.		15	87-86	63	osada – wczesny okres epoki brązu
129.		16	87-86	64	osada – pradzieje osada – wczesny okres epoki brązu ślad osadnictwa – k. trzciniecka ślad osadnictwa – okres wpływów rzymskich?
130.		17	87-86	65	ślad osadnictwa –

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
					pradzieje osada – wczesny okres epoki brązu
131.		18	87-87	58	osada? – pradzieje osada? – wczesny okres epoki brązu
132.	STAW NOAKOWSKI	1	86-86	5	śląd osadnictwa - starożytność śląd osadnictwa – neolit (KPL) śląd osadnictwa – wczesne średniowiecze
133.		5	86-86	61	osada - starożytność śląd osadnictwa – neolit / wczesny okres epoki brązu
134.		(1)*	86-86	34	śląd osadnictwa - starożytność
135.		(2)*	86-86	35	osada – starożytność osada – neolit (KLWCM) osada – k. trzcinińska
136.		(3)*	86-86	36	śląd osadnictwa - starożytność
137.		6	86-86	62	osada – nieokreślone śląd osadnictwa – neolit / wczesny okres epoki brązu osada – wczesne średniowiecze
138.	STAW NOAKOWSKI KOLONIA	4	86-86	37	śląd osadnictwa – neolit (KLWCM) osada – wczesny okres epoki brązu
139.		5	86-86	38	osada – neolit (KPL) osada – wczesny okres epoki brązu

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
					(KCSz?) śląd osadnictwa – k. łużycka
140.		6	86-86	39	śląd osadnictwa – neolit (KPL) osada – wczesny okres epoki brązu
141.		7	86-86	40	śląd osadnictwa - starożytność osada – neolit (KPL) osada – neolit (KCSz) osada – k. trzciniecka śląd osadnictwa – k. łużycka
142.		8	86-86	41	śląd osadnictwa – okres wpływów rzymskich (k. przeworska) śląd osadnictwa – wczesne średniowiecze
143.		9	86-86	42	śląd osadnictwa – wczesny okres epoki brązu (KCSz)
144.		10	86-86	43	śląd osadnictwa - starożytność śląd osadnictwa - nieokreślona śląd osadnictwa – okres wpływów rzymskich (k. przeworska) śląd osadnictwa – wczesne średniowiecze
145.		(3)*	86-86	10	osada – neolit (KPL)
146.		(4)*	86-86	11	śląd osadnictwa – k. trzciniecka

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
147.	STAW UJAZDOWSKI	4	87-86	26	śląd osadnictwa - pradzieje
148.		5	86-85	91	śląd osadnictwa – średniowiecze
149.		5	87-86	27	śląd osadnictwa – wczesny okres epoki brązu
150.		6	87-86	28	osada – pradzieje
151.		7	87-86	29	osada – pradzieje osada? – k. trzciniecka osada? – okres wpływów rzymskich osada? – wczesne średniowiecze
152.	STAW UJAZDOWSKI KOLONIA	11	86-85	92	śląd osadnictwa – wczesny okres epoki brązu osada – wczesne średniowiecze
153.		12	86-85	93	śląd osadnictwa – epoka brązu (k. trzciniecka) śląd osadnictwa – nowożytność
154.		13	86-85	94	śląd osadnictwa - pradzieje
155.		14	86-85	95	śląd osadnictwa - pradzieje
156.		15	86-85	96	śląd osadnictwa - pradzieje śląd osadnictwa – epoka brązu (k. trzciniecka)
157.		16	86-85	97	śląd osadnictwa - pradzieje
158.		17	86-85	98	osada? – neolit

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
					osada – wczesny okres epoki brązu
159.		18	86-85	99	osada – epoka brązu (k. trzciniecka)
160.		19	86-85	100	śląd osadnictwa - pradzieje
161.		20	86-85	101	osada – epoka brązu (k. łużycka)
162.		21	86-85	102	śląd osadnictwa - pradzieje
163.		(1)*	87-86	30	śląd osadnictwa – pradzieje śląd osadnictwa – okres wpływów rzymskich?
164.		(1)*	86-86	6	śląd osadnictwa – neolit (KLWCM)
165.		(2)*	86-86	7	śląd osadnictwa - mezolit
166.		(3)*	86-86	8	śląd osadnictwa – neolit (KPL) śląd osadnictwa – neolit (KCSz) śląd osadnictwa – wczesne średniowiecze
167.	ŚREDNIE DUŻE	5	86-85	103	osada? – pradzieje
168.		6	86-85	111	osada? – średniowiecze
169.		7	86-85	112	śląd osadnictwa – wczesny okres epoki brązu
170.		(1)*	86-86	1	śląd osadnictwa - starożytność
171.	ŚREDNIE MAŁE	(2)*	86-86	9	śląd osadnictwa - nieokreślone

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
172.		(1)*	86-86	2	śląd osadnictwa – neolit (KPL)
173.		(2)*	86-86	3	śląd osadnictwa – neolit (KPL) śląd osadnictwa - starożytność
174.		(3)*	86-86	4	śląd osadnictwa – neolit (KPL) śląd osadnictwa – wczesne średniowiecze
175.	UJAZDÓW	1	86-86	14	śląd osadnictwa – neolit (KPL) śląd osadnictwa – epoka brązu (k. trzciniecka)
176.		2	86-86	15	śląd osadnictwa – wczesny okres epoki brązu
177.		3	86-86	16	śląd osadnictwa - starożytność śląd osadnictwa - neolit
178.		4	86-86	17	śląd osadnictwa - wczesny okres epoki brązu
179.		5	86-86	18	śląd osadnictwa - starożytność śląd osadnictwa - neolit
180.		6	86-86	44	śląd osadnictwa - starożytność
181.		7	86-86	45	śląd osadnictwa – neolit śląd osadnictwa – wczesny okres epoki brązu
182.		8	86-86	46	śląd osadnictwa – neolit (KPL)

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
183.		9	86-86	47	śląd osadnictwa – nieokreślone
184.		13	86-86	63	śląd osadnictwa – nieokreślone śląd osadnictwa – neolit (KPL) śląd osadnictwa – neolit / wczesny okres epoki brązu
185.		14	86-86	64	osada – wczesne średniowiecze
186.		(1)*	86-86	55	śląd osadnictwa - KCSz
187.		(1)*	86-86	12	śląd osadnictwa – neolit (k. ceramiki wstęgowej) śląd osadnictwa – (k. trzciniecka)
188.		(2)*	86-86	13	śląd osadnictwa - neolit śląd osadnictwa – wczesny okres epoki brązu
189.		(3)*	86-86	56	śląd osadnictwa – neolit (KLWCM)
190.	WÓŁKA NIELISKA	1	86-86	68	cmentarzysko - neolit / wcz. okres epoki brązu / wczesne średniowiecze
191.		2	86-86	69	cmentarzysko - neolit / wcz. okres epoki brązu / wczesne średniowiecze
192.		(5)*	86-86	23	śląd osadnictwa - starożytność śląd osadnictwa – neolit (KLWCM) śląd osadnictwa -

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
					KCSz
193.		(6)*	86-86	24	śląd osadnictwa – neolit (KPL) śląd osadnictwa – wczesne średniowiecze
194.		(13)*	87-86	61	osada? – k. trzciniecka
195.		(14)*	87-86	62	osada – pradzieje osada – k. trzciniecka
196.	WÓLKA ZŁOJECKA	1	87-87	8	osada? – pradzieje osada? – neolit; śląd osadnictwa – neolit (KCSz) śląd osadnictwa – wczesny okres epoki brązu osada – epoka brązu (k. trzciniecka) cmentarzysko – okres lateński (k. pomorska) śląd osadnictwa – wczesny okres epoki brązu osada – epoka brązu (k. trzciniecka) cmentarzysko – okres lateński (k. pomorska)
197.		4	87-87	40	osada – pradzieje osada? – neolit osada? – wczesny okres epoki brązu
198.		5	87-87	41	osada – pradzieje; osada – neolit osada? – wczesny

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
					okres epoki brązu ślad osadnictwa – epoka brązu (k. trzciniecka) osada? – epoka brązu (k. łużycka); osada – okres wpływów rzymskich osada – wczesne średniowiecze
199.		6	87-87	42	osada? – pradzieje ślad osadnictwa – neolit osada? – wczesny okres epoki brązu
200.		7	87-87	43	ślad osadnictwa – wczesny okres epoki brązu ślad osadnictwa – wczesne średniowiecze
201.		8	87-87	44	ślad osadnictwa - pradzieje ślad osadnictwa – neolit (KPL?) ślad osadnictwa – neolit (KCSz)
202.		9	87-87	45	ślad osadnictwa – pradzieje ślad osadnictwa – epoka brązu (k. łużycka)
203.		10	87-87	46	ślad osadnictwa - pradzieje osada – okres wpływów rzymskich osada – wczesne średniowiecze
204.		11	87-87	47	ślad osadnictwa - pradzieje

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
					osada – wczesny okres epoki brązu ślad osadnictwa – wczesne średniowiecze
205.	ZAMSZANY	1	86-86	26	osada? – neolit (k. wołyńsko-lubelskiej ceramiki malowanej)
206.		2	86-86	27	ślad osadnictwa - starożytność
207.		3	86-86	28	osada – wczesny okres epoki brązu (k. trzciniecka)
208.	ZARUDZIE	1	87-87	16	ślad osadnictwa - pradzieje
209.		2	87-87	17	osada? – pradzieje osada? – neolit osada? – wczesny okres epoki brązu
210.		3	87-87	18	ślad osadnictwa - pradzieje osada – wczesny okres epoki brązu osada – epoka brązu (k. trzciniecka) ślad osadnictwa – okres wpływów rzymskich ślad osadnictwa – wczesne średniowiecze
211.		4	87-87	19	osada? – pradzieje
212.		5	87-87	20	osada? – pradzieje osada? – wczesny okres epoki brązu
213.		6	87-87	21	osada - pradzieje osada? – wczesny okres epoki brązu

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
					osada? – okres wpływów rzymskich osada? – wczesne średniowiecze
214.		7	87-87	22	śląd osadnictwa – pradzieje śląd osadnictwa – wczesny okres epoki brązu śląd osadnictwa – wczesne średniowiecze
215.		8	87-87	23	śląd osadnictwa – wczesny okres epoki brązu
216.		9	87-87	24	osada – pradzieje; śląd osadnictwa – neolit osada? – wczesny okres epoki brązu osada? – epoka brązu (k. łużycka) osada? – okres wpływów rzymskich osada? – wczesne średniowiecze
217.		10	87-87	25	osada – pradzieje osada – wczesny okres epoki brązu osada – epoka brązu (k. łużycka) osada – okres wpływów rzymskich (k. przeworska) osada? – wczesne średniowiecze
218.		11	87-87	26	osada – pradzieje śląd osadnictwa - średniowiecze

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
219.		(8)*	88-86	61	osada? - pradzieje
220.		(9)*	88-86	62	śląd osadnictwa - pradzieje śląd osadnictwa – neolit śląd osadnictwa – okres wpływów rzymskich
221.	ZŁOJEC	8	87-87	15	śląd osadnictwa – nieokreślony osada? – wczesny okres epoki brązu śląd osadnictwa – wczesne średniowiecze
222.		9	87-87	48	osada - pradzieje osada – neolit (KPL) osada – wczesny okres epoki brązu śląd osadnictwa – okres wpływów rzymskich
223.		10	87-87	49	śląd osadnictwa - pradzieje osada – wczesne średniowiecze (XII-XIII w.)
224.		11	87-86	36	osada - pradzieje śląd osadnictwa – wczesny okres epoki brązu
225.		12	87-86	37	osada - pradzieje
226.		13	87-86	38	śląd osadnictwa - nieokreślony śląd osadnictwa – wczesny okres epoki brązu
227.		14	87-86	39	osada – wczesny okres epoki brązu

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
					(k. trzciniecka)
228.		15	87-86	40	osada - pradzieje osada - średniowiecze
229.		16	87-86	41	osada - pradzieje
230.		17	87-86	42	osada - pradzieje
231.		18	87-86	43	osada – wczesne średniowiecze (IX-X w.) osada? – średniowiecze
232.		19	87-86	44	osada – wczesne średniowiecze (IX-X w.)
233.		20	87-86	45	osada? – pradzieje ślad osadnictwa – neolit (KPL) ślad osadnictwa – epoka brązu (k. łużycka)
234.		21	87-86	46	osada? – pradzieje
235.		22	87-86	47	ślad osadnictwa - pradzieje ślad osadnictwa – wczesne średniowiecze
236.		23	87-86	48	ślad osadnictwa - pradzieje
237.		24	87-86	49	ślad osadnictwa - pradzieje
238.		25	87-86	50	osada? – pradzieje
239.		26	87-86	51	osada? – pradzieje ślad osadnictwa – okres wpływów rzymskich? osada – wczesne

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
					średniowiecze
240.		27	87-86	52	osada – wczesne średniowiecze (IX-X w.)
241.		28	87-86	53	ślad osadnictwa - pradzieje
242.		29	87-86	54	osada? – pradzieje osada? – IV-V okres epoki brązu (k. łużycka) osada? – okres wpływów rzymskich (k. przeworska) osada? - nowożytność
243.		30	87-86	55	ślad osadnictwa – pradzieje ślad osadnictwa – wczesne średniowiecze ślad osadnictwa - nowożytność
244.		31	87-86	56	piec do wypały ceramiki - nowożytność
245.		32	87-86	57	osada – pradzieje
246.		33	87-87	50	ślad osadnictwa - pradzieje osada – wczesne średniowiecze (XI-XIII w.)
247.		34	87-87	51	ślad osadnictwa – okres wpływów rzymskich osada – wczesne średniowiecze
248.		35	87-87	52	ślad osadnictwa - pradzieje

Lp.	Aktualnie obowiązująca nazwa miejscowości	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	FUNKCJA I CHRONOLOGIA
249.		36	87-87	53	osada? – pradzieje
250.		37	87-87	54	osada – neolit (KPL)
251.		38	88-86	65	śląd osadnictwa – neolit (KPL)
252.		39	88-86	66	śląd osadnictwa - późne średniowiecze
253.		40	88-86	67	śląd osadnictwa – wczesny okres epoki brązu (k. trzciniecka)

* ewidencja zabytków podlega aktualizacji.

Na obszarze gminy Nielisz nie zidentyfikowano obiektów: wpisanych na Listę Skarbów Dziedzictwa, uznanych za pomnik historii, ani obiektów, które można by uznać za dobra kultury współczesnej. Na obszarze gminy nie utworzono parku kulturowego.

4.3. Główne istniejące zagrożenia środowiska. Stan i jakość środowiska.

4.3.1. Powietrze atmosferyczne.

Przyczyną zanieczyszczeń powietrza na większości terenów zabudowanych jest głównie emisja niska. Źródłami tej emisji są przede wszystkim indywidualne źródła ciepła (tj. piece, kominki i kotły). Takie indywidualne źródła zaopatrzenia w ciepło dominują także na obszarze gminy Nielisz (w gminie nie ma sieci ciepłowniczej). Są to w większości piece zasilane węglem i drewnem - 85% [Program ochrony środowiska dla gminy Nielisz...]. Jeśli do spalania tych paliw stosuje się technologie mało efektywne, to generują one znaczące ilości zanieczyszczeń. Zatem, biorąc pod uwagę znaczną ilość rozproszonych źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz stosowane w nich technologie, na obszarze gminy Nielisz mogą występować ponadnormatywne zanieczyszczenia powietrza, zwłaszcza w sezonie grzewczym. Niemniej aktualne wyniki badań stanu jakości powietrza nie potwierdzają, by powietrze na obszarze gminy było znacząco zanieczyszczone (mowa o tym na końcu niniejszego podrozdziału).

Źródłem zanieczyszczeń powietrza na obszarze gminy Nielisz jest również komunikacja. Z ruchem pojazdów samochodowych (spalaniem paliw w silnikach, ścieraniem jezdni, hamulców oraz opon) związane są emisje tlenków azotu i węgla, dwutlenku węgla oraz pyłów zawierających szkodliwe związki (np. kadm, ołów i nikiel). Ponadto jadące samochody mogą – w przypadku poruszania się po drogach ze zniszczoną nawierzchnią – powodować emisję wtórną, tj. unos pyłu z dróg. Uciążliwości związane z emisją zanieczyszczeń generowanych przez pojazdy najbardziej odczuwalne są na terenach osadniczych położonych w bezpośrednim i bliskim sąsiedztwie dróg przenoszących większe potoku ruchu. Dotychczas największe natężenie ruchu na obszarze gminy Nielisz odnotowano na odcinku drogi wojewódzkiej nr 837.

Źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza są także pociągi poruszające się linią kolejową nr 69, która na odcinku prowadzącym przez gminę Nielisz, nie została zelektryfikowana. Wielkość tych emisji nie jest obecnie prawdopodobnie znacząca, jednak nie można tego stwierdzić jednoznacznie (brak ogólnodostępnych wyników badań).

Kolejnymi źródłami zanieczyszczeń powietrza na przedmiotowym obszarze są działalności rolnicza i leśna, w tym maszyny i pojazdy służące do tych działalności – jeśli są wyposażone w silniki spalinowe (emisja gazów i pyłów). W przypadku działalności rolniczej zagrożeniem dla stanu jakości powietrza są także niewłaściwe „praktyki rolnicze”, takie jak: nieodpowiednie stosowanie nawozów (cząstki nawozów sztuczny i pestycydy roznoszą się w powietrzu) oraz praktykowane w Polsce nadal dość często (wiosną i jesienią) wypalanie traw i spalanie odpadów ogrodowych (praktyki te wpływają także negatywnie na różnorodność gatunkową lokalnej fauny i flory). Szkodliwe mogą być również emisje amoniaku ze źródeł rolniczych - przede wszystkim z obornika stosowanego na polach. Ponadto działalność rolnicza powoduje nasilenie pylenia z pól oraz erozji eolicznej (wietrznej).

Niekorzystne oddziaływanie na jakość powietrza może mieć też zabudowa zagrodowa, z której funkcjonowaniem mogą wiązać się emisje odorów. Z zebranych danych (m.in. w trakcie inwentaryzacji terenowej) nie wynika jednak, by w ramach istniejących na obszarze gminy Nielisz gospodarstw rolnych był prowadzony intensywny chów zwierząt, który mógłby stanowić znaczące źródło ww. negatywnych influencji.

Do źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego występujących na obszarze gminy Nielisz należy także działalność gospodarcza. Przy czym należy podkreślić, że w gminie nie ma dużych zakładów przemysłowych czy produkcyjnych - według danych

zawartych w „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Zamojskiego na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028” podmioty takie, znajdują się m.in. w gminach Zamość i Szczepieszyn, sąsiadujących z gminą Nielisz.

Lokalnymi źródłami negatywnych oddziaływań na stan jakości powietrza w gminie Nielisz są kopalnie odkrywkowe, eksploatujące część z udokumentowanych na obszarze gminy złóż kopalin. Ze względu na brak ogólnodostępnych wyników badań, nie sposób określić wpływu tych kopalni na stan jakości powietrza w ich sąsiedztwie. Prawdopodobnie wpływ ten nie jest znacząco negatywny, ze względu na konieczność przestrzegania ustaleń decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji danego przedsięwzięcia. Przy czym należy podkreślić, że część z emisji zanieczyszczeń do powietrza z kopalni odkrywkowych ma charakter niezorganizowany.

W przyszłości źródłem niezorganizowanej emisji zanieczyszczeń do powietrza o lokalnym zasięgu może być wydobywanie, metodą odkrywkową, kopalin także z innych, udokumentowanych na obszarze gminy Nielisz złóż, dotychczas nie eksploatowanych.

Badania i ocena jakości powietrza w Polsce prowadzone są w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Według klasyfikacji stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska*) gmina Nielisz należy do strefy lubelskiej (o kodzie PL0602). Na obszarze gminy nie ma stacji monitoringu jakości powietrza WIOŚ (dla powiatu zamojskiego stacje tego typu zlokalizowano w miejscowościach: Szczepieszyn, Zwierzyniec i Krasnobród). Niemniej możliwa jest ocena stanu jakości powietrza na obszarze opracowania, dzięki wynikom obiektywnego szacowania wykonanego w oparciu o wyniki modelowania jakości powietrza wykonanego przez IOŚ-PIB.

Z danych zawartych w opracowaniu pt. „*Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubelskim raport wojewódzki za rok 2023*” [GIOŚ Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Lublinie, 2024 r.] wynika, że w 2023 r. na obszarze gminy Nielisz wystąpiło przekroczenie poziomu celu długoterminowego zawartości w powietrzu ozonu – zarówno ze względu na ochronę zdrowia ludzi, jak i ochronę roślin. Przy czym problem ten dotyczy całej strefy lubelskiej. Nie odnotowano natomiast zanieczyszczenia powietrza ozonem wg kryterium poziomu docelowego. Według wyników modelowania zawartość w powietrzu obszaru opracowania:

- pyłu zawieszonego PM10 (średnia roczna) wahała się od 14,8 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ do 16,2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$,

- pyłu zawieszonego PM_{2,5} (średnia roczna) wahała się od 9,7 µg/m³ do 11,2 µg/m³,
- benzo(a)pirenu (średnia roczna) od 0,21 µg/m³ do 0,46 µg/m³.

W zasięgu gminy Nielisz nie stwierdzono zatem ponadnormatywnych (przekraczających poziomy dopuszczalne czy docelowe) zawartości w powietrzu pozostałych (poza ozonem) z badanych substancji, tj.: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku węgla, benzenu, benzo(a)pirenu, pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz pyłu zawieszonego PM₁₀ i zawartych w nim pierwiastków chemicznych.

4.3.2. Klimat akustyczny.

Stan środowiska, ze względu na jego zanieczyszczenia hałasem, określa się za pomocą tzw. klimatu akustycznego, czyli zespołu zjawisk akustycznych występujących na danym obszarze, niezależnie od źródeł je wywołujących. Na klimat akustyczny obszaru gminy Nielisz wpływa wiele źródeł hałasu. Spośród nich komunikacja samochodowa i kolejowa uważane są za najbardziej uciążliwe dla ludzi.

Hałas komunikacyjny negatywnie wpływa przede wszystkim na mieszkańców terenów osadniczych położonych w bezpośrednim lub bliskim sąsiedztwie tras komunikacyjnych, przenoszących większe potoki ruchu. W przypadku gminy Nielisz problem ten może potencjalnie dotyczyć mieszkańców budynków położonych w bezpośrednim i bliskim sąsiedztwie drogi wojewódzkiej nr 837, która jest znacznie obciążona ruchem samochodowym (zarówno tranzytowym, jak i lokalnym). Dotychczas nie prowadzono badania poziomu jakości klimatu akustycznego na odcinku ww. drogi wojewódzkiej, prowadzącym przez gminę Nielisz. Niemniej na potrzeby inwestycji polegającej na rozbudowie tej drogi na odcinku od km 48+000 do km 64+389 o długości 16,389 km zlokalizowanym na terenie gmin Nielisz i Zamość przeprowadzono m.in. obliczenia komputerowe i ocenę warunków dźwiękowych dla pory dziennej i dla pory nocnej dla horyzontu czasowego do 2025 r. (założono, że będzie to rok najbardziej niekorzystny, ze względu na prognozowane największe natężenie ruchu pojazdów). Z badań tych wyniknęło, że dla terenów chronionych akustycznie (zabudowy zagrodowej) w sąsiedztwie drogi wojewódzkiej nr 837 na obszarze gminy Nielisz nie wystąpią przekroczenia wartości dopuszczalnych hałasu zarówno w porze dnia jak i porze nocy [Foreko, maj 2014 r.].

Jak wspomniano już na początku niniejszego podrozdziału na obszarze gminy Nielisz źródłem emisji hałasu jest także odcinek linii kolejowej nr 69. Przejeżdżające tą linią pociągi generują hałas oraz wstrząsy i wibracje, będące źródłem tzw. hałasu toczenia, mające wpływ

na pogorszenie lokalnego klimatu akustycznego na terenach położonych w jej bezpośrednim sąsiedztwie. Jednak ze względu na braku ogólnodostępnych wyników pomiarów hałasu w otoczeniu nieliskiego odcinka ww. linii kolejowej, określenie poziomu hałasu kolejowego i jego wpływu na otoczenie, nie jest możliwe.

Powszechnymi źródłami emisji hałasu na obszarach zurbanizowanych, w tym na części obszaru gminy Nielisz są także źródła tzw. hałasu gospodarczego, np. obiekty usługowe czy zakłady rzemieślnicze, w których hałas emitują różnego typu urządzenia - przy czym zakres oddziaływania danego zakładu na klimat akustyczny zależy w znacznym stopniu od profilu jego działalności oraz jego położenia względem terenów podlegających ochronie akustycznej. Obiekty te dodatkowo stanowią także źródło hałasu komunikacyjnego, powodowanego przez samochody dostawcze. Jednak biorąc pod uwagę powszechność tego typu źródeł hałasu, ograniczony czas (zazwyczaj krótkotrwały) i wielkość emisji (przeważnie niewielką), należy uznać, że nie wpływają one znacząco negatywnie na lokalny klimat akustyczny.

Lokalnymi źródłami hałasu - zarówno komunikacyjnego, jak i przemysłowego - są kopalnie odkrywkowe, działające w północno-wschodniej części gminy Nielisz. Hałas generowany w trakcie prac górniczych czy transportu urobku może prowadzić do płoszenia zwierząt. Może być on też uciążliwy dla mieszkańców okolicznej zabudowy zagrodowej czy położonego w sąsiedztwie Domu Pomocy Społecznej w Ruskich Piaskach. Przy czym zabudowa ta podlega ochronie akustycznej, zatem prawdopodobnie działalność górnicza w jej sąsiedztwie jest prowadzona tak, aby nie dochodziło do przekroczenia obowiązujących norm poziomu hałasu.

W przyszłości - w przypadku uzyskania koncesji na wydobywanie kopalin - źródłami emisji hałasu o lokalnym zasięgu mogą być także kopalnie powstałe na potrzeby wydobywania kopalin z innych złóż udokumentowanych na obszarze gminy, a dotychczas nie eksploatowanych.

Na obszarze gminy źródłami emisji hałasu są również napowietrzne linie elektroenergetyczne (pracy tych linii towarzyszy bowiem szum akustyczny, który z formalnego punktu widzenia kwalifikowany jest do kategorii hałasu) i stacje transformatorowe (hałas emitują pracujące autotransformatory, a także zjawisko ulotu z oszynowania i wprowadzań liniowych). Poziom hałasu generowanego przez powyższe źródła prawdopodobnie nie przekracza dopuszczalnych norm. Potwierdzenie tej tezy wymagałoby jednak przeprowadzenia odpowiednich badań.

Emisje hałasu mogą być związane także z dominującym na obszarze gminy Nielisz zagospodarowaniem rolniczym i leśnym, w tym np. z pracą maszyn i pojazdów. Hałas ten płoszy zwierzęta bytujące w danym siedlisku. Jednak ze względu na sezonowość i dość krótki okres występowania tego typu hałasu (zwykle do dwóch miesięcy), nie powinien on znacząco negatywnie wpływać na środowisko. Jest to bowiem hałas o charakterze lokalnym i czasowym, ponadto związany zazwyczaj z terenami (pola uprawne, lasy), gdzie jego poziom nie jest normowany. Omawiany typ hałasu jest uciążliwy głównie dla operatorów maszyn rolniczych/leśnych, więc stosunkowo niewielkiej grupy ludzi.

4.3.3. Fauna i flora.

Zagrożenie dla fauny na obszarze gminy Nielisz stanowi przede wszystkim rozbudowa terenów osadniczych, sieci dróg i liniowych sieci infrastruktury technicznej. Może się to wiązać przede wszystkim z bezpośrednim zajęciem siedlisk przyrodniczych, fragmentacją siedlisk.

4.3.4. Wody powierzchniowe i podziemne.

Na obszarze gminy Nielisz na jakość wód mogą potencjalnie negatywnie wpływać: zanieczyszczenia pochodzenia przemysłowego (np. z nieszczelnych zbiorników paliw przy stacjach benzynowych itp.), bytowego (zrzuty/odcieki niezorganizowane ze źródeł komunalnych; ujmowanie wód podziemnych) i rolniczego (spływy powierzchniowe z pól). Środowisko gruntowo-wodne mogą także zanieczyszczać odpady deponowane w miejscach do tego nie przeznaczonych oraz odcieki z miejsc gromadzenia odpadów nie posiadających odpowiedniej izolacji od gruntu.

Z badań stanu jakości wód JCWPd nr 90, w zasięgu której leży obszar gminy Nielisz, przeprowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie w 2019 r. (w punkcie pomiarowo-kontrolnym położonym w miejscowości Kitów, na obszarze gminy Sułów) wynika, że wody tej JCWPd reprezentują zarówno dobry stan chemiczny, jak i ilościowy [IOŚ, Monitoring jakości wód podziemnych].

Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną i ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. *Prawo wodne* celem środowiskowym dla JCWPd jest: zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do niej zanieczyszczeń, zapobieganie pogorszeniu, poprawa stanu oraz ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem wód, tak

aby osiągnąć i utrzymać ich dobry stan. W przypadku JCWPd nr 90 celem jest utrzymanie dobrego stanu chemicznego i ilościowego.

Z oceny stanu ekologicznego JCWP, w zasięgu których leży obszar gminy Nielisz, wykonanej na podstawie badań biologicznych i wspierających je badań fizykochemicznych w latach 2017-2019 wynika, że wody:

- RW20000624312 *Rakówka* reprezentują dobry stan chemiczny (2 klasa wg klasyfikacji wskaźników fizyczno-chemicznych) i dobry stan/potencjał ekologiczny;
- RW200062428 *Dopływ spod Wierzby* są poniżej dobrego stanu chemicznego (>2 klasy wg klasyfikacji wskaźników fizyczno-chemicznych), ale reprezentują słaby stan/potencjał ekologiczny; ogólny stan wód oceniono na zły;
- RW20006241949 *Werbka* reprezentują dobry stan chemiczny (2 klasa wg klasyfikacji wskaźników fizyczno-chemicznych) i dobry stan/potencjał ekologiczny;
- RW2000152435 *Wieprz Od zbiornika Nielisz do Żółkiewki* są poniżej dobrego stanu chemicznego (>2 klasy wg klasyfikacji wskaźników fizyczno-chemicznych) i reprezentują umiarkowany stan/potencjał ekologiczny; ogólny stan wód oceniono na zły;
- RW20006241929 *Łętownia* reprezentują dobry stan chemiczny (2 klasa wg klasyfikacji wskaźników fizyczno-chemicznych), ale słaby stan/potencjał ekologiczny; ogólny stan wód oceniono na zły;
- RW2000024179 *Zbiornik Nielisz* są poniżej dobrego stanu chemicznego (>2 klasy wg klasyfikacji wskaźników fizyczno-chemicznych) i reprezentują umiarkowany stan/potencjał ekologiczny; ogólny stan wód oceniono na zły;
- RW200092429 *Łabuńka od Czarnego Potoku do ujścia* są poniżej dobrego stanu chemicznego (>2 klasy wg klasyfikacji wskaźników fizyczno-chemicznych) i reprezentują słaby stan/potencjał ekologiczny; ogólny stan wód oceniono na zły;
- RW2000624269 *Dopływ spod Udrycz-Woli* są poniżej dobrego stanu chemicznego (>2 klasy wg klasyfikacji wskaźników fizyczno-chemicznych) i reprezentują umiarkowany stan/potencjał ekologiczny; ogólny stan wód oceniono na zły [Program ochrony środowiska dla powiatu...].

Biorąc pod uwagę powyższe można stwierdzić, że zidentyfikowane emisje zanieczyszczeń do wód powierzchniowych (zarówno bezpośrednie, jak i pośrednie), wpływają negatywnie na ich stan.

4.3.5. Zagrożenie powodziowe.

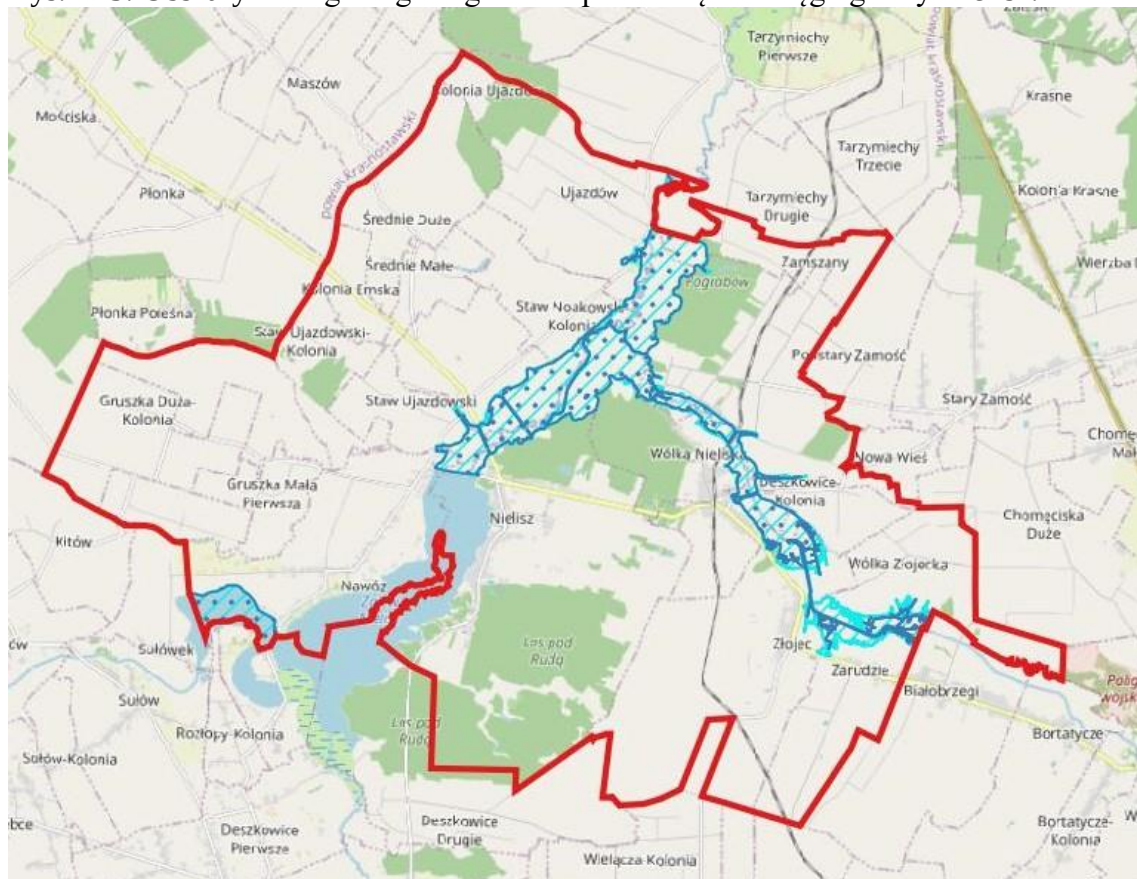
Na obszarze gminy Nielisz występuje zagrożenie powodziowe związane z rzekami: Wieprz, Łabuńka i Por. Na obszarze gminy wyznaczono, w rozumieniu ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. *Prawo wodne*, obszary szczególnego zagrożenia powodzią:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%;
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (rys. nr 5).

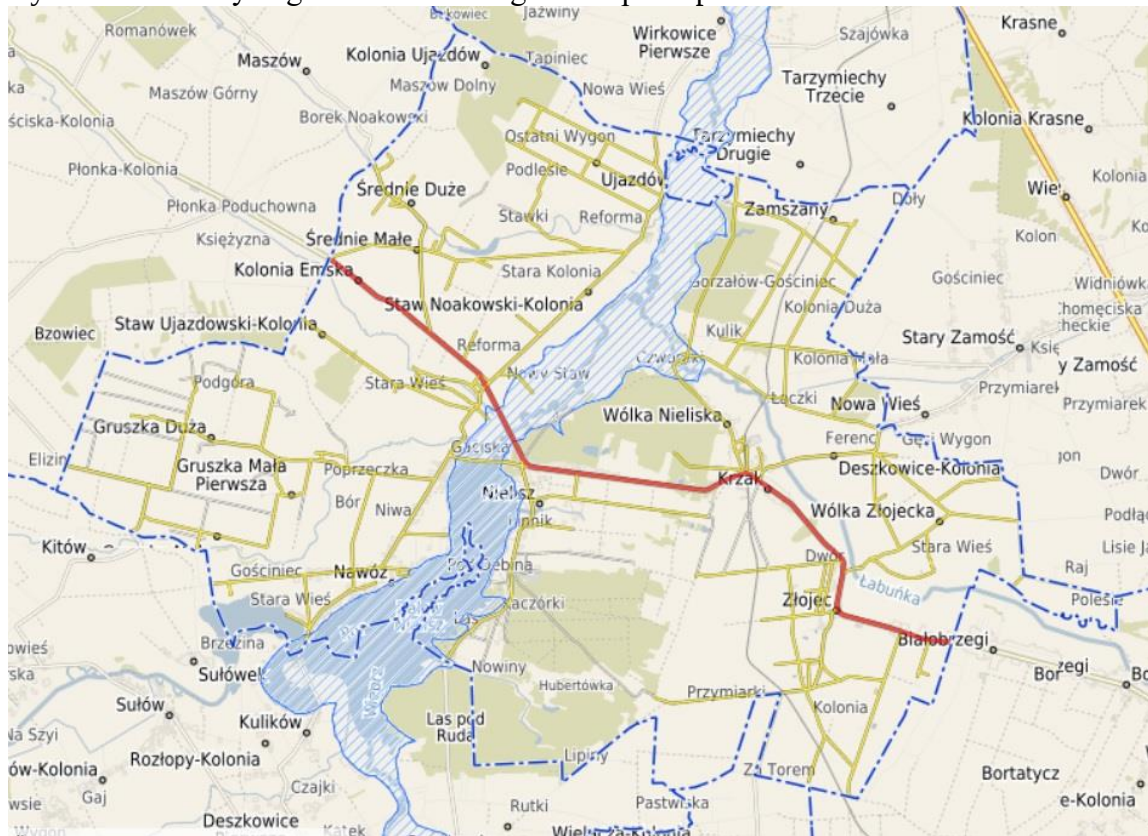
W zasięgu obszarów szczególnego zagrożenia powodzią występują określone ograniczenia w zagospodarowaniu, wynikające z przepisów odrębnych, w tym z art. 166 ust. 10 ww. ustawy *Prawo wodne*.

Poza zagrożeniem powodzią na obszarze gminy Nielisz zidentyfikowano obszary zagrożone podtopieniami. Rozciągają się one wzdłuż nieliskiego odcinka rzeki Wieprz i fragmentu doliny Łabuńki (przy ujściu do Wieprza), a także obejmują tereny wokół „Zalewu Nielisz” (rys. nr 6).

Rys. nr 5. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią w zasięgu gminy Nielisz.

Rys. nr 6. Obszary w gminie Nielisz zagrożone podtopieniami.

4.3.6. Zagrożenie osuwiskami.

Zgodnie z danymi z Systemu Osłony Przeciwośuwiskowej [PIG-PIB, SOP, Internet] na obszarze gminy Nielisz nie występują osuwiska. Nie zidentyfikowano tu dotychczas obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych.

4.3.7. Gleby.

Na obszarze gminy Nielisz na stan jakości gleb największy wpływ ma prawdopodobnie: gospodarka rolna, gospodarka komunalna, komunikacja oraz działalność górnicza. Ponadto wpływ na jakość gleb mają tu procesy erozyjne i stopień zakwaszenia gleb.

Ze względu na obecny sposób zagospodarowania obszaru gminy, prawdopodobnie największy wpływ na stan jakości gleb ma tu gospodarka rolna. Oddziaływanie to na stan jakości gleb zależy od rodzaju i ilości stosowanych nawozów (np. nawozy azotowe powodują zakwaszenie gleb) oraz środków poprawiających właściwości gleb (np. stosowanie osadów ściekowych, a co za tym idzie możliwe deponowanie w glebie metali ciężkich). Mechaniczne zakwaszenie gleb jest problemem ogólnopolskim. Problem ten jest poważny, gdyż znacząco wpływa na ograniczenie produkcji roślinnej na gruntach ornych. Może on potencjalnie dotyczyć także gleb w zasięgu gminy Nielisz, ale jest to mało prawdopodobne, gdyż w gminie występują bardzo dobre warunki glebowe, nie ma potrzeby ich dużego nawożenia.

Poza zakwaszeniem, znacznej części gleb Polski, dotyczy także problem erozji. Niemniej problem ten nie jest istotny na obszarze gminy Nielisz. „*Gleby obszaru gminy (...) są słabo zagrożone erozją, o 3 stopniu pilności ochrony przed erozją*” [Program ochrony środowiska dla gminy Nielisz...].

Jak wspomniano na początku niniejszego podrozdziału, wpływ na stan jakości gleb ma także gospodarka odpadami (problemem są nielegalne wysypiska śmieci) oraz działalność górnicza (poprzez degradację mechaniczną). Potencjalnie niekorzystny wpływ na stan gleb ma także rozwój osadnictwa i komunikacji. Oddziaływanie to związane jest z potencjalnymi skażeniami gleb przez suchy i mokry opad zanieczyszczeń, polegające na akumulacji w glebach związków chemicznych oraz metali ciężkich. Jeśli oddziaływania te występują, to mają charakter długotrwały, ale o ograniczonym zasięgu przestrzennym (koncentrują się wokół lokalnych kotłowni wykorzystujących paliwa konwencjonalne w celach grzewczych oraz do pasów przydrożnych wzdłuż dróg publicznych, w tym zwłaszcza tych przenoszących większe potoki ruchu).

Na obszarze gminy Nielisz nie badano (w analizowanych latach 2020-2024) stanu gleb w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Niemniej badania – w ramach Monitoringu Chemizmu Gleb Ornych Polski – prowadzono w gminach sąsiednich – w Szczepieszynie i w Zamościu. Z badań tych wynika, że „w przypadku większości cech opisujących właściwości i jakość gleby nie doszło do istotnych zmian na przestrzeni 25 lat w porównaniu ze stanem wyjściowym. Wartości mierzonych elementów mieściły się w dopuszczalnych zakresach” [Program ochrony środowiska dla powiatu ...]. Można założyć, że również gleby na obszarze gminy Nielisz nie są znacząco zanieczyszczone – zwłaszcza, że na obszarze tym nie ma dużych emitorów zanieczyszczeń do gleb.

Według informacji zawartych w rejestrze historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, prowadzonym przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, na obszarze gminy Nielisz nie zidentyfikowano terenów, na których występują potencjalne historyczne zanieczyszczenia powierzchni ziemi [GDOŚ, geoserwis mapy].

4.3.8. Krajobraz.

Zagrożeniem dla naturalnego krajobrazu w zasięgu obszaru gminy Nielisz jest dalsze rozpraszanie zabudowy. Zagrożeniem dla lokalnego krajobrazu jest także realizacja form zagospodarowania obcych w nim, w tym szczególnie lokalizacja nowych obiektów kubaturowych stanowiących dominanty architektoniczne, w tym w zasięgu obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, objętych ochroną prawną.

4.3.9. Promieniowanie elektromagnetyczne.

Źródłami promieniowania elektromagnetycznego zlokalizowane na obszarze gminy Nielisz są: napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciu 110 kV (i wyższym), stacje transformatorowe oraz nadajniki stacji bazowych telefonii komórkowej i nadajniki CB-radio. Obecnie przez obszar gminy Nielisz przebiega linia elektroenergetyczna najwyższych napięć 220 kV relacji: Zamość (Płoskie) - Lublin (Abramowice) oraz linia wysokiego napięcia 110 kV relacji: Zamość - Żółkiewka. Ponadto na obszarze gminy znajduje się sieć dystrybucyjna, składająca się z linii elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia oraz stacji transformatorowych.

Na wartości i rozkłady pól pod liniami elektroenergetycznymi wpływa wiele czynników, w tym m.in.: konstrukcja linii, jej napięcie i sposób zagospodarowania jej otoczenia. Nie ma

ogólnodostępnych informacji dotyczących pomiarów i ich wyników dotyczących pól elektromagnetycznych w pobliżu linii elektroenergetycznych, prowadzących przez przedmiotowy obszar. Prawdopodobnie jednak wartości te nie przekraczają poziomów dopuszczalnych, gdyż obligują do tego przepisy odrębne - funkcjonowanie napowietrznych linii elektroenergetycznych nie może powodować przekroczenia wartości granicznych oddziaływań określonych w przepisach, poza obszarem pasa technologicznego linii. Z przepisów wynika także, że w zasięgu tego obszaru powinien obowiązywać zakaz lokalizacji budynków mieszkalnych oraz innych przeznaczonych na stały pobyt ludzi.

Źródłem pola elektromagnetycznego niskiej częstotliwości są także urządzenia stosowane w stacjach elektroenergetycznych, o czym wspomniano na początku niniejszego podrozdziału. W skład stacji transformatorowych wchodzi wiele elementów emitujących pola o różnych poziomach, wpływających na siebie nawzajem. Dlatego określenie natężenia pola elektromagnetycznego emitowanego z danej stacji, możliwe jest wyłącznie w oparciu o badania. Nie ma ogólnodostępnych informacji dotyczących pomiarów i ich wyników dotyczących natężenia pola elektrycznego i magnetycznego dla stacji położonych na obszarze gminy Nielisz. Niemniej jednak z ogólnopolskich badań różnych stacji elektroenergetycznych wynika, że poza terenem obiektu stacji natężenia te są przeważnie niewielkie.

Pośród źródeł pola elektromagnetycznego średniej częstotliwości zapewne najbardziej powszechne są urządzenia CB-radio. Jednak ich wpływ na naturalny klimat elektroenergetyczny środowiska jest prawdopodobnie niewielki, gdyż urządzenia te pracują przy określonych (bezpiecznych dla środowiska) standardach emisji promieniowania elektromagnetycznego.

Źródłami pola elektromagnetycznego średniej częstotliwości są również anteny nadawcze stacji bazowych telefonii komórkowych. Na obszarze gminy Nielisz znajdują się obecnie 4 stacje bazowe telefonii komórkowej – 2 we wsi Krzak i 2 w miejscowości Złojec [BTSearch].

Miejsca lokalizacji stacji są trudnodostępne dla ludzi, więc pole elektromagnetyczne generowane przez anteny nie stanowi bezpośredniego zagrożenia dla stanu zdrowia ludzi. Bowiem „w otoczeniu typowych stacji bazowych telefonii komórkowej GSM pola elektromagnetyczne o wartościach granicznych” (zgodnie z normami Europejskiego Instytutu Norm Telekomunikacyjnych maksymalna moc stacji GSM nie może przekroczyć 320 watów) „występują nie dalej niż kilkadziesiąt metrów od samych anten – na wysokości zainstalowania

tych anten. Odległość kilkudziesięciu metrów dotyczy jedynie osi głównych wiązek promieniowania anten” [Różycki S., 2011 r.].

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska*. Badania takie prowadzi się w cyklach 3-letnich. Dotychczas badania poziomów pól elektromagnetycznych prowadzono w różnych punktach położonych na obszarze powiatu zamojskiego, ale nie w zasięgu gminy Nielisz. Niemniej z ostatnich pomiarów przeprowadzonych w latach 2021-2022 wynika, że dotychczas w żadnym z pionów kontrolno-pomiarowych w powiecie zamojskim, nie została przekroczona wartość dopuszczalna pól elektromagnetycznych (7 V/m). Średnie natężenia pola elektromagnetycznego ze wszystkich pomiarów wykonanych w powyższym okresie na terenie powiatu mieściło się w przedziale od 0,25 V/m do 0,49 V/m [GIOŚ, DMS, RWMŚ w Lublinie, czerwiec 2023 r.].

5. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY.

Jak wspomniano już w poprzednim rozdziale w zasięgu obszaru gminy Nielisz nie występują obecnie szczególne problemy ochrony środowiska. Istniejące na omawianym obszarze zainwestowanie, nie stanowi źródeł znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko. Struktura przestrzenno-funkcjonalna gminy ukształtowana w przeciągu ostatnich dziesięcioleci, pod wpływem uwarunkowań przyrodniczych, jest już względnie trwała i nie ulegnie w przyszłości istotnym zmianom. Przy czym realizacja ustaleń projektu planu ogólnego gminy Nielisz prawdopodobnie nieznacznie zwiększy presję na środowisko. Bowiem w jej wyniku może powiększyć się - w niektórych częściach gminy - areał terenów zabudowanych (z których funkcjonowaniem i użytkowaniem związane są negatywne influencje, np.: emisje ścieków, odpadów czy zanieczyszczeń do powietrza) – głównie w ramach stref wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ), stref gospodarczych (SP) czy stref usługowych (SU). Niemniej wyznaczając w analizowanym projekcie strefy planistyczne, w tym na dotychczasowych terenach otwartych, a predysponowanych w projekcie planu ogólnego gminy do zabudowy, wzięto pod uwagę szereg uwarunkowań, w tym m.in.: występowanie obiektów i obszarów chronionych, warunki gruntowo-wodne, klasyfikację gleb, a także walory krajobrazowe. Przez to zminimalizowano

możliwość powstania nowych źródeł znaczących negatywnych wpływów na środowisko, w miejscach najbardziej wrażliwych na różnego typu oddziaływania.

6. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY.

Odstąpienie od uchwalenia planu ogólnego gminy Nielisz spowodowałoby brak możliwości rozwoju funkcjonalno-przestrzennego gminy. Wiązałoby się to z brakiem, po wygaśnięciu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, możliwości dokonania zmian w dotychczasowej strukturze użytkowania gruntów, a więc i strukturze przyrodniczej obszaru gminy. Doprowadziłoby to do pozostawienia obecnego stanu planistycznego, tj. możliwości realizacji wyłącznie ustaleń obowiązujących planów miejscowych, bez możliwości ich zmiany ani sporządzania nowych tego typu dokumentów, a przeważająca część obszaru gminy Nielisz, nie została dotychczas objęta planami miejscowymi. Brak uchwalenia planu ogólnego gminy wiązałby się także z brakiem możliwości wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Brak planu ogólnego gminy Nielisz zablokowałby zatem możliwości kształtowania przestrzeni zgodnie z obecnymi uwarunkowaniami i potrzebami. Tym samym znacząco ograniczona byłaby możliwość podejmowania działań, mających na celu racjonalny rozwój gminy nie tylko w sferze zagospodarowania przestrzennego (np.: wskazanie nowych, racjonalnie rozmieszczonych terenów głównie dla zabudowy mieszkaniowo-usługowej), ale również w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego, w kierunku zgodnym z oczekiwaniami Władz i mieszkańców gminy oraz potencjalnych inwestorów. Mogłoby to spowodować niekorzystne skutki społeczno-ekonomiczne.

7. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWANIA PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY.

Ochrona środowiska jest realizowana w Polsce poprzez odpowiednie akty prawne, w tym ustawy i rozporządzenia. Jest to częściowo wynikiem celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym i wspólnotowym. Za jeden z najważniejszych

krajowych aktów prawnych dotyczących ochrony środowiska należy uznać wspomnianą już wcześniej ustawę z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, na podstawie której sporządzona została niniejsza Prognoza. Przywołana ustawa jest częściowo wynikiem ustaleń międzynarodowych - w Artykule 14 Konwencji o Różnorodności Biologicznej (sporządzonej w Rio de Janeiro w dniu 5 czerwca 1992 r.) określona została potrzeba wykonywania ocen oddziaływania na środowisko dla projektów, które mogą mieć istotne negatywne skutki dla różnorodności biologicznej (w celu uniknięcia lub zmniejszenia takich skutków). Ponadto treść ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko jest wynikiem wdrożenia do prawa polskiego dyrektyw Wspólnoty Europejskiej, wśród których można wymienić:

- dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, której celem jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska i przyczynienie się do uwzględniania aspektów środowiskowych w przygotowaniu i przyjmowaniu planów i programów w celu wspierania stałego rozwoju - poprzez zapewnienie, że zgodnie z powyższą dyrektywą dokonywana jest ocena wpływu na środowisko niektórych planów i programów, które potencjalnie mogą powodować znaczący wpływ na środowisko;
- dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylającej dyrektywę Rady 90/313/EWG, której celem jest m.in. zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska jako całości poprzez stosowanie zasady przezorności (przewidywania ewentualnych negatywnych skutków działań) i prewencji (zapobiegania zanieczyszczeniom i likwidacji ich u źródła).

Do dokumentów rangi międzynarodowej, które wymieniają istotne cele z punktu widzenia planu ogólnego gminy, które uwzględniono przy sporządzaniu przedmiotowego projektu – w zakresie możliwym dla tego aktu planowania przestrzennego należą:

- Konwencję o różnorodności biologicznej, sporządzoną w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r. - konwencja ta ma trzy cele: ochronę różnorodności biologicznej, zrównoważone użytkowanie jej elementów oraz uczciwy i sprawiedliwy podział korzyści wynikających z wykorzystania zasobów genetycznych. Biorąc pod uwagę jej

ustalenia, sporządzono niniejszą Prognozę dotyczącą ustaleń projektu planu ogólnego gminy. Ponadto w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz stworzono warunki dla realizacji powyższych celów konwencji (dwóch pierwszych), poprzez określenie takich warunków dla rozwoju funkcjonalno-przestrzennego gminy, które uwzględniają potrzebę ochrony bioróżnorodności i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska;

- *VIII Wspólnotowy Program Działań w zakresie Środowiska Naturalnego*, przyjęty decyzją Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/591 z dnia 6 kwietnia 2022 r. w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2030 r. – w programie tym zawarto 6 priorytetowych celów tematycznych: ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, adaptacja do zmiany klimatu, model regeneracyjnego wzrostu, zerowy poziom emisji zanieczyszczeń, ochrona i przywrócenie bioróżnorodności oraz ograniczenie głównych skutków środowiskowo-klimatycznych związanych z produkcją i konsumpcją. Spośród tych celów istotne w kontekście planu ogólnego gminy wydają się cele związane z:
 - adaptacją do zmian klimatu - cel ten uwzględniono w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz m.in. poprzez np. zachowanie istniejącego zasadniczego układu błękitno-zielonej infrastruktury i umożliwienie jego rozwoju (poprzez zawarcie w profilach różnych stref planistycznych terenów zieleni czy wód; poprzez ustalenie wartości minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej), a także poprzez ograniczenie wprowadzenia nowej zabudowy na obszary szczególnego zagrożenia powodzią – by umożliwić swobodny przepływ wód powodziowych i jednocześnie zminimalizować potencjalne straty ekonomiczne dla mieszkańców gminy;
 - ochroną bioróżnorodności – cel ten uwzględniono w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz m.in. poprzez ustalenie w wybranych strefach planistycznych wartości minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej, a także dopuszczenie w profilach funkcjonalnych stref wielofunkcyjnych z zabudową o funkcji mieszkaniowej (SJ, SW i SZ) terenów nie konfliktowych względem funkcji mieszkaniowej;
- *Europejską Konwencję Krajobrazową*, sporządzoną we Florencji dnia 20 października 2000 r. – celem tej konwencji jest promowanie ochrony, gospodarki i planowania krajobrazu. Cel ten ma być osiągnięty m.in. poprzez „uwzględniania kwestii krajobrazowych we wszelkich działaniach związanych z zarządzaniem przestrzenią”;

cel ten uwzględniono sporządzając projekt planu ogólnego gminy Nielisz. Bowiem ustalone w nim ogólne wartości: maksymalnej nadziemnej intensywności zabudowy, maksymalnej wysokości zabudowy i maksymalnego udziału powierzchni zabudowy w większości wyznaczonych stref planistycznych, dają możliwość kształtowanie krajobrazu w zasięgu tych stref planistycznych.

Sporządzając przedmiotowy projekt planu ogólnego kierowano się przede wszystkim zasadą zrównoważonego rozwoju - stwarzając warunki dla rozwoju funkcjonalno-przestrzennego gminy Nielisz, z uwzględnieniem potencjalnego negatywnego oddziaływania nowego zagospodarowania na środowisko. Jednocześnie wskazując w przedmiotowym projekcie gminne standardy urbanistyczne, wzięto pod uwagę m.in. potrzebę utrzymywania odpowiedniego stanu środowiska. Można uznać, że kierując się powyższymi zasadami w omawianym projekcie planu ogólnego gminy uwzględniono krajową politykę ochrony środowiska.

Poza powyższymi dokumentami, sporządzając projekt planu ogólnego gminy Nielisz wzięto pod uwagę także ustalenia: *Programu wodno-środowiskowego kraju* wraz z aktualizacją oraz „*Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (PZPWL)*”, o czym mowa szerzej w podrozdziale 2.2.

Reasumując, regulacje zawarte w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz uwzględniają – w możliwym dla tego typu aktu planowania przestrzennego zakresie - realizację celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym i krajowym.

8. ANALIZA ROZWIĄZAŃ FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH I USTALEŃ PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO. IDENTYFIKACJA KATEGORII ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO.

8.1. Ustalenia i rozwiązania projektu planu ogólnego.

Jak wspomniano już w podrozdziale 2.1. plan ogólny jest nowym aktem prawa miejscowego. Jego zakres i forma są jednoznacznie określone w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* i wydanych na jej podstawie przepisach wykonawczych.

Plan ogólny ma wyłącznie formę cyfrową - w postaci danych przestrzennych, o których mowa w art. 67a ust. 3a ww. ustawy. Taka jego forma jest szczególna, w porównaniu z formami innych aktów planowania przestrzennego (składających się z pliku tekstowego i rysunków, sporządzanych często w formie papierowej). Brak części tekstowej planu

ogólnego, także stanowi wyjątek na tle innych aktów planowania przestrzennego. Zatem zarówno sporządzenie projektu tego aktu planowania przestrzennego, jak i zapoznanie się z jego ustaleniami, wymaga zastosowania odpowiednich narzędzi technicznych (dedykowanej Wtyczki APP2 oraz przeglądarki danych przestrzennych)..

Zasadniczo ustalenia planu ogólnego gminy – wg założeń ustawodawcy – są dość ogólne i odnoszą się tylko do kilku „zagadnień”, tj.:

- muszą zawierać strefy planistyczne oraz gminne standardy urbanistyczne (wg art. 13a ust. 4 pkt 1 ww. ustawy); przy czym gminne standardy urbanistyczne obejmują gminny katalog stref planistycznych oraz mogą obejmować gminne standardy dostępności infrastruktury społecznej;
- mogą określać obszary uzupełnienia zabudowy oraz obszary zabudowy śródmiejskiej (wg art. 13a ust. 4 pkt 2 ww. ustawy).

Do tego zarówno katalog stref planistycznych, jak gminnych standardów urbanistycznych jest ściśle określony (odpowiednio w art. 13c ust. 2 i w art. 13e ww. ustawy). Konkretny, zamknięty i dość skromny jest także katalog profili funkcjonalnych stref planistycznych, tj. grup przeznaczeń terenów w danej strefie planistycznej. Profile te dzieli się na podstawowe i dodatkowe, a w każdej grupie profili funkcjonalnych dla danej strefy zawarto wybrane przeznaczenia terenów - zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w *sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów*. Przy czym profile podstawowe poszczególnych stref planistycznych są stałe – oznacza to, że wyznaczając w projekcie planu ogólnego gminy daną strefę, zawsze zawiera ona wszystkie z przeznaczeń terenów z profilu funkcjonalnego podstawowego; nie można np. zrezygnować z któregoś z terenów z tego profilu w danej strefie. Natomiast określenie w danej strefie planistycznej przeznaczeń terenów z dodatkowego profilu funkcjonalnego jest dowolne – możliwe jest dopuszczenie całego katalogu przeznaczeń terenów z tego profilu lub tylko wybranych, co zależy od lokalnych uwarunkowań, potrzeb i polityki rozwoju funkcjonalno-przestrzennego.

Należy także podkreślić, że każde z przeznaczeń terenów, niezależnie czy znajduje się w profilu podstawowym czy dodatkowym, w ramach danej strefy planistycznej jest równorzędne, gdyż plan ogólny gminy nie wskazuje proporcji pomiędzy dopuszczonymi w danej strefie przeznaczeniami terenów. Uszczegółowienie to nastąpi na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Wyjaśnia się bowiem, że **ustalenia**

planu ogólnego gminy nie przesądzają o możliwości realizacji jakichkolwiek inwestycji, w tym zabudowy, ani o ich parametrach. Ten akt planowania przestrzennego ustala natomiast potencjalne, przyszłe przeznaczenia terenów i ich minimalne/maksymalne ramy (w ramach profili funkcjonalnych oraz ustalonych wskaźników). **Ostateczne przeznaczenie danego terenu i zasady jego zagospodarowania zostaną ustalone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub w decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu,** które będą musiały być zgodne (w zakresie wskazanym w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym) z planem ogólnym gminy (po jego uchwaleniu).

Biorąc pod uwagę powyższe, realizując cel przystąpienia do sporządzenia projektu planu ogólnego gminy Nielisz, na obszarze nim objętym wydzielono **12 stref planistycznych:**

- 1) strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (SW);
- 2) strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ);
- 3) strefy wielofunkcyjne z zabudową zagrodową (SZ);
- 4) strefy usługowe (SU);
- 5) strefy gospodarcze (SP);
- 6) strefy produkcji rolniczej (SR);
- 7) strefy infrastrukturalne (SI);
- 8) strefy zieleni i rekreacji (SN);
- 9) strefy cmentarzy (SC);
- 10) strefy górnictwa (SG);
- 11) strefy otwarte (SO);
- 12) strefy komunikacyjne (SK).

Wyznaczone w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz strefy planistyczne w przeważającej części adaptują przeznaczenie terenów - istniejące (faktyczne) lub ustalone w obowiązujących planach miejscowych. Jednocześnie zasadniczo wyznaczone w przedmiotowym projekcie planu ogólnego strefy planistyczne stanowią kontynuację polityki przestrzennej gminy zawartej w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Tym samym, projekt planu ogólnego gminy pomimo, iż jest nowym aktem planowania przestrzennego, pozwoli zasadniczo na kontynuację

dotychczasowej, wieloletniej polityki rozwoju funkcjonalno-przestrzennego gminy Nielisz i jednocześnie drobną jej modyfikację, uwzględniającą obecne uwarunkowania i potrzeby.

Jak wspomniano już powyżej wyznaczając w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz strefy planistyczne uwzględniono m.in. istniejące zagospodarowanie i przeznaczenia terenów ustalone w obowiązujących planach miejscowych. Przy czym przeznaczenia te niejako „dopasowano” do stref planistycznych, biorąc przy tym pod uwagę np. umożliwienie rozwoju w zasięgu stref różnych form zagospodarowania (w ramach profili funkcjonalnych), w tym zmian ustaleń obowiązujących planów miejscowych. Poza tym w przedmiotowym projekcie wskazano nowe (względem powyższych) kierunki zagospodarowania terenów tak, aby umożliwić rozwój funkcjonalno-przestrzenny gminy zgodny z aktualnymi potrzebami jej mieszkańców, lokalnych inwestorów i Władz. Spośród nowych inwestycji ważnych w skali gminy należy wskazać przede wszystkim możliwość lokalizacji nowej zabudowy o funkcji mieszkaniowej (w wybranych strefach SJ), a także zabudowy gospodarczej (w większych strefach SP) i usługowej (w niektórych strefach SU), rozbudowę cmentarza w Złójcu (w strefie SC) oraz możliwość lokalizacji naziemnych instalacji OZE, tj.: elektrowni wiatrowych (w strefach otwartych o symbolach „6SO” i „27SO”), elektrowni słonecznych (w strefie otwartej oznaczonej symbolem „21SO”) oraz biogazowni (w strefie produkcji rolniczej o symbolu „2SR”). Wyznaczając nowe strefy wielofunkcyjne z zabudową o funkcji mieszkaniowej uwzględniono także wyniki bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę o funkcji mieszkaniowej.

W ramach **gminnego katalogu stref planistycznych** w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz, dla każdej z wyznaczonych w tym projekcie stref planistycznych wskazano profile funkcjonalne oraz ustalono wskaźniki, o których mowa w art. 13e ust. 2 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*. Przy czym w przedmiotowym planie ogólnym gminy ustalono wyłącznie obligatoryjne wskaźniki i parametry. Warto wyjaśnić, że w omawianym projekcie planu ogólnego w profilach funkcjonalnych każdej z wyznaczonych stref planistycznych wskazano tereny ogrodów działkowych, uwzględniając przy tym rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. *w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów*.

Jak wspomniano powyżej w gminnym katalogu stref planistycznych, poza profilami funkcjonalnymi stref planistycznych, w analizowanym projekcie określono wartości: maksymalnej nadziemnej intensywności zabudowy, maksymalnej wysokości zabudowy oraz

maksymalnego udziału powierzchni zabudowy, wartości minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej – dla większości stref planistycznych. Wielkości omawianych wskaźników ustalono przede wszystkim w oparciu o istniejące zagospodarowanie, ustalenia obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz założony w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz rozwój danej strefy. Uwzględniono przy tym także poniekąd wnioski złożone do przedmiotowego projektu planu ogólnego, a także lokalne uwarunkowania, w tym zwłaszcza potrzebę zachowania ładu przestrzennego i ochrony walorów przyrodniczych i zabytkowych. W rezultacie przyjęte w analizowanym projekcie planu ogólnego gminy wielkości wskaźników urbanistycznych nie zawsze powielają przyjęte już w obowiązujących planach miejscowych. Wartości przyjętych wskaźników zostały bowiem dobrane przede wszystkim tak, aby umożliwić w miarę elastyczny rozwój danej strefy, oczywiście przy uwzględnieniu lokalnych uwarunkowań. Wzięto przy tym pod uwagę wielofunkcyjność poszczególnych stref planistycznych, a przy tym fakt, że wskaźniki te np. w strefach SW i SJ odnoszą się nie tylko dla zabudowy mieszkaniowej, ale także np. usługowej.

W projekcie planu ogólnego gminy Nielisz nie ustalono gminnych standardów urbanistycznych w zakresie standardów dostępności infrastruktury społecznej, ani dostępności do obszarów zieleni publicznej. Uznano bowiem, biorąc pod uwagę obecną strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy i sytuację demograficzną, że nie ma potrzeby ich określenia.

Jak wspomniano na początku niniejszego podrozdziału w projekcie planu ogólnego gminy poza strefami planistycznymi i gminnymi standardami urbanistycznymi można wyznaczyć obszary uzupełnienia zabudowy oraz obszary zabudowy śródmiejskiej – są to fakultatywne elementy planu ogólnego (wg art. 13a ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*). Ich wyznaczenie zależy więc od lokalnych potrzeb i uwarunkowań zidentyfikowanych na obszarze danej gminy.

Spośród ww. nieobligatoryjnych elementów planu ogólnego w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz **wyznaczono obszary uzupełnienia zabudowy (OUZ)**. Obszary te wskazano w oparciu o zasady określone w rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 2 maja 2024 r. *w sprawie sposobu wyznaczania obszarów uzupełniania zabudowy w planie ogólnym gminy*. Wyznaczenie tego obszaru ma zasadniczo służyć:

- ograniczeniu przestrzeni, w której możliwe będzie wydawanie decyzji o warunkach zabudowy (zasadniczo po uchwaleniu planu ogólnego gminy jednym z warunków wydawania decyzji o warunkach zabudowy, będzie położenie terenu, dla którego wydawana będzie decyzja, na obszarze uzupełnienia zabudowy - z wyjątkiem pewnych inwestycji, wyszczególnionych w art. 61 ust. 2 i 3 ustawy);
- uproszczeniu i skróceniu procedur zmiany planów miejscowych (na obszarach objętych dotychczas miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego) w przypadku objęcia nimi gruntów wysokich klas bonitacyjnych, gdyż sporządzając plan miejscowy na obszarze, na którym wyznaczono OUZ, nie trzeba będzie wnioskować o zmianę przeznaczenia gruntów rolnych stanowiących użytki rolne klas I-III na cele nierolnicze i nieleśne (art. 7 ust. 2a ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. *o ochronie gruntów rolnych i leśnych*; Dz. U. z 2024 r. poz. 82).

Obszary uzupełnienia zabudowy w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz wyznaczono we wszystkich istniejących układach osadniczych na obszarze gminy. Wskazując zasięg powyższych obszarów, wzięto pod uwagę także wyniki bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, mając na względzie z jednej strony umożliwienie rozwoju zabudowy o funkcji mieszkaniowej na obszarze gminy, a z drugiej strony dążenie Władz Gminy do tego, aby rozwój funkcjonalno-przestrzenny gminy postępował w sposób uporządkowany. Dlatego **w przedmiotowym projekcie planu ogólnego gminy nie rozszerzono granic obszarów uzupełnienia zabudowy** wyznaczonych w sposób, o którym mowa w §1 ust. 1 ww. rozporządzenia. Nie skorzystano zatem z możliwości wskazanych w §1 ust. 5 ww. rozporządzenia, tj. rozszerzenia granic „bazowych” (wyznaczonych w powyższy sposób) obszarów uzupełnienia zabudowy. Ma to zasadniczo służyć nie rozpraszaniu zabudowy na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu, a co za tym idzie intensyfikacją zabudowy w istniejących układach osadniczych, co jest korzystne zarówno z ekologicznego, jak i ekonomicznego i społecznego punktu widzenia. Natomiast biorąc pod uwagę lokalne uwarunkowania **ograniczono zasięgi „bazowych” obszarów uzupełnienia zabudowy w miejscach, w których „nachodziły” one na strefy otwarte (SO) i strefy komunikacyjne (SK).**

W przedmiotowym projekcie planu ogólnego **nie wyznaczono obszaru zabudowy śródmiejskiej**. Bowiem nie ma przesłanek do wyznaczenia tego obszaru w zasięgu gminy wiejskiej, jaką jest Nielisz.

Urzeczywistnienie ustaleń analizowanego projektu planu ogólnego gminy, może wiązać się z wystąpieniem oddziaływań na środowisko, w tym negatywnych. Kategorie tych influencji i ich skutki dla różnych komponentów środowiska omówiono w poniższych podrozdziałach (8.2. i 8.3.).

8.2. Identyfikacja kategorii oddziaływań na środowisko wynikających z planowanego zagospodarowania.

Przede wszystkim należy wyjaśnić, że zakres i forma projektu planu ogólnego gminy nie pozwalają na jednoznacznie stwierdzenie wpływu ustaleń tego dokumentu na środowisko. Bowiem, jak wspomniano już w podrozdziale 8.1., ustalenia projektu planu ogólnego w zakresie stref planistycznych czy parametrów i wskaźników urbanistycznych, wskazują jedynie pewne ramy dla realizacji przyszłych przedsięwzięć. Plan ogólny gminy nie przesądza o przeznaczeniu danego terenu i zasadach jego zagospodarowania. Dlatego ocena oddziaływania na środowisko ustaleń projektu planu ogólnego gminy Nielisz ma wyłącznie charakter ogólny, uwzględniający zasadę przezorności. W związku z tym należy mieć na uwadze, iż brak stwierdzenia w niniejszej Prognozie znacząco negatywnego oddziaływania danego ustalenia projektu planu ogólnego na środowisko nie oznacza, że żadne z przedsięwzięć, zgodnych z jego ustaleniami, nie będzie znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko. Niemniej przesądzą o tym strategiczne oceny oddziaływania na środowisko, przeprowadzone dla innych – bardziej szczegółowych – procedur, w tym przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego czy wydawaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia (w przypadkach, gdy decyzja taka będzie wymagana).

Przyjęte w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz rozwiązania funkcjonalno-przestrzenne mogą mieć odmienny (pod względem typu, zasięgu i natężenia) wpływ na ludzi oraz na środowisko przyrodnicze, kulturowe i krajobraz. Przede wszystkim oceniany projekt umożliwia przyrost zainwestowania, w tym głównie zabudowy mieszkaniowo-usługowej i gospodarczej, w wybranych miejscach na obszarze gminy. Do kategorii oddziaływań generowanych przez taki rozwój należą:

- zajętość terenu - wzrost udziału gruntów technicznie zainwestowanych kosztem terenów z przewagą powierzchni biologicznie czynnej. Oddziaływanie to ma charakter długookresowy i sukcesywny, gdyż przyrost terenów zainwestowanych rozłożony

będzie w czasie, a jego tempo zależeć będzie od dynamiki ruchu inwestycyjnego w gminie. Skutki tego oddziaływania w środowisku będą trwałe;

- zmniejszenie czynnej powierzchni infiltracyjnej gruntów - wystąpi na skutek zabudowania lub utwardzenia gruntów. Może też wpłynąć na środowisko gruntowo-wodne i zasoby wód podziemnych, poprzez wzrost odpływu wód i jego przewagę nad infiltracją i retencją podziemną. Oddziaływanie to ma charakter długookresowy, postępujący (wraz z przyrostem powierzchni gruntów zainwestowanych), o trwałych skutkach;
- potencjalny przyrost źródeł emisji: zanieczyszczeń do powietrza, ścieków, odpadów oraz emisji hałasu - te kategorie oddziaływań (tj. emisje) mogą mieć różny charakter. Najczęściej są to oddziaływania długookresowe i permanentne, ale mogą też być chwilowe, przy czym powtarzalne w określonych przedziałach czasowych (stałych lub zmiennych – o jednakowym lub zmiennym natężeniu).

Ustalenia projektu planu ogólnego gminy w żaden sposób nie pozwalają na choćby szacunkowe ilościowe określenie ww. emisji oraz zasięgu ich rozprzestrzenienia. Nie można też jednoznacznie stwierdzić, że nastąpi wzrost (w stosunku do stanu obecnego) ich wielkości, pomimo bezsprzecznego, ale stosunkowo niewielkiego, przyrostu potencjalnych emitorów (np. ogrzewanych budynków, środków transportu). Należy bowiem uwzględnić – zakładaną generalnie w Polsce i na świecie – poprawę standardów w infrastrukturze komunalnej (w gospodarce wodno-ściekowej, odpadami i w gospodarce energetycznej). Nie można też pominąć „proekologicznego” wpływu ogólnego postępu technicznego w działalności produkcyjnej, energetyce czy transporcie. Zatem w pewnej perspektywie czasu wielkość niektórych rodzajów emisji (i ich negatywnego wpływu na środowisko), może się zmniejszyć w stosunku do stanu dotychczasowego. Nie bez znaczenia jest także fakt, że znaczna część stref planistycznych wyznaczonych w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz, w zasięgu których dopuszczono tereny przeznaczone dla zabudowy o różnych funkcjach (wg profili funkcjonalnych poszczególnych stref planistycznych), została już przeznaczona dla zabudowy w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i jest w części już zainwestowana w tym kierunku. Zatem negatywne oddziaływania potencjalnie związane z tymi obszarami, nie będą bezpośrednio efektem wejścia w życie ustaleń przedmiotowego projektu planu ogólnego. Zresztą, jak już wielokrotnie wspomniano w niniejszej Prognozie, uchwalenia projektu planu ogólnego gminy nie wiąże się bezpośrednio z możliwością realizacji żadnego zainwestowania –

urzeczywistnienie ustaleń tego aktu planowania przestrzennego będzie możliwe wyłącznie poprzez miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego lub decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Należy również podkreślić, że ustalenia projektu planu ogólnego gminy nie zawierają żadnych zasad ochrony środowiska, zabytków czy krajobrazu, gdyż regulacji takich nie przewidziano do wprowadzenia w tego typu akcie planowania przestrzennego. Zasady takie będą mogły zostać wprowadzone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, sporządzanych w oparciu o ustalenia planu ogólnego gminy (po jego wejściu w życie). W planach miejscowych/decyzjach „wz” rozstrzygane będzie także jednoznacznie przeznaczenie poszczególnych terenów – w ramach terenów z profilu funkcjonalnego danej strefy planistycznej.

8.3. Ocena potencjalnych oddziaływań na środowisko ustaleń i rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych projektu planu ogólnego.

Jak wspomniano już w poprzednim podrozdziale uchwalenie projektu planu ogólnego gminy Nielisz nie będzie niosło za sobą żadnych bezpośrednich oddziaływań na środowisko. Możliwość realizacji przewidzianego w projekcie planu ogólnego gminy zagospodarowania w danej strefie planistycznej, zostanie urzeczywistniona dopiero poprzez ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Niemniej pośrednim skutkiem realizacji ustaleń projektu planu ogólnego gminy Nielisz będzie możliwość realizacji, w wybranych strefach planistycznych, nowej zabudowy, dróg oraz budowy elementów infrastruktury technicznej czy instalacji odnawialnych źródeł energii. Te niekorzystne oddziaływania wystąpią zasadniczo na etapie realizacji różnych zamierzeń inwestycyjnych oraz na etapie ich funkcjonowania. Potencjalne oddziaływania na różne komponenty środowiska przedstawiono w poniższych podrozdziałach 8.3.1. – 8.3.11.

8.3.1. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi, rzeźbę terenu i gleby.

W niektórych rejonach przewidywanych do zainwestowania technicznego, może nastąpić przekształcenie lokalnej rzeźby terenu – w wyniku przeprowadzenia prac ziemnych, w tym przy użyciu ciężkiego sprzętu budowlanego, na terenach dotychczas nie zabudowanych i nie zainwestowanych technicznie. Będzie to oddziaływanie bezpośrednie, inicjowane w czasie

prowadzonych inwestycji budowlanych, ale o trwałych i praktycznie nieodwracalnych skutkach. Postępować też będzie sukcesywnie, w miarę przyrostu nowych terenów zainwestowanych. Przy czym skala tych zmian nie powinna być znacząca, ponieważ zakłada się, że większość nowych przedsięwzięć budowlanych będzie lokalizowana prawdopodobnie tak, aby nie było konieczne dokonywanie istotnych przekształceń rzeźby terenu.

Z pracami budowlanymi mogą wiązać się potencjalne emisje substancji ropopochodnych z pojazdów i maszyn budowlanych do „uwrażliwionego” (w wyniku prowadzonych robót) gruntu. Potencjalnie do zanieczyszczenia powierzchni ziemi może dojść również w przypadku niewłaściwego zabezpieczenia: ścieków bytowych wytwarzanych przez pracowników budowy, materiałów budowlanych czy samego zaplecza budowy. Przy czym przyjmuje się, że prace budowlane na obszarach, na których w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz przewiduje się nowe zagospodarowanie wymagające przeprowadzenia takich prac, będą prowadzone przy użyciu sprawnego sprzętu, przez wykwalifikowanych pracowników i przy zachowaniu zasad BHP. W takim przypadku powyższe emisje nie będą występowały (lub będą miały charakter incydentalny - ewentualna awaria). Nie powinny zatem mieć znaczącego negatywnego wpływu na stan i jakość środowiska.

W wyniku prac budowlanych wystąpi naruszenie powierzchni ziemi – w przypadku inwestycji, których realizacja będzie związana z ingerencją w podłoże. Przekształcenie powierzchni ziemi może być także konieczne w przypadku potrzeby zagospodarowania np. nowych terenów zieleni urządzonej czy sportu i rekreacji (w związku z nasadzeniami roślin, wykonaniem obiektów sportowo-rekreacyjnych, ścieżek itp.). W powyższych przypadkach zniszczona zostanie także wierzchnia warstwa glebowa. Będą to oddziaływania bezpośrednie, stałe lub długoterminowe. Oddziaływanie to będzie dotyczyło zwłaszcza gruntów obecnie niezabudowanych, na których w projekcie planu ogólnego gminy dopuszczono możliwość lokalizacji nowego zainwestowania związanego z zabudową, zainwestowaniem technicznym czy związanego z zielenią urządzoną.

Podstawowym zagrożeniem dla gleb w strefach, w których dopuszczono zagospodarowanie osadnicze będzie zajętość terenu wskutek ekspansji zainwestowania technicznego (zabudowa, drogi, infrastruktura techniczna i różne formy utwardzenia lub innego przekształcenia gruntów). Przyrost terenów zainwestowanych rozłożony będzie w czasie, a jego tempo zależeć będzie od lokalnego ruchu inwestycyjnego. Niemniej będzie to oddziaływanie długoterminowe, o trwałych skutkach.

W wyniku realizacji ustaleń projektu planu ogólnego gminy Nielisz - na terenach, na których dopuszczono nowe zagospodarowanie związane z zabudową - wystąpi także stałe oddziaływanie na powierzchnię ziemi w postaci zmniejszenia powierzchni infiltracyjnej gruntu.

W zakresie oddziaływania na gleby, w tym wysokich klas bonitacyjnych, warto podkreślić, iż w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz zadbano o ich ochronę. W projekcie tym na znacznej części obszaru gminy wyznaczono strefy otwarte, w zasięgu których będzie możliwe dalsze prowadzenie gospodarki rolnej (z zakazem zabudowy). Z dalszym rolniczym zagospodarowaniem tych obszarów mogą wiązać się - bez względu na ustalenia planu ogólnego - zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływania na powierzchnię ziemi. W wyniku intensyfikacji gospodarki rolnej może dojść do podniesienia żyzności gleb, co będzie oddziaływaniem pozytywnym z punktu widzenia efektywności produkcji rolnej. Jednocześnie będzie to oddziaływanie negatywne, gdyż może wywołać problem erozji. Natomiast wprowadzenia ekstensywnej gospodarki rolnej byłoby pozytywne i pozwoliło na wytworzenie i zachowanie półnaturalnej roślinności na terenach użytkowanych rolniczo. Należy przy tym podkreślić, że ustaleniami planu ogólnego nie można uregulować kwestii dotyczących np. intensywności produkcji rolniczej na danym obszarze, przez co nie ma możliwości wykluczenia bądź minimalizacji powyższych kategorii negatywnych oddziaływań.

Z okresem funkcjonowania przedsięwzięć zrealizowanych w oparciu o ustalenia planu ogólnego gminy Nielisz nie będą prawdopodobnie związane nowe, znaczące negatywne oddziaływania na powierzchnię ziemi, gleby i rzeźbę terenu. Warto przy tym podkreślić, że w przedmiotowym projekcie planu ogólnego nie przewidziano możliwości eksploatacji udokumentowanych złóż nie posiadających obecnie koncesji. Tym samym nie wyznaczono stref górnictwa dla nowych kopalni, a uwzględniono wyłącznie te już funkcjonujące na obszarze gminy Nielisz.

8.3.2. Oddziaływanie na zasoby naturalne (złoża kopalin).

W projekcie planu ogólnego gminy Nielisz uwzględniono działalność górnictw, prowadzoną i planowaną na obszarze gminy. Bowiem w przedmiotowym projekcie w zasięgu udokumentowanych złóż podlegających eksploatacji oraz związanych z nimi terenów i obszarów górniczych wyznaczono strefy górnictwa (SG). Tym samym uwzględniono obecny sposób zagospodarowania terenów podlegających eksploatacji. Dotyczy to także

niewielkiej strefy wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (o symbolu „158SJ”) wyznaczonej w zasięgu terenu górniczego „Ruskie Piaski IV-1” – strefę tą wyznaczono w zasięgu istniejącego terenu z zabudową mieszkaniową jednorodzinną.

Strefę górnictwa (o symbolu „10SG”) wskazano także dla umożliwienia planowanej eksploatacji złoża piasków, uwzględniając tym samym jeden z wniosków złożonych do przedmiotowego projektu planu ogólnego.

Natomiast w zasięgu pozostałych z udokumentowanych na obszarze gminy Nielisz złóż kruszywa naturalnego (dotychczas nieeksploatowanych) w przedmiotowym projekcie planu ogólnego wyznaczono strefy otwarte (SO), co zabezpiecza tereny, na których udokumentowano złoża przed wprowadzeniem zainwestowania, które uniemożliwiłoby ich przyszłą eksploatację - jeśli zajdzie taka potrzeba.

8.3.3. Oddziaływanie na powietrze.

Na jakość powietrza atmosferycznego mogą oddziaływać emisje generowane w trakcie prac budowlanych. Prace te wiązać się będą z emisją spalin (głównie tlenku węgla, dwutlenku azotu i węglowodorów) z maszyn budowlanych i pojazdów transportowych – w przypadku wykorzystania takich wyposażonych w silniki spalinowe. Może dojść także do emisji pyłu pochodzącego z materiałów budowlanych (cement, piasek, żwir), bądź śladowych emisji substancji ropopochodnych z pojazdów i maszyn budowlanych do „uwrażliwionego” (w wyniku prowadzonych robót) gruntu. Ponadto będą to oddziaływania czasowe (prawdopodobnie krótkotrwałe) - ustąpią wraz z zakończeniem prac budowlanych.

Emisje zanieczyszczeń do powietrza będą występowały także na etapie funkcjonowania nowych przedsięwzięć, które generują tego typu oddziaływania, dopuszczonych w wybranych strefach planistycznych (głównie: SJ, SP i SU), w tym przede wszystkim z systemów ogrzewania. Nie sposób jednoznacznie określić rodzaju i wielkości emisji substancji do powietrza z nowych obiektów, które będą mogły zostać zrealizowane na obszarze gminy Nielisz, w oparciu o ustalenia projektu planu ogólnego gminy. Będzie to bowiem zależało przede wszystkim od rodzaju danego przedsięwzięcia, w tym np. profilu działalności czy od sposobu zaopatrzenia danego obiektu w ciepło. Są to kwestie, których nie reguluje się w planie ogólnym gminy. Biorąc jednak pod uwagę konieczność przestrzegania obowiązujących przepisów odrębnych (w tym *Prawa ochrony środowiska*), należy przyjąć, że ich wpływ na stan jakości powietrza nie będzie znacząco negatywny. Inaczej bowiem nowe przedsięwzięcia nie będą miały prawa funkcjonować, jeśli wyczerpane zostaną

rozwiązania techniczne i technologiczne, eliminujące ponadnormatywne oddziaływania na środowisko, w tym na powietrze atmosferyczne. Dotyczy to wszystkich przedsięwzięć, w tym biogazowni, której lokalizację dopuszczono w zasięgu strefy o symbolu „2SR”.

Emisje substancji do powietrza związane z systemami grzewczymi nowo realizowanych budynków, będą generowały wpływy o charakterze bezpośrednim, skumulowanym, długoterminowym, choć czasowym (wystąpią jedynie w okresie grzewczym). Niemniej wzrastająca świadomość społeczeństwa dotycząca skutków stosowania przestarzałych technik grzewczych, powinny wpłynąć na sukcesywny wzrost udziału proekologicznych źródeł grzewczych na omawianym obszarze. W efekcie tego powinna zmniejszyć się presja na środowisko wywoływana przez osadnictwo.

Należy podkreślić, że skala negatywnego oddziaływania nowego zagospodarowania osadniczego (po jego realizacji) na środowisko, będzie zależała od poczynąń właścicieli i użytkowników poszczególnych nieruchomości oraz od jakości przyjętych rozwiązań architektonicznych, dla których wytyczne szczegółowo zostaną określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, sporządzonych w oparciu o ustalenia analizowanego projektu planu ogólnego. W tych rozwiązaniach powinna być uwzględniona konieczność ochrony lokalnych walorów środowiska w zasięgu gminy Nielisz.

8.3.4. Oddziaływanie na klimat akustyczny.

Prace budowlane będą wiązać się z emisją hałasu. Przy czym będą to oddziaływania stosunkowo krótkotrwałe i o lokalnym zasięgu. Niemniej należy podkreślić, że oddziaływania te mogą się kumulować. W zasięgu stref o normowanym poziomie hałasu będą prowadzone prace polegające na realizacji budynków, dróg oraz innych obiektów i urządzeń dopuszczonych w strefach planistycznych, w których przewidziano możliwość realizacji zabudowy i zainwestowania technicznego. Nie przewiduje się jednak by prace te wpływały znacząco negatywnie na obniżenie stanu jakości klimatu akustycznego na istniejących terenach z zabudową podlegającą ochronie akustycznej, chociaż mogą być one uciążliwe dla mieszkańców budynków położonych w bezpośrednim sąsiedztwie placów budowy. Przy czym zakłada się, że powyższe prace będą prowadzone przy użyciu sprawnego sprzętu, spełniające wymagania określone w *Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2005 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń używanych na zewnątrz pomieszczeń*

w zakresie emisji hałasu do środowiska. Zatem emisje hałasu z tych źródeł nie będą przekraczały dopuszczalnych norm.

Zakłada się także, że hałas emitowany przez prace budowlane nie wpłynie także znacząco negatywnie na zwierzęta bytujące na i w sąsiedztwie placów budowy. Bowiem na obszarze gminy Nielisz znajdują się już źródła hałasu (prace rolnicze, hałas gospodarczy z terenów osadniczych, hałas komunikacyjny), generujące hałas stanowiący tło akustyczne. Nowe, dopuszczone w niektórych strefach planistycznych zagospodarowanie nie będzie wyróżniało się prawdopodobnie z tego tła. Można przypuszczać, że nawet skumulowane emisje hałasu nie będą zjawiskiem nowym dla dzikich zwierząt, powodującym płoszenie o skali zagrażającej osobnikom zidentyfikowanym na danym obszarze.

Emisje hałasu tzw. gospodarczego (od różnego typu urządzeń, w tym wentylatorów i klimatyzatorów) i komunikacyjnego (np. powodowanego przez samochody dostawcze) będą związane także z okresem eksploatacji nowej zabudowy i zainwestowania technicznego. Emisje te będą miały charakter czasowy (zazwyczaj do kilku godzin dziennie). Nie będą więc stanowiły znaczącego zagrożenia dla środowiska - zwłaszcza, że stanowią nieodłączny element działalności człowieka na obszarach osadniczych. Należy przy tym podkreślić, że emisje hałasu gospodarczego (z obiektów usługowych czy gospodarczych) mogą być wyższe, niż emisje hałasu komunalnego. Niemniej nie przewiduje się znacząco negatywnego wpływu potencjalnych emisji hałasu z terenów usługowych na tereny podlegające ochronie akustycznej, które mogą być położone w tej samej strefie planistycznej (w przypadku stref SJ, SW i SZ). Nie sposób obecnie określić wielkości i zasięgu tych emisji, gdyż będzie to zależało od wielu czynników, w tym od rodzajów zrealizowanych na tych terenach przedsięwzięć i przyjętych rozwiązań architektonicznych. Niemniej można przyjąć, że emisje hałasu gospodarczego nie wpłyną znacząco negatywnie na lokalny klimat akustyczny na tych wrażliwych terenach. Zwłaszcza, że obligują do tego obowiązujące przepisy odrębne.

Na obecnym etapie prac planistycznych nie przewiduje się również znacząco negatywnego wpływu emisji hałasu od elektrowni wiatrowych na tereny podlegające ochronie akustycznej. Bowiem strefy, w których profilach funkcjonalnych zawarto tereny elektrowni wiatrowych (tj. strefy otwarte o symbolach „6SO” i „27SO”), wyznaczono w oddaleniu (co najmniej 700 m) od stref, w których znajduje się lub może powstać zabudowa podlegająca ochronie akustycznej. Zminimalizowano tym samym możliwość negatywnego wpływu elektrowni wiatrowych na lokalny klimat akustyczny terenów sąsiednich.

8.3.5. Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne.

Wody powierzchniowe na obszarze gminy Nielisz należą do elementów środowiska o potencjalnie wysokiej wrażliwości na degradację. Mogą one podlegać oddziaływaniu ze strony emisji różnych ścieków (przede wszystkim komunalnych – ze względu na brak skanalizowania obszaru gminy, a także z nawierzchni dróg i terenów utwardzonych nie posiadających stosownych instalacji odprowadzających wody opadowe i roztopowe, a także rolniczych). Jest to dla tego receptora oddziaływanie bezpośrednie, długookresowe i permanentne, mogące prowadzić do jego postępującej degradacji. W projekcie planu ogólnego gminy nie można wprowadzić konkretnych rozwiązań mogących złagodzić te niekorzystne procesy. Z tego względu nie ma merytorycznych podstaw do prognozowania negatywnych oddziaływań na wody powierzchniowe i podziemne, wynikających z ustaleń planu ogólnego gminy.

8.3.6. Oddziaływanie na faunę i florę. Oddziaływanie na bioróżnorodność.

W wyniku wprowadzenia nowego zainwestowania w zasięgu stref, w których dopuszczono zabudowę czy zainwestowanie techniczne w miejsce dotychczasowych użytków rolnych pojawi się zieleń urządzona. Ponadto z dotychczasowych terenów otwartych przeznaczonych w projekcie planu ogólnego gminy pod zainwestowanie osadnicze, wyemigrują gatunki zwierząt związane z tymi terenami. Na ich miejsce pojawią się gatunki zwierząt związane z roślinnością urządzoną. Wobec tego możliwa jest zmiana gatunkowa, w tym jej wzbogacenie. Istotny jest przy tym także fakt, iż w wyniku wprowadzenia nowego zagospodarowania, przestrzeń rolnicza nie ulegnie niepożądaney fragmentacji, gdyż nowe strefy dla zabudowy (głównie strefy SJ, SP i SU) sąsiadują z istniejącymi zabudowaniami lub wyznaczono je jako kontynuację terenów osadniczych.

W związku z realizacją ustaleń projektu planu ogólnego na obszarze nim objętym, może nastąpić intensyfikacja zainwestowania na powierzchni gruntu, a co za tym idzie zmniejszeniu ulegnie powierzchnia biologicznie czynna. Oddziaływanie to będzie miało charakter bezpośredni i stały. W analizowanym projekcie w poszczególnych strefach planistycznych – z wyjątkiem stref komunikacyjnych (SK) i otwartych (SO) – określono minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej. Pozwoli to na umożliwienie zachowania w danej strefie powierzchni biologicznie czynnej, co wpłynie pozytywnie na kształtowanie warunków aerosanitarnych.

W zasięgu większości z wyznaczonych w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz stref planistycznych, ustalono wartości maksymalnej nadziemnej intensywności zabudowy oraz maksymalnego udziału powierzchni zabudowy. Wielkości tych wskaźników zostały określone w analizowanym projekcie planu ogólnego racjonalnie – tj. tak, aby możliwa była realizacja planowanego zainwestowania, przy jednoczesnej ochronie lokalnego krajobrazu, walorów kulturowych oraz standardów zamieszkiwania. Przesłankami tymi kierowano się także ustalając w wybranych strefach planistycznych maksymalną wysokość zabudowy.

Biorąc pod uwagę lokalne uwarunkowania, tj. dominację terenów otwartych w strukturze funkcjonalno-przestrzennej, w przedmiotowym projekcie wyznaczono dość duże strefy otwarte, w zasięgu których będzie możliwe dalsze prowadzenie gospodarki rolnej i jednocześnie nie będzie można w ich zasięgu wprowadzać nowej zabudowy. Ograniczenie to służy nie tylko ochronie najcenniejszych gleb, ale także ochronie roślinności na przedmiotowym obszarze. Dla ochrony zasobów przyrodniczych w projekcie planu ogólnego wyznaczono także strefy zieleni i rekreacji. Należy także pamiętać, że jeśli na etapie realizacji konkretnych przedsięwzięć okaże się, że jakieś tereny stanowiły siedliska gatunków chronionych, konieczne będzie przestrzeganie przepisów dotyczących ochrony gatunkowej, w tym w głównej mierze: zakaz niszczenia gniazd i siedlisk gatunków chronionych oraz przypadkowego płoszenia, określone w: ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody*, rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. *w sprawie ochrony gatunkowej grzybów*, rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. *w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt* oraz w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. *w sprawie ochrony gatunkowej roślin*.

Realizacja ustaleń projektu planu ogólnego gminy Nielisz nie powinna znacząco negatywnie wpłynąć na ustanowione na obszarze nim objętym formy ochrony przyrody, tj. (fragmenty) Obszaru Specjalnej Ochrony ptaków (OSO) Ostoja Nieliska PLB060020 i Specjalnego Obszaru Ochrony siedlisk (SOO) Dolina Łętowni PLH060040, a także pomniki przyrody ożywionej. Bowiem w przedmiotowym projekcie w zasięgu terenów, na których znajdują się drzewa pomnikowe, wyznaczono strefy, które w profilach funkcjonalnych zawierają tereny stanowiące adaptację aktualnego zagospodarowanie terenów, wśród których zidentyfikowano te pomniki. Pozwoli to na zachowanie tych pomników i umożliwi zagospodarowanie terenów, na których znajdują się drzewa pomnikowe i ich sąsiedztwa

w sposób zapewniający właściwą vegetację tych drzew. Uznano, iż jest to wystarczająca forma ochrony drzew pomnikowych, biorąc pod uwagę zakres ustaleń planu ogólnego gminy.

W analizowanym projekcie planu ogólnego zapewniono także ochronę obszarowych form ochrony przyrody, co również należy uznać za pozytywne. W przedmiotowym projekcie w zasięgu terenów, na których ustanowiono ww. obszary Natura 2000, utrzymano dotychczasowe przeznaczenie, w tym przede wszystkim wyznaczając w ich zasięgu strefy otwarte (SO). Ograniczono tym samym możliwość wprowadzenia zabudowy na przeważającej części tych obszarów chronionych, jednocześnie umożliwiając ich dalsze użytkowanie w obecny sposób. Dotyczy to także kilku terenów, objętych ochroną w postaci obszarów Natura 2000, w zasięgu których wyznaczono strefy dla zabudowy, zieleni i rekreacji czy infrastrukturalne (mowa o tym szerzej w uzasadnieniu do projektu planu ogólnego gminy). Zasięg tych stref, w zasięgu których możliwa będzie lokalizacja zabudowy i zainwestowania technicznego na obszarach sieci Natura 2000 w gminie Nielisz, wyznaczono biorąc pod uwagę istniejące tereny zabudowane/zainwestowane oraz tereny przeznaczone dla tego rodzaju zagospodarowania w jednym z obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Tym samym ograniczono możliwość wprowadzenia nowego zagospodarowania na tych obszarach chronionych. Przy czym nie dotyczy to fragmentu strefy wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (o symbolu „359SJ”), wyznaczonego w zasięgu OSO Ostoja Nieliska PLB060020. W strefie tej możliwa będzie lokalizacja nowej zabudowy (nie istniejącej obecni; obszar ten nie jest objęty planem miejscowym). Strefę tą wyznaczono tak, aby nowe tereny dla zabudowy stanowiły dopełnienie terenów już zabudowanych (granica omawianego obszaru Natura 2000 prowadzi po drodze, przy której już znajduje się zabudowa mieszkaniowa – po jej stronie nie objętej przedmiotową formą ochrony przyrody; w projekcie planu ogólnego wyznaczono strefę „359SJ” tak, aby lokalizacja zabudowy była możliwa po obu stronach drogi). Tym samym w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz uwzględniono istniejące/dopuszczone zagospodarowanie terenów objętych OSO Ostoja Nieliska PLB060020 i jednocześnie dopuszczono możliwość lokalizacji nowej zabudowy na stosunkowo niewielkim terenie (na fragmencie strefy „35SJ”). Przy czym ograniczono możliwość wprowadzenia nowego zagospodarowania na pozostałej, przeważającej części tego obszaru chronionego.

Utrzymanie istniejącego zagospodarowania w zasięgu obszarowy form ochrony przyrody, nie będzie związane z powstaniem nowych negatywnych oddziaływań na środowisko. Oddziaływania takie mogą wystąpić w przypadku realizacji nowego zainwestowania

osadniczego na fragmencie strefy o symbolu „359SJ”. Niemniej ze względu na skalę nowej zabudowy i jej dopuszczoną potencjalnie funkcję (w profilu funkcjonalnym strefy), nie przewiduje się, aby potencjalne oddziaływania generowane przez to nowe zagospodarowanie, miało charakter znacząco negatywny.

Należy podkreślić, że strefy, które w profilach funkcjonalnych zawierają tereny wolnostojących OZE (elektrowni wiatrowych, elektrowni słonecznych i biogazowni) leżą poza formami ochrony przyrody ustanowionymi na obszarze gminy Nielisz, a do tego w pewnym oddaleniu od granic obszarów Natura 2000 (minimum 400 m w przypadku strefy „21SO”, w której dopuszczono lokalizację elektrowni słonecznych; co najmniej 970 m od strefy „2SR”, w której dopuszczono lokalizację biogazowni; minimum 930 m w przypadku strefy „27SO”, w której profilu funkcjonalnym zawarto teren elektrowni wiatrowej).

Należy również podkreślić, że tereny dla OZE stanowią alternatywne przeznaczenie terenów (spośród innych określonych w profilu funkcjonalnym danej strefy planistycznej). O możliwości realizacji tych inwestycji przesądzą procedury sporządzenia planów miejscowych i związane z nimi procedury oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Przy opracowywaniu tych dokumentów planistycznych - ze względu chociażby na ich skalę – będzie możliwe przeprowadzenie dodatkowych analiz istniejących uwarunkowań, a co za tym idzie zaproponowanie narzędzi minimalizujących wpływ instalacji OZE na środowisko. Przy czym już na obecnym etapie można stwierdzić, że eksploatacja instalacji OZE wykorzystujących energię promieniowania słonecznego nie generuje hałasu, nie powoduje nieprzyjemnych zapachów oraz nie powoduje emisji zanieczyszczeń do powietrza. W przypadku ogniw fotowoltaicznych i kolektorów słonecznych ewentualne negatywne oddziaływania mogą wiązać się z:

- zajętością terenu,
- fragmentacją lub modyfikacją siedlisk,
- powstawaniem tzw. efektu odbicia lustrzanego (tj. odbicia, jak w lustrze, elementów otoczenia),
- powstawaniem refleksów świetlnych (na skutek odbicia promieni słonecznych od szyby pokrywającej panel słoneczny/fotowoltaiczny).

Skala wpływu farmy słonecznej/fotowoltaicznej na dane siedlisko zależy od wielu czynników, w tym m.in. od jej lokalizacji, sposobu posadowienia paneli, ich rozmieszczenia na danych terenie i sposobu zagospodarowania przestrzeni pomiędzy panelami.

Biorąc pod uwagę powyższe tereny, na których w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz dopuszczono możliwość lokalizowania urządzeń wytwarzających energię z promieniowania słonecznego (tj. w zasięgu strefy „21SO”), wyznaczono w oddaleniu od większych zbiorników wodnych. Tereny te wyznaczono także na gruntach niższych klas bonitacyjnych, o gorszych uwarunkowaniach dla prowadzenia gospodarki rolnej.

Jak wspomniano już wcześniej, jednym z potencjalnie negatywnych oddziaływań paneli słonecznych/fotowoltaicznych na środowisko, jest zagrożenie związane ze zderzeniami przedstawicieli awifauny z panelami - ze względu na przyciąganie refleksami świetlnymi lub powstania efektu odbicia lustrzanego. Stosowane obecnie panele fotowoltaiczne/kolektory słoneczne o wysokiej absorpcji promieni słonecznych ograniczają zjawisko powstawania refleksów świetlnych, a tym samym przyciąganie ptaków. Kwestia efektu odbicia jest w niektórych publikacjach dotyczących omawianych OZE wskazywana jako potencjalne zagrożenie dla ptaków wodnych i owadów składających jaja w wodzie. Przy czym „*nie ma naukowych dowodów na istnienie ryzyka śmiertelności dla ptaków związanych z panelami słonecznych ogniw fotowoltaicznych. Zwykle w tym kontekście wskazuje się pracę McCrary i współpracowników, informującą o śmierci zwierząt kilku gatunków w USA w wyniku kolizji z ekranami paneli słonecznych. Jednak przyczyną zderzeń były nie same panele, lecz heliostaty – lustro stosowane do koncentracji energii słonecznej. Obecnie rozwijane technologie nie wykorzystują już tego typu niebezpiecznych, a także energetycznie mało wydajnych rozwiązań. Warto też wspomnieć, iż McCrary i zespół pracowali nad wpływem olbrzymiego parku słonecznego (kilka km²) i opartego na starych technologiach (...)*” [Tryjanowski, Łuczak, 2013 r.]. Ponadto ryzyko kolizji ptaka z panelem słonecznym/fotowoltaicznym w wyniku powstania efektu odbicia lustrzanego „*jest prawdopodobnie podobne do wielu innych wykonanych przez człowieka inwestycji, wykorzystujących płaskie, przeszklone przestrzenie (ekrany akustyczne, szyby wysokich budynków) (...)*” [Tryjanowski, Łuczak, 2013 r.]. Zresztą „*z publikowanych danych wynika, że odbicie światła z modułów fotowoltaicznych jest znacznie mniej intensywne niż w przypadku innych materiałów i wynosi mniej niż 30%, podczas gdy szyby samochodowe odbijają go ok. 45% a farby metaliczne używane w motoryzacji ponad 70%*” [Szurlej-Kiełańska, 2013 r.]. Nie ma zatem rzetelnych wyników badań potwierdzających znacząco negatywny wpływ paneli słonecznych/fotowoltaicznych na zwiększoną śmiertelność ptaków. Przykład chociażby rozległego Energy Park Lauingen, znajdującego się w Bawarii, wręcz

pokazuje, że możliwe jest funkcjonowanie farmy fotowoltaicznej w sąsiedztwie zbiorników wodnych.

Tereny, na których w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz dopuszczono wolnostojące urządzenia fotowoltaiczne/słoneczne mogą zostać zajęte przez panele naziemne (w strefie otwartej zakazano lokalizacji budynków). Przy zastosowaniu dobrych praktyk, możliwa będzie integracja paneli z dalszą gospodarką rolną (założenie użytków zielonych lub pastwisk, czy dalsza uprawa roślin). Ponadto realizacja farm fotowoltaicznych/słonecznych – przy zastosowaniu dobrych praktyk – na terenach otwartych, może mieć pozytywny wpływ na bioróżnorodność. Często wraz z farmą fotowoltaiczną/słoneczną powstają dobrze utrzymane użytki zielone, o dużej bioróżnorodności. Coraz bardziej popularne stają się także farmy fotowoltaiczne na użytkach rolnych nie wyłączanych z produkcji rolnej. Ponadto konstrukcje podtrzymujące panele słoneczne/fotowoltaiczne stają się dogodnym miejscem gniazdowania ptaków [Peschel T., 2010 r.]. Warto przy tym podkreślić, że rozległe farmy fotowoltaiczne na świecie lokalizowane są głównie na terenach otwartych, np. w Kalifornii większość z tego typu instalacji znajduje się na terenach pokrytych roślinnością niską (zaroślową), a w dalszej kolejności na terenach rolnych [Rebecca R. Hernandez i inni, 2015 r.].

Należy również zwrócić uwagę, iż strefa otwarta o symbolu „21SO”, w której profilu funkcjonalnym zawarto teren elektrowni słonecznej, pomimo znacznej wielkości, wyznaczono w projekcie planu ogólnego gminy wśród znacznie bardziej rozległych stref otwartych. Zatem zajęcie części z tych terenów dla elektrowni słonecznych nie spowoduje drastycznego uszczuplenia siedlisk, co mogłoby negatywnie wpłynąć także na liczebność populacji zwierząt żerujących obecnie na tych terenach. W bezpośrednim sąsiedztwie strefy otwartej o symbolu „21SO”, rozciągają się bowiem rozległe tereny otwarte, które nadal będą mogły być wykorzystywane przez ptaki, ssaki czy inne zwierzęta. Przy czym zawarto zwrócić uwagę, że panele fotowoltaiczne montowane są nie bezpośrednio na ziemi, a nad nią (na odpowiednich konstrukcjach), dzięki czemu nie stanowią one przeszkód dla poruszania się drobnych gatunków zwierząt. Możliwe jest zastosowanie prześwitów także w ogrodzeniach wokół farm fotowoltaicznych. Są to jednak rozwiązania techniczne, o których zastosowaniu przesądzą stosowne procedury.

Jak wspomniano już wcześniej w strefie produkcji rolniczej o symbolu „2SR” – w ramach profilu dodatkowego – dopuszczono teren biogazowni. Niewątpliwie z funkcjonowaniem tego typu instalacji mogą wiązać się różnego typu negatywne influencje na środowisko. Przy czym są to oddziaływania mające wpływ przede wszystkim na ludzi

(uciążliwości zapachowe). Niemniej strefa „2SR” została wyznaczona w oddaleniu od terenów osadniczych. Zminimalizowano tym samym możliwość wystąpienia konfliktów społecznych związanych z uciążliwościami zapachowymi generowanymi przez ww. OZE. Realizacja tego typu inwestycji nie powinna mieć znacząco negatywnego wpływu na faunę i florę. Przy czym ewentualna lokalizacja biogazowni na dotychczasowym terenie otwartym prawdopodobnie spowoduje bezpośrednie uszczuplenie siedlisk, być może wykorzystywanych obecnie przez zwierzęta.

Spośród wolnostojących instalacji OZE w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz uwzględniono także elektrownie wiatrowe. Wyznaczenie w przedmiotowych projekcie dwóch stref otwartych (o symbolach „6SO” i „27SO”), w zasięgu których będzie potencjalna możliwość lokalizacji ww. instalacji, ma stanowić pewnego rodzaju ofertę inwestycyjną gminy. Obecnie nie ma bowiem inwestora zainteresowanego realizacją farmy wiatrowej na obszarze gminy Nielisz. W związku z tym nie prowadzono jeszcze szczegółowych badań (w tym inwentaryzacyjnych), których wyniki pozwoliłyby określić dokładnie czy określone w projekcie planu ogólnego potencjalne lokalizacje terenów dla elektrowni wiatrowych, są rzeczywiście optymalne dla tego typu inwestycji. Niemniej, z dostępnych materiałów wynika, że tak – bowiem strefy o symbolach „6SO” i „27SO” wyznaczono w oddaleniu od terenów osadniczych i form ochrony przyrody (w tym obszarów Natura 2000), poza korytarzami ekologicznymi. Lokalizacja ta minimalizuje potencjalny negatywny wpływ elektrowni wiatrowych na środowisko. Niemniej należy mieć na uwadze, że ostatecznie, o możliwości realizacji wszystkich z ww. instalacji i urządzeń OZE przesądzi procedura oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, przeprowadzona na zasadach określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*. Na obecnym etapie możliwość lokalizacji tych inwestycji – w oparciu o ustalenia projektu planu ogólnego gminy – ocenia się jako nie zagrażającą znacząco środowisku.

Poza formami ochrony przyrody, ustalając strefy planistyczne w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz uwzględniono generalnie potrzebę zachowania walorów przyrodniczych, w tym szczególnie w dolinach rzecznych i w enklawach leśnych. Bowiem mają one istotne znaczenie dla zachowania powiązań przyrodniczych i bioróżnorodności. Dlatego w zasięgu niemal wszystkich lasów na obszarze gminy Nielisz, a także w dolinach większych cieków wodnych w projekcie planu ogólnego wyznaczono strefy otwarte (SO). Tym samym

uwzględniono sposób zagospodarowania tych terenów i jednocześnie znacząco ograniczono możliwość wprowadzenia na nich zainwestowania, które mogłoby znacząco negatywnie wpłynąć na lasy lub wody powierzchniowe płynące.

8.3.7. Oddziaływanie na klimat lokalny.

W przypadku skumulowanej realizacji zainwestowania na wszystkich terenach dotychczas nie zabudowanych i nie zainwestowanych technicznie, a możliwych do zagospodarowania na podstawie ustaleń projektu planu ogólnego gminy Nielisz, mogą pewnej modyfikacji podlegać warunki topoklimatyczne (i oczywiście mikroklimat). Jest jednak nieprawdopodobne by realizacja ustaleń projektu planu ogólnego gminy wpłynęła na zmianę czynników klimatotwórczych, a co za tym idzie zmianę klimatu lokalnego. Realizacja ustaleń analizowanego projektu dotyczących nowych obiektów budowlanych, może się wprawdzie wiązać ze zmianami warunków akustycznych i aerosanitarnych. Trudno ocenić skalę tych oddziaływań. Niemniej należy je uwzględnić przy realizacji nowego zagospodarowania na obszarze gminy Nielisz. Zwłaszcza, że w opracowaniu pt.: „Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” [SPA 2020; BIP Ministerstwa Klimatu i Środowiska] wskazano, iż *„w ciągu ostatniego dwudziestolecia warunki klimatyczne w Polsce uległy dużej zmianie”*. Wpływ miały na to przede wszystkim: zmiany struktury opadów, wzrost średniej rocznej temperatury powietrza, nasilenie się zjawisk ekstremalnych takich jak trąby powietrzne, fale upałów, silne wyładowania atmosferyczne. Przewiduje się, że zmiany klimatyczne w dalszej perspektywie będą wywierały niekorzystny wpływ na nie tylko na warunki hydrologiczne (np. intensywność i częstotliwość opadów, poziom wód gruntowych), ale także na budownictwo, rolnictwo, infrastrukturę energetyczną i transportową czy życie i zdrowie ludzi. Dlatego w ww. dokumencie wskazano m.in., że działania adaptacyjne do zmian klimatu *„powinny być ukierunkowane na ochronę ekosystemów wodnych (jezior, rzek, mokradeł), zwiększenie odporności na zmiany klimatu szczególnie wrażliwych sektorów oraz racjonalną gospodarkę wodą”*. Konieczne jest także dostosowania sektora energetycznego do zmian klimatu. Ten ostatni z warunków został uwzględniony w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz, gdyż w wybranych strefach planistycznych dopuszczono możliwość lokalizacji: elektrowni słonecznych, elektrowni wiatrowych i biogazowni (o czym mowa szerzej w podrozdziałach 8.1. i 8.3.6.).

8.3.8. Oddziaływanie na krajobraz.

Zgodnie z art. 2 pkt 16 e ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*, przez krajobraz rozumie się „*postrzeganą przez ludzi przestrzeń, zawierającą elementy przyrodnicze lub wytwory cywilizacji, ukształtowaną w wyniku działania czynników naturalnych lub działalności człowieka*”. W tak zdefiniowanym pojęciu krajobrazu wskazuje się na rolę w jego tworzeniu nie tylko elementów naturalnych (przyrodniczych), ale także antropogenicznych. Realizacja tych drugich wynika z potrzeb rozwoju funkcjonalno-przestrzennego i korzystania ze środowiska, co nie zawsze musi wiązać się z wystąpieniem negatywnych oddziaływań.

Przede wszystkim należy podkreślić, że zawarty w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz zakaz lokalizowania zabudowy w strefach otwartych, znacząco ograniczył możliwość ich zabudowania. Ustalenie to stanowi zatem istotne narzędzie ochrony istniejących walorów krajobrazowych przedmiotowego obszaru. Jest to niewątpliwie pozytywne. Ochronie krajobrazu służą także regulacje projektu planu ogólnego gminy, dotyczące ograniczenia maksymalnej wysokości zabudowy – w zasięgu większości z wyznaczonych stref planistycznych.

Wzrost zainwestowania, a w szczególności zabudowy i obiektów o potencjalnie dużych wysokościach (elektrowni wiatrowych), wpłynie niewątpliwie na przekształcenia w dotychczasowym krajobrazie gminy Nielisz. W przypadku zabudowy jakość tych zmian zależeć będzie przede wszystkim od jej jakości architektonicznej oraz rozplanowania na poszczególnych działkach. W związku z powyższym istnieje pewne zagrożenie pojawieniem się obiektów dysharmonijnych w krajobrazie – dotyczy to przede zabudowy produkcyjnej czy usługowej, o często skromnych walorach architektonicznych i do tego przeważnie przewyższającej wysokością zabudowę innego typu. Aby je zminimalizować w omawianym projekcie planu ogólnego przede wszystkim wskazano odpowiednie parametry zabudowy (maksymalną wysokość) – tak, aby nowa zabudowa harmonizowała lub nie dominowała znacząco (w przypadku zabudowy w strefach gospodarczych i usługowych) z zabudową istniejącą już na obszarze gminy. Ma to służyć ochronie i podnoszeniu poziomu ładu przestrzennego.

8.3.9. Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne.

Na obszarze gminy Nielisz zidentyfikowano zabytki wpisane do rejestru oraz obiekty i obszary ujęte w ewidencji zabytków, w tym zabytki archeologiczne. Dla ich zachowania

i ochrony w analizowanym projekcie, w zasięgu terenów, na których zidentyfikowano ww. byty, wyznaczono generalnie strefy, których profil funkcjonalny „wpisuje się” w obecny sposób zagospodarowania terenów lub określony w obowiązujących planach miejscowych - co, stanowi formę ochrony zabytków adekwatną do zastosowanie w projekcie planu ogólnego gminy. Uznano bowiem, że utrzymanie obecnego sposobu/kierunku zagospodarowania terenów, na których zidentyfikowano zabytki, pozwoli na właściwą ich ochronę. Ponadto ustalając w poszczególnych strefach wskaźniki/parametry uwzględniono gabaryty zabytkowych budynków czy potrzebę zabezpieczenia terenów, na których się znajdują i ich otoczenia przed wprowadzaniem nowej zabudowy dysharmonizującej z obiektami zabytkowymi (pod względem wysokości). Wykorzystano zatem dostępne w planie ogólnym „narzędzie” ochrony zabytków.

Na obszarze gminy Nielisz nie zidentyfikowano obiektów wpisanych na Listę Skarbów Dziedzictwa, ani uznanych za pomnik historii. Na obszarze gminy nie utworzono parku kulturowego. Nie ma tu również obiektów, które można by uznać za dobra kultury współczesnej. Realizacja ustaleń analizowanego projektu planu ogólnego nie będzie miała zatem wpływu na ww. formy ochrony zabytków i dobra materialne.

8.3.10. Oddziaływanie na ludzi.

Urzeczywistnienie ustaleń projektu planu ogólnego gminy Nielisz będzie w sposób pośredni oddziaływać na ludzi. Ten najważniejszy i jednocześnie wrażliwy receptor narażony jest na oddziaływania w szczególności poprzez: jakość powietrza, klimat akustyczny, pole elektromagnetyczne, jakość wód i – ogólnie – stan sanitarny miejsc zamieszkania. Nie bez znaczenia jest też estetyka krajobrazu wpływająca na zdrowie (samopoczucie) psychiczne.

Rozpatrując oddziaływanie na człowieka różnych działań w przestrzeni, należy traktować ten szczególny receptor środowiska jako jednostkę biologiczną (oddziaływanie na zdrowie), jak również uwzględnić jego potrzeby społeczno-gospodarcze (oddziaływanie na mienie).

Biorąc pod uwagę powyższe, a także generalne założenia przedmiotowego projektu planu ogólnego gminy można uznać, że sporządzając ten projekt dążono do minimalizacji możliwości wystąpienia potencjalnych negatywnych oddziaływań na ludzi. Bowiem w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz:

- unikano wyznaczania stref SW, SJ i SZ w bezpośrednim sąsiedztwie dróg przenoszących większe potoki ruchu oraz przy linii kolejowej;

- dążono do minimalizacji potencjalnych konfliktów przestrzennych i społecznych, poprzez segregację stref, tj. nie wyznaczaniu w bezpośrednim sąsiedztwie stref, zawierających w profilach funkcjonalnych tereny potencjalnie konfliktowe względem siebie, np. stref SJ, SW i SZ w bezpośrednim sąsiedztwie stref SG, SP czy SR;
- strefy wielofunkcyjne z zabudową o funkcji mieszkaniowej (SJ, SW i SZ) wyznaczono tak, aby mieszkańcy gminy mieli dostęp do zróżnicowanej oferty mieszkaniowej i usługowej, a także terenów zieleni, sportu i rekreacji. Możliwość takiego wielofunkcyjnego zagospodarowania terenów osadniczych może wpłynąć korzystnie na poprawę atrakcyjności i warunków zamieszkiwania na obszarze gminy Nielisz;
- uwzględniono ograniczenia we wprowadzaniu nowego zagospodarowania w zasięgu stref ochronnych terenu zamkniętego resortu obrony narodowej Sitaniec – Wolica (poligonu wojskowego nr 3391), położonego w sąsiedztwie obszaru gminy Nielisz.

8.3.11. Oddziaływania skumulowane.

Za oddziaływania skumulowane należy uznać emisje zanieczyszczeń generowanych przez nowe zagospodarowanie na obszarze projektu planu ogólnego i emisje generowane przez źródła zanieczyszczeń położone na i w sąsiedztwie tego obszaru. Jednak jest mało prawdopodobne, by ewentualne emisje zanieczyszczeń przekroczyły odpowiednie obowiązujące normy, gdyż byłoby to niezgodne z obowiązującymi przepisami.

9. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO.

Obszar objęty projektem planu ogólnego gminy Nielisz leży w oddaleniu od granicy państwa. Ponadto z uwagi na charakter przewidzianego na obszarze projektu planu ogólnego zagospodarowania, jest nieprawdopodobne, aby w wyniku realizacji ustaleń przedmiotowego projektu, wystąpiły oddziaływania na środowisko o charakterze transgranicznym.

10. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO.

Z analiz przeprowadzonych na potrzeby niniejszej Prognozy wynika, że prognozowany pośredni, negatywny wpływ na środowisko ustaleń projektu planu ogólnego gminy Nielisz w przypadku ich realizacji, jest nie znacząco negatywny i będzie ograniczony czasowo.

Odnosnie niekorzystnego oddziaływania na przyrodę ze strony zagospodarowania dopuszczonego w poszczególnych strefach planistycznych stwierdza się, że zasięgu ustanowionych na obszarze gminy Nielisz obszarowych form ochrony przyrody, tj. (fragmentów) Obszaru Specjalnej Ochrony ptaków (OSO) Ostoja Nieliska PLB060020 i Specjalnego Obszaru Ochrony siedlisk (SOO) Dolina Łętowni PLH060040, wskazano głównie strefy otwarte, ograniczając tym samym możliwość wprowadzenia nowej zabudowy na przeważającej części tych obszarów i jednocześnie umożliwiając ich dalsze użytkowanie w obecny sposób (o czym mowa szerzej w podrozdziale 8.3.). Natomiast dla terenów, na których znajdują się ustanowione w gminie pomniki przyrody wskazano strefy planistyczne, w których profilach funkcjonalnych znajdują się tereny takie, jak te, na których obecnie znajdują się przedmiotowe pomniki przyrody. Uznano, że utrzymanie na tych terenach istniejącego zagospodarowania, nie wpłynie negatywnie na drzewa pomnikowe.

W związku z powyższym, a także biorąc pod uwagę fakt, iż uchwalenie przedmiotowego projektu planu ogólnego gminy Nielisz nie będzie niosło za sobą żadnych bezpośrednich oddziaływań na środowisko, a dopiero oddziaływania pośrednie – wynikające z realizacji ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, nie ma potrzeby wskazywania działań kompensujących negatywne oddziaływania na środowisko przyrodnicze. Niemniej zaleca się rozważenie podjęcia poniższych działań ograniczających wpływ na różne komponenty środowiska, na etapie prowadzenia prac budowlanych:

- ograniczenie prowadzenia prac budowlanych wyłącznie do pory dziennej;
- ograniczenie prowadzenia prac ziemnych i budowlanych wyłącznie do terenów przeznaczonych pod planowane przedsięwzięcia;
- stosowanie wyłącznie sprawnych technicznie urządzeń, instalacji i wszelkiego rodzaju maszyn (w celu minimalizacji emisji zanieczyszczeń powietrza i środowiska gruntowo-wodnego);

- wyznaczenie i zabezpieczenie miejsc postoju samochodów i maszyn tak by wyeliminować dostęp do nich osób postronnych;
- utrzymanie minimalnego udziału procentowego powierzchni biologicznie czynnej na działkach budowlanych;
- uwzględnienie w trakcie prac budowlanych zapisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska*, w tym w zakresie dotyczącym: oszczędnego korzystania z terenu w trakcie przygotowywania i realizacji inwestycji oraz ochrony gleby, zieleni, naturalnego ukształtowania terenu i stosunków wodnych czy wykorzystywania i przekształcania elementów przyrodniczych przy prowadzeniu prac budowlanych (art. 75 ust. 2 ww. ustawy).

11. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI USTALEŃ PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA.

Jak wspomniano już wielokrotnie w niniejszej Prognozie realizacja ustaleń projektu planu ogólnego gminy Nielisz, po jego uchwaleniu, będzie odbywała się poprzez miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego lub decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (zgodne w ustawowo określonym zakresie z ustaleniami planu ogólnego gminy), a następnie poprzez m.in. pozwolenia na budowę. Zatem analiza skutków realizacji ustaleń przedmiotowego projektu planu ogólnego nastąpi najpierw na etapie sporządzania planów miejscowych/wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, a następnie na etapie realizacji konkretnych przedsięwzięć. Dlatego, w celu analizy pośrednich skutków realizacji ustaleń przedmiotowego projektu oraz dla zapewnienia odpowiedniej ochrony środowiska w procesie planowania przestrzennego w gminie, w ramach wypełnienia obowiązku wynikającego z art. 55 ust. 5 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, proponuje się wykorzystać monitoring prowadzony m.in. na podstawie ustaleń decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia i decyzji budowlanych. Wskaźniki, które mogą być zastosowane do celów monitorowania obejmują m.in.:

- wyniki ewentualnie wykonanych pomiarów stanu jakości mających na celu kontrolę utrzymania standardów jakości środowiska;

- skuteczność przestrzegania zasady, iż ewentualna uciążliwość funkcji musi zamykać się w granicach terenu, do którego inwestor posiada tytuł prawny;
- monitoring udziału powierzchni biologicznie czynnej.

Monitoring skutków realizacji postanowień projektu planu ogólnego gminy, po jego przyjęciu, w zakresie oddziaływania na środowisko można wykonać przy okazji sporządzania oceny zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, będącej elementem oceny aktualności planów miejscowych i planu ogólnego, przeprowadzanej co najmniej raz w okresie kadencji rady gminy. Biorąc pod uwagę powyższe zaleca się by monitoring skutków realizacji ustaleń projektu planu ogólnego gminy Nielisz wykonywany był przynajmniej raz na pięć lat (okres jednej kadencji rady gminy).

12. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKCIE PLANU OGÓLNEGO GMINY WRAZ Z UZASADNIENIEM ICH WYBORU LUB WYJAŚNIENIE BRAKU ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH.

Niniejsza prognoza wykonywana była równocześnie z pracami nad projektem planu ogólnego gminy Nielisz. W trakcie tych prac dokonano analizy istniejących uwarunkowań (w tym przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych) oraz rozważano alternatywne możliwości ich wykorzystania i ochrony, biorąc przy tym pod uwagę zakres ustaleń planu ogólnego gminy oraz dotychczasowy stan planistyczny.

Rozważając możliwe warianty dopuszczenia nowych terenów dla nowej zabudowy czy zainwestowania technicznego uwzględniono przede wszystkim te, które leżą w bezpośrednim sąsiedztwie zagospodarowanych dotychczas terenów inwestycyjnych, z dogodną komunikacją, jednocześnie znajdują się poza najcenniejszymi terenami otwartymi, cennymi przyrodniczo i krajobrazowo. W rezultacie stworzono rezerwę budowlaną dla rozwoju gminy Nielisz, nie naruszając przy tym zasad racjonalnego gospodarowania gruntami.

Z przeprowadzonej w niniejszej prognozie oceny wpływu ustaleń projektu planu ogólnego gminy na środowisko wynika, że urzeczywistnienie jego ustaleń nie powinno znacząco negatywnie wpłynąć na zasoby środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobraz oraz jakość życia mieszkańców gminy Nielisz. Rozwiązania przyjęte w analizowanym projekcie zabezpieczają bowiem ochronę powyższych walorów - w zakresie możliwym dla tego typu aktu planowania przestrzennego.

Należy podkreślić, że ze względu na powyższe oraz szczególną formę i zakres planu ogólnego gminy, nie ma możliwości wskazania rozwiązań alternatywnych dla tego aktu

planowania przestrzennego. Wobec tego w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz przyjęto najlepsze, z punktu widzenia potencjalnego wpływu na środowisko, z rozpatrywanych rozwiązań przestrzennych.

13. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.

Prognozę oddziaływania na środowisko opracowano do **projektu planu ogólnego gminy Nielisz**. Prace planistyczne nad tym projektem zainicjowano uchwałą Nr V/18/2024 Rady Gminy Nielisz z dnia 29 sierpnia 2024 r. Przedmiotowym projektem planu objęto obszar administracyjny gminy Nielisz, zgodnie z art. 13a ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*. Na obszarze gminy nie występują tereny zamknięte inne niż ustalone przez Ministra Infrastruktury.

Plan ogólny gminy jest nowym, dotychczas nieznanym polskiemu systemowi planowania i zagospodarowania przestrzennego, aktem prawnym wprowadzonym ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. *o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1688). Ten akt prawa miejscowego niejako zastępuje studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Aby umożliwić realizację polityki funkcjonalno-przestrzennej gminy Nielisz, a co za tym idzie jej rozwój, konieczne było przystąpienie do przedmiotowego projektu planu ogólnego gminy. Celem tego projektu jest wskazanie zasadniczych kierunków zagospodarowania obszaru nim objętego, zgodnych z oczekiwaniami mieszkańców, lokalnych inwestorów, a także Władz Gminy.

Prognozę sporządzono w oparciu o art. 46 pkt 1 i art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*. Prognozę wykonano w pełnym zakresie, jaki określony został w art. 51 ust. 2 ww. ustawy oraz z uwzględnieniem art. 52 ust. 1 i 2 tej ustawy. Ponadto wystąpiono o uwzględnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie i Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Zamościu.

Opracowując projekt planu ogólnego gminy Nielisz uwzględniono także dokumenty wykonane dla różnych szczebli administracji publicznej, a także - w możliwym zakresie - cele ochrony środowiska ustanowione w wybranych strategicznych dokumentach krajowych i europejskich.

Na obszarze projektu planu ogólnego występują źródła zagrożeń dla stanu jakości środowiska, w tym: emisje zanieczyszczeń do powietrza, emisje hałasu, emisje zanieczyszczeń środowiska gruntowo-wodnego oraz emisje promieniowania elektromagnetycznego. Przy czym te negatywne oddziaływania nie wpływają obecnie znacząco negatywnie na środowisko. Na obszarze gminy Nielisz nie ma szczególnych problemów ochrony środowiska.

Odstąpienie od uchwalenia planu ogólnego gminy Nielisz spowodowałoby brak możliwości rozwoju funkcjonalno-przestrzennego gminy. Wiązałoby się to przede wszystkim z brakiem możliwości podejmowania działań, mających na celu racjonalny rozwój gminy nie tylko w sferze zagospodarowania przestrzennego (np.: wskazanie nowych, racjonalnie rozmieszczonych terenów dla zabudowy i zainwestowania technicznego), ale również w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego, w kierunku zgodnym z oczekiwaniami Władz i mieszkańców gminy oraz potencjalnych inwestorów. Mogłoby to spowodować niekorzystne skutki społeczno-ekonomiczne.

Realizując cel przystąpienia do sporządzenia projektu planu ogólnego gminy Nielisz, na obszarze nim objętym wydzielono 12 stref planistycznych: wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (SW), wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ), wielofunkcyjne z zabudową zagrodową (SZ), usługowe (SU), gospodarcze (SP), produkcji rolniczej (SR), strefy infrastrukturalne (SI), zieleni i rekreacji (SN), cmentarzy (SC), górnictwa (SG), otwarte (SO) i strefy komunikacyjne (SK). Strefy te (ich zasięg i ustalenia ich dotyczące) w przeważającej części adaptują przeznaczenie terenów - istniejące (faktyczne) lub ustalone w obowiązujących planach miejscowych. Tym samym zasadniczo wyznaczone w przedmiotowym projekcie planu ogólnego strefy planistyczne uwzględniają wykształconą dotychczas strukturę przestrzenną gminy oraz szereg rozwiązań przestrzennych, w tym zawartych w obowiązujących na obszarze gminy miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Jednocześnie wzięto w nim pod uwagę potrzeby rozwoju gminy, w tym wyrażone we wnioskach złożonych przez mieszkańców i lokalnych inwestorów, a także plany lokalnych Władz.

W ramach gminnego katalogu stref planistycznych w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz, dla każdej z wyznaczonych w tym projekcie stref planistycznych wskazano profile funkcjonalne oraz ustalono wskaźniki, o których mowa w art. 13e ust. 2 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*. Przy czym

w przedmiotowym planie ogólnym gminy ustalono wyłącznie obligatoryjne wskaźniki i parametry.

W profilach funkcjonalnych, żadnej ze stref planistycznych wyznaczonych w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz, nie wskazano terenów elektrowni wodnej ani terenów elektrowni geotermalnej. Tym samym nie przewiduje się możliwości lokalizacji na obszarze gminy tego typu zagospodarowania. Natomiast w zakresie wolnostojących instalacji OZE w przedmiotowym projekcie planu ogólnego gminy przewidziano:

- tereny elektrowni słonecznej - dopuszczono je wyłącznie w zasięgu strefy otwartej oznaczonej symbolem „21SO”;
- tereny elektrowni wiatrowych – zawarto je w profilach funkcjonalnych dwóch stref otwartych – o symbolach „6SO” i „27SO”;
- teren biogazowni – w zasięgu strefy produkcji rolniczej o symbolu „2SR”.

W analizowanym projekcie planu ogólnego wartości: maksymalnej nadziemnej intensywności zabudowy, maksymalnej wysokości zabudowy oraz maksymalnego udziału powierzchni zabudowy, wartości minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej ustalono dla większości stref planistycznych, także tych w których określenie tych wskaźników nie jest obowiązkowe. Wielkości tych wskaźników ustalono przede wszystkim tak, aby możliwa była realizacja zagospodarowania dopuszczonego w danej strefie (w ramach profili funkcjonalnych), oczywiście przy uwzględnieniu lokalnych uwarunkowań i dbałości o zachowanie lokalnych walorów kulturowych, przyrodniczych i krajobrazowych. Wzięto przy tym pod uwagę wielofunkcyjność poszczególnych stref planistycznych.

W projekcie planu ogólnego gminy Nielisz nie ustalono gminnych standardów urbanistycznych w zakresie standardów dostępności infrastruktury społecznej, ani dostępności do obszarów zieleni publicznej. Uznano bowiem, biorąc pod uwagę obecną strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy i sytuację demograficzną, że nie ma potrzeby ich określenia.

W przedmiotowym projekcie planu ogólnego nie wyznaczono również obszaru zabudowy śródmiejskiej. Bowiem nie ma przesłanek do wyznaczenia tego obszaru w zasięgu gminy wiejskiej, jaką jest Nielisz.

Spośród nieobligatoryjnych elementów planu ogólnego w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz wyznaczono obszary uzupełnienia zabudowy (OUZ) – w oparciu o rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 2 maja 2024 r. w *sprawie sposobu wyznaczania obszarów uzupełniania zabudowy w planie ogólnym gminy*. Przy czym nie powiększono tych

obszarów – nie skorzystano z możliwości wynikających z §1 ust. 5 ww. rozporządzenia. Natomiast ograniczono ich zasięg w miejscu, gdzie „wchodziły” one na tereny kolejowe.

Z przeprowadzonej prognozy oddziaływania na środowisko wynika, że urzeczywistnienie ustaleń projektu planu ogólnego gminy Nielisz nie będzie wiązać się z wystąpieniem bezpośrednich oddziaływań na środowisko. Możliwość realizacji przewidzianego w projekcie planu ogólnego zagospodarowania w danej strefie planistycznej, zostanie urzeczywistniona dopiero poprzez ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Bowiem ustalenia planu ogólnego gminy nie przesądzają o możliwości realizacji jakichkolwiek inwestycji, w tym zabudowy, ani o ich parametrach. Ten akt planowania przestrzennego ustala natomiast potencjalne, przyszłe przeznaczenia terenów i ich minimalne/maksymalne ramy, które zostaną uwzględnione w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego\decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (w zakresie wskazanym w *ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*), po uchwaleniu planu ogólnego gminy. Niemniej pośrednim skutkiem realizacji ustaleń omawianego projektu planu ogólnego będzie możliwość realizacji, w wybranych strefach planistycznych, nowej zabudowy i zainwestowania technicznego. Z realizacją tych przedsięwzięć mogą wiązać się negatywne oddziaływania na środowisko. Potencjalnie wśród tych influencji będą zarówno takie o ograniczonym zasięgu i czasie trwania - krótkotrwałe powstające w trakcie prowadzenia prac budowlanych, ale także długotrwałe (np. wpływ na krajobraz), jak i trwałe (np. wpływ na powierzchnię ziemi). Przy czym urzeczywistnienie ustaleń projektu planu ogólnego gminy Nielisz, nie powinno w znaczący sposób oddziaływać niekorzystnie na środowisko, w tym na cele, przedmiot ochrony i integralność obszarów Natura 2000, położonych częściowo na obszarze gminy Nielisz. Nie przewiduje się również aby urzeczywistnienie ustaleń analizowanego projektu planu ogólnego, wpłynęło negatywnie na ustanowione w gminie pomniki przyrody ożywionej. Bowiem dla terenów, na których znajdują się formy ochrony przyrody wskazano zasadniczo strefy planistyczne, w których profilach funkcjonalnych znajdują się tereny takie, jak te, które obecnie znajdują się w zasięgu przedmiotowych bytów chronionych. Uznano, że utrzymanie na tych terenach istniejącego zagospodarowania, nie wpłynie negatywnie na pomniki przyrody. Dotyczy to zasadniczo także zasobów obszarów Natura 2000. Wprawdzie w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz, w zasięgu OSO Ostoja Nieliska PLB060020, wyznaczono fragment strefy wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (o symbolu „359SJ”), gdzie możliwa będzie lokalizacja nowej

zabudowy. Ale w niniejszej prognozie nie przewiduje się znacząco negatywnego wpływu tego zagospodarowania na obszar Natura 2000 – przy czym o możliwości lokalizacji zabudowy czy zainwestowania technicznego w ww. strefie przesądzą dalsze, bardziej szczegółowe analizy, przeprowadzone na etapie sporządzania planu miejscowego.

Należy podkreślić, że o możliwości realizacji wszystkich inwestycji, w tym instalacji i urządzeń OZE, na obszarze gminy Nielisz przesądzą procedury oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, przeprowadzona na zasadach określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*. Na obecnym etapie możliwość lokalizacji tych inwestycji – w oparciu o ustalenia projektu planu ogólnego gminy – ocenia się jako nie zagrażającą znacząco środowisku.

W związku z realizacją ustaleń przedmiotowego projektu nie wystąpią oddziaływania transgraniczne.

W związku z powyższym nie stwierdzono konieczności przeprowadzenia działań kompensujących, a jedynie przeprowadzenie działań łagodzących i minimalizujących potencjalne negatywne oddziaływania dopuszczonego w projekcie planu ogólnego zagospodarowania. Skutki realizacji ustaleń tego dokumentu będą możliwe do oceny najpierw na etapie sporządzania planów miejscowych czy wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, a następnie na etapie realizacji konkretnych przedsięwzięć. Dlatego, w celu analizy pośrednich skutków realizacji ustaleń projektu planu ogólnego gminy Nielisz oraz dla zapewnienia odpowiedniej ochrony środowiska w procesie planowania przestrzennego w gminie, w ramach wypełnienia obowiązku wynikającego z art. 55 ust. 5 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, proponuje się wykorzystać monitoring prowadzony m.in. na podstawie ustaleń decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia i decyzji budowlanych.

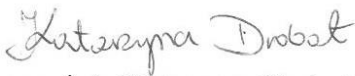
Monitoring skutków realizacji postanowień projektu planu ogólnego gminy, po jego przyjęciu, w zakresie oddziaływania na środowisko można wykonać przy okazji sporządzania oceny zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, będącej elementem oceny aktualności planów miejscowych i planu ogólnego, przeprowadzanej co najmniej raz w okresie kadencji rady gminy.

Ze względu na szczególną formę i zakres planu ogólnego gminy, nie ma możliwości wskazania rozwiązań alternatywnych dla tego aktu planowania przestrzennego. Wobec tego w projekcie planu ogólnego gminy Nielisz przyjęto najlepsze, z punktu widzenia potencjalnego wpływu na środowisko, z rozpatrywanych rozwiązań przestrzennych.

OŚWIADCZENIE

Stosownie do art. 51 ust. 2 pkt 1 lit. f ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112, z późn. zm.) **oświadczam**, że jako kierująca zespołem autorów prognozy oddziaływania na środowisko do projektu planu ogólnego gminy Nielisz, spełniam wymagania art. 74a ust. 2 pkt 2 ww. ustawy.

Jestem świadoma odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

mgr inż. Katarzyna Drobot